

Petak, 6. jun 2008. godine
Svedok Alain Robert Forand
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 9.02 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima u sudnici i oko sudnice. Gospodine sekretare, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Pre nego što počnemo, gospodine Forand, mi smo uzeli u obzir vaše aranžmane za put. Nažalost, ne možemo da vam omogućimo vaš odlazak danas. I veoma mi je žao zbog toga. Na samom početku svog svedočenja, pitao sam u jednom trenutku koja su vaša ograničenja. Tada nisam bio obavešten o vašim planovima, tako da mi je stvarno žao. U isto vreme, mi smo napravili neke određene dogovore, tako da možda čak i danas dodamo malo vremena, umesto da čekamo do ponedeljka da bismo nastavili sa radom, kako bismo bili sigurni da će danas da se završi vaše svedočenje. Mi smo dobili zahtev Odbrane gospodina Gotovine za dodatno vreme, i moram reći, posle mnogo oklevanja, uspeali smo da napravimo jednu sesiju popodne. Takođe sam svestan da bi to moglo da stvori neke probleme što se tiče podele vremena između timova Odbrane. Ali timovi Odbrane se pozivaju da pokušaju da pronađu dogovor oko toga. Ako im to ne pođe za rukom, moraćemo da razmotrimo da li ćemo uopšte da koristimo ovo dodatno vreme ako ne postoji saglasnost između timova Odbrane, a zatim i da razmotrimo kako da rešimo; da li da se odobri dodatno vreme ili ne. Postoje aranžmani, ali mogu da zamislim da će i ostali timovi Odbrane morati da se zaista uklope u dodeljeno vreme, kao i da mogu da zatraže nešto od tog dodatnog vremena. U ovom trenutku ostavljam stranama da to reše. Ako ne mogu da postignu dogovor, Pretresno veće želi da bude obavešteno i onda ćemo mi doneti odluku.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, mi imamo dogovor sa gospodinom Kuzmanićem i gospodin Kuzmanić će, uz dozvolu Suda, početi danas svoje unakrsno ispitivanje.

SUDIJA ORIE: Da. To štedi vreme - da ga zovemo gospodin Kuzmanić umesto gospodin Kuzmanović.

ADVOKAT KEHOE: To je moj bruklinski engleski, časni Sude, koji je neprevodiv na UN način govora.



SUDIJA ORIE: Da. Hajde da počnemo. Gospodine Tieger, da li možete da nam kažete koliko će vama biti potrebno vremena za dodatno ispitivanje?

TUŽILAC TIEGER: Mislim, otprilike 45 minuta.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Koliko sada možemo da predvidimo, Pretresnom veću neće trebati više od deset do petnaest minuta. Prema tome, timovi Odbrane se pozivaju da ostave oko jedan sat na kraju unakrsnog ispitivanja za pitanja gospodina Tiegera i Pretresnog veća. A ako mislite da će to izazvati dalja unakrsna ispitivanja, onda ranije završite sa svojim unakrsnim ispitivanjem. Gospodine Kuzmanoviću, molim vas, nastavite. Gospodine Forand, želeo bih da vas podsetim da ste i dalje vezani svečanom izjavom koju ste dali na početku svog svedočenja. Izvolite, gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala vam, časni Sude. I ja sam zahvalan svojim kolegama koja su mi omogućili da krenem danas. Nadam se da ću završiti do prve pauze, časni Sude.

svedok: Alain Robert Forand

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KUZMANOVIĆ

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, zovem se Tom Kuzmanović. Zastupam i jedan sam od advokata generala Markača u ovom predmetu. Generale, stigli ste u julu 1995. godine u Sektor Jug, a znali ste da je Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija doneo nekoliko rezolucija 1994. godine u vezi sa mandatom. To su: Rezolucija 947, Rezolucija 367, koje su, u osnovi, precizirale vaš mandat. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I zapravo, u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P401...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da nam se predoči 11. stranica. Da li imamo to? Hvala vam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na dnu stranice u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P401, što je vaša prezentacija iz juna 1996. godine, opisali ste šta su bili vaši zadaci, i na samom dnu 11. stranice piše: "Da se prate prekršaji u zoni razdvajanja i da se izveštava o njima, da se nadgledaju granični prelazi, da se zaštite Hrvati u 13 nadgledanih sela i da se promovišu mere za izgradnju poverenja." Dakle, u vreme kada ste došli u vaš sektor, generale, Hrvati su bili manjina u vašem sektoru. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A, u stvari, većina ovih Hrvata, osim onih koji su ostali, bili su prisilno iseljeni pre vašeg dolaska, zar ne, od strane Vojske Republike Srpske Krajine i Jugoslovenske narodne armije između 1991. i 1995. godine?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ovo ne mogu da komentarišem, jer nisam bio tamo, ali jedini Hrvati koji su ostali, bili su oni u onih 13 sela koja smo nadgledali.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, u suštini, vaš posao, kako ste ga vi opisali, odnosno, jedan od vaših poslova je bio da zaštitite Hrvate u okviru vašeg područja odgovornosti. Da li je to tačno?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle ...

prevodioci: Molimo govornike da prave pauzu između pitanja i odgovora. Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Svakako. Izvinjavam se. Ako bismo mogli da pogledamo 9. stranicu ovog istog dokumenta, dokaznog predmeta Tužilaštva broj P401, i to negde prema dnu tog dokumenta, gde rečenica počinje rečju: "Prisustvo", a mi ćemo ići na sledeću stranicu, na stranicu broj 10.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U vreme ove prezentacije, generale, da li ste imali kada ste došli na teren... u stvari, povlačim ovo pitanje. Zbunjujuće je. Kada ste došli na to područje u julu 1995. godine, vi ste opisali svoj organizacioni status tako što ste naveli ... na 9. stranici dokaznog predmeta Tužilaštva broj P401: "Prisustvo vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, UN CIVPOL-a, ostalih organizacija Ujedinjenih nacija i nevladinih organizacija u sektoru izaziva konkretan problem. Nisam imao operativnu kontrolu nad bilo kojim od ovih organizacija i nisam mogao da im izdam bilo kakva naređenja ili usmerenja, iako sam imao isključivu odgovornost za njihovu bezbednost i primenu sporazuma o prekidu vatre. Oni su dobijali uputstva i naređenja iz svojih štabova u Zagrebu. Ova situacija stvarala je ogromna trvenja, nejasnoće, probleme u koordinaciji." Generale, situacija je bila takva u Sektoru Jug pre *Operacije Oluja*. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I to je izgledalo vrlo slično onome što se dešavalo na hrvatskoj strani nakon *Operacije Oluja*, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne razumem vaše pitanje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pa, bilo je raznih organizacija koje su potom ulazile na ta područja. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, to je ista organizacija, gospodine. A ja, međutim, nisam imao operativnu kontrolu nad njima, i ja više nisam imao ni mandat, kao što sam objasnio, znate. To se nalazi u izveštaju o situaciji, gde stoji da je naš zadatak posle *Operacije Oluja* bio demontiranje posmatračkih mesta, spasavanje opreme



Ujedinjenih nacija; da prikupimo opremu Ujedinjenih nacija, ali u isto vreme, da pokrenemo svaki aspekt kršenja humanitarnog prava.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Naravno, razumem to, ali fokus mog pitanja je bio da je i sama hrvatska strana posle *Operacije Oluja* imala slične organizacione probleme; da li sam u pravu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da li govorite o hrvatskoj organizaciji?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, na osnovu onoga što mi je juče pokazano, juče i pre juče, da, izgleda da su postojali neki problemi u okviru te organizacije, jeste, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hteo bih da porazgovaram sa vama malo o tome šta se dešavalo tokom jula meseca u sektoru, pre *Operacije Oluja*, pa bih želeo da vam ukažem na 18. stranicu dokaznog predmeta Tužilaštva broj P401, na ovaj konkretni deo, koji počinje rečima "Kao drugo". Vi tu kažete: "Šokirana lakim porazom Sektora Zapad, kninska Vlada je izvršila reorganizaciju Vojske Republike Srpske Krajine i zatražila je pomoć bosanskih Srba i Srbije. Tražena pomoć je stigla u vidu penzionisanog generala Jugoslovenske narodne armije, Mileta Mrkšića, bivšeg komandanta korpusa specijalnih jedinica. On je doveo sa sobom kadar specijalnih snaga, zajedno sa 4.000 veterana, dobrovoljaca iz drugih jugoslovenskih jedinica." Dakle, generale Forand, ova reorganizacija dešavala se u okviru vašeg sektora. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A sva ova reorganizacija i obuka i ponovno naoružavanje događalo se u vašem području odgovornosti. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam da li su svih 4.000 dobrovoljaca, znate, bili u Sektoru Jug ili su bili raspoređeni i po Sektoru Sever. Ovo što se ovde izveštava, nisam video lično. Kad sam tražio informacije za svoju prezentaciju, to je ono što mi je dalo moje osoblje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. U stvari, u vašem izveštaju, vi kažete: "On..." misli se na Mrkšića, "...je trebalo da nadgleda reorganizaciju i modernizaciju Vojske Republike Srpske Krajine." Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To je ono što mi je rečeno, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I ...

SUDIJA ORIE: Samo trenutak.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, kada ste stigli u Sektor Jug u julu 1995. godine, godine, bili ste svesni šta se dogodilo u Srebrenici, da li sam u pravu?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, jer sam video vesti u Kanadi pre nego što sam stigao.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. I Srebrenica je bila zaštićena zona Ujedinjenih nacija kao što je bio i grad Bihać, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne mogu da vam kažem da je Bihać bio zaštićena zona Ujedinjenih nacija. Znam da je tamo bilo ljudi iz Ujedinjenih nacija, ali nisam siguran da li je to bila zaštićena zona.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, bar u ovom trenutku, koliko se vi sećate, po dolasku u Sektoru Jug, niste znali da je Bihać bio zaštićena zona Ujedinjenih nacija?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Znao sam da tamo postoji neko osoblje Ujedinjenih nacija, ali ne sećam se da li je to bila zaštićena zona, ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste razumeli ... povlačim pitanje. Vi dalje na 18. stranici dokaznog predmeta Tužilaštva broj P401 kažete: "Njegova podrška...", što znači Mrkšićeva podrška "...za operaciju u *Bihaćkom džepu* može da ukaže na to da je pokušavao da učvrstiti taj sektor protiv onoga što je on predviđao da bi bio sledeći potez Zagreba." Moje pitanje za vas je: on je, što znači Mrkšićeve snage, su napadale zaštićeni Bihaćki džep iz vaše zone odgovornosti; da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Na osnovu informacija koje mi je dalo moje osoblje, on je pokrenuo neko svoje vojno osoblje iz Sektora Jug na područje Bihaća.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pa, oni su tamo otišli sa... oni nisu tamo otišli sa sa kamenjem i štapovima, oni su tamo otišli sa tenkovima i artiljerijskim oruđem i topovima. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam to video. Znate, to je, ponovo informacija koju mi je prenelo moje osoblje kada sam pripremao prezentaciju.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Vi biste se složiti sa mnom, generale, da je Bihać u Bosni i Hercegovini, a to je država koja je odvojena od Hrvatske, da li sam u pravu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A kao deo vaše uloge u Sektoru Jug Ujedinjenih nacija, trebalo je pratiti granicu, međunarodno priznatu granicu između Hrvatske i Bosne. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Bilo je samo četiri granična prelaza. Ako su prešli izvan ovih graničnih prelaza, ne postoji način da pratim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Razumem to, ali moje pitanje je bilo sledeće: jedna od vaših obaveza bila je da nadgledate međunarodne granice; je li tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Samo na ta četiri granična prelaza.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A da li biste se složili sa mnom, generale, da su trupe Vojske Republike Srpske Krajine, pod komandom Mrkšića, u kombinaciji sa Vojskom bosanskih Srba i Jugoslovenske narodne armije, koristile delom vašu zonu odgovornosti za napad na Bihać, koji je bio zaštićena zona Ujedinjenih nacija?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne mogu to da komentarišem.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ne znate ili se ne sećate?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, jedna od vaših odgovornosti bila je da pratite teško naoružanje. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se da li je to bila moja odgovornost.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pa, vi ste imali nekoliko izveštaja o situaciji koji su napravljeni pre *Operacije Oluja* u kojima govorite o pitanju nemogućnosti Sektora Jug da prati lokacije teškog naoružanja bosanskih Srba, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislím da se sećam da je postojao jedan problem kada je Vojska Republike Srpske Krajine izmestila svoje teške naoružanje sa tih lokacija, ali nisam siguran da li je to bila moja odgovornost ili je bila odgovornost vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija da prate to teško naoružanje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim vas da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva broj P337. Dakle, dokazni predmet Tužilaštva broj P337, strana 6.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: To je jedan od vaših izveštaja o situaciji, generale. Ako pogledate na dnu izveštaja o situaciji, na dnu treće ...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Kog datuma je to bilo?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: 1. avgusta, 1995. godine.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Tri dana ... samo četiri dana pre *Operacije Oluja*. Ograničenje kretanja, na dnu, pod tačkom 6: "Pristup je i dalje uskraćen za inspekciju svih lokacija za skladištenje oružja."

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, vidim, da, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: To nije bilo samo 1. avgusta, kao što se vidi u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P337, to se vidi i u dokumentu sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 3122.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da se taj dokazni predmet predoči. I želeo sam da upotrebim broj dokaznog predmeta, ali nisam mogao da nađem dokument na spisku po Pravilu 65ter koji nam je dostavljen. Ne znam da li je to samo moja nesposobnost ili



propust. Ali na dnu tog konkretnog dokumenta ... u dodatku B, to je stranica 1.361. Dokument nosi ERN oznaku broj 0090-1361. Tamo idemo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ponovo ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: To je dokazni predmet Odbrane broj D164.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, gospodine Tieger. Dakle, dokazni predmet Odbrane broj D164.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovde je reč o 2. avgustu 1995. godine, radi se o još jednom izveštaju o situaciji iz vašeg sektora, generale, i ponovo vidimo da stoji: "Pristup je i dalje uskraćen za inspekciju svih skladišta naoružanja". Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tačno. Ali ja bih želeo da vidim mandat vojnih posmatrača. Po mom mišljenju, oni su bili ti koji su bili odgovorni za praćenje ovog teškog naoružanja i kao što sam pomenuo, mislim na početku svog izlaganja tužiocu, s obzirom da smo dobijali informacije od vojnih posmatrača, neke od tih informacija takođe se nalaze u mom dnevnom izveštaju o situaciji. Tako da možda potiču od njih, ali morao bih da pogledam kakav je bio njihov mandat.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Razumem, generale, to zaista... da li ste vi imali mandat ili su vojni posmatrači Ujedinjenih nacija imali mandat, zaista nema nikakve razlike, jer je pristup bio zabranjen. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tačno je.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da se na trenutak vratimo na dokazni predmet Tužilaštva broj P337, na istu stranicu broj 6. I ako možete da podignete dokument tačno do mesta gde piše "Strmica", na sredini stranice.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sa desne strane piše: "3S *Galeb* ispalio je tri rakete na Bosnu i Hercegovinu", a to je bilo pre *Operacije Oluja*, tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tačno, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I to je srpska avijacija ispalila rakete na Bosnu i Hercegovinu. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mora biti da je tako.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da nam se predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P339, stranica... ja ću vam dati... izgleda kao da je to propušten broj, to je dokument koji nosi broj 0090-1592.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovo je još jedan izveštaj o situaciji Sektora Jug, od 3. avgusta 1995. godine, samo dan pre *Operacije Oluja*.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ: A pod 2 "Opšta situacija", molio bih da se uveća taj deo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Tu se kaže: "Opšta situacija u Sektoru Jug ostaje i dalje napeta. Aktivnosti na Strmicu nastavljene i bile prekinute kada su dva *Super Galeba* Republike Srpske Krajine nadletala Knin u 17.10 časova, da bi bombardovala oblast oko Budima." Sada, u ovoj konkretnoj situaciji, ovo je dan pre *Operacije Oluja*, srpska avijacija aktivno bombarduje, ono što pretpostavljam da su hrvatski položaji. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Idemo na 5. stranicu izveštaja o situaciji, generale. Pod tačkom Da li možete da mi objasnite ono što ovde piše: "Kanadski bataljon 1 ..." to je bataljon pored Benkovca, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: "... i dalje nastavlja sa planiranjem i pripremanjem za eventualne izbeglice u zoni odgovornosti." Zna li ko je obavestio Kanadski bataljon 1 da možda ima izbeglica u zoni odgovornosti dan uoči *Operacije Oluja*?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste znali ili da li... povlačim pitanje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih pređemo na sledeću stranicu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I ponovo pri dnu ove stranice, u tački 6 kažete: "Pristup je i dalje uskraćen za inspekciju svih lokacija za skladištenje oružja." Dakle, generale, mi nemamo izveštaje o situaciji, barem u našem dosijeu, a siguran sam da postoje za period pre 1. avgusta, ali da li bi se složili sa mnom da je, što se vas tiče, tačka broj 6. verovatno bila nepotrebna u smislu pristupa svim lokacijama za skladištenje oružja u Republici Srpskoj Krajini?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, želim da porazgovaram sa vama malo više o Bihaću, generale. Tamo je verovatno bilo od 70.000 do 80.000 ljudi, ako ne i više, u tom *Bihaćkom džepu*?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam. Nisam upoznat sa Bihaćem uopšte, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pa, da li biste se složili sa mnom, generale, da su kojim slučajem Vojska Republike Srpske Krajine i Vojska bosanskih Srba bile uspešne u preuzimanju zaštićene zone Ujedinjenih nacija Bihać, delimično služeći se vašom zonom odgovornosti kao bazom za svoje operacije, da bi u tom slučaju postojala realna mogućnost druge Srebrenice?



TUŽILAC TIEGER: Izvinite, časni Sude. Bojim se, s obzirom na prethodno pitanje, da moram da uložim prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, slušao sam i francuski prevod ...

TUŽILAC TIEGER: (*preklapanje govornika*) izvinjavam se, časni Sude.

SUDIJA ORIE: ... francuski prevod onda malo kasni. Molim vas, da li možete da ponovite.

TUŽILAC TIEGER: U prethodnom pitanju tražene su neke informacije o Bihaću, svedok je odgovorio da ne zna ništa o Bihaću, i sada se dalje postavljaju pitanja u vezi s tim kakav bi uticaj mogle da imaju akcije koje su vođene u Bihaću. Mislim da ne postoji mnogo osnova za takvo pitanje.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, da li verujete iz bilo kog razloga da je svedok došao do nekih dodatnih informacija o Bihaću u poslednjih pet minuta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Pa, naravno, časni Sude. Mogu da se vratim na dokazni predmet Tužilaštva broj P401.

SUDIJA ORIE: Da ne zaboravimo, ako govorimo o prezentaciji, kao osnovi za saznanja, tu su ponekad izražena i mišljenja, to, naravno, nije isto kao ono što mi izvučemo od svedoka kao dokaz. Ali, molim vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi ste kritikovali Mrkšića u svojoj prezentaciji zbog toga što je preusmerio resurse ka Bihaću. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ne bih rekao da sam ga kritikovao. Za mene, znate, to je bilo... jednostavno nisam mogao da razumem zašto je slao trupe u Bihać, umesto da poboljša svoj odbrambeni položaj. To je zapažanje koje sam uneo u svoju prezentaciju.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li mislite da bi zauzimanjem područja Bihaća, Srbi imali veliki granični kopneni deo direktno iz Srbije preko Bosne sve do Hrvatske i da bi im to olakšalo veze za snabdevanje zbog gubitka Bosanskog Grahova?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, bilo bi lakše za njih, da, za popunjavanje zaliha, to je sigurno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Rekli ste, u svom izveštaju na 20. stranici, da ste mislili da bi rezultat *Operacije Oluja* mogao da bude drugačiji u dva scenarija: prvi, da je general Mrkšić odustao od napada na Bihać i umesto toga nastavio da koristi vaše područje odgovornosti kao osnovu za razvijanje odbrambenih operacija, ili, drugo,



da rukovodstvo Republike Srpske Krajine nije naredilo povlačenje civilnog stanovništva iz Sektora Jug. To su dve alternative koje ste vi izneli, da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ponovo se radi o mom zapažanju.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A, u stvari, jeste došlo do povlačenja civila... naređeno je povlačenje civilnog stanovništva iz Sektora Jug?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I dalje ste objasnili da je to povlačenje preneto civilima preko Civilne odbrane Republike Srpske Krajine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To je ono što sam shvatio iz razgovora sa raseljenim licima u mojoj bazi, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A Civilna odbrana Republike Srpske Krajine bila je ostatak starog komunističkog sistema. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako mi je objašnjeno, da, gospodine.

SUDIJA ORIE: Izgleda da se ponavljamo. Svedok je to jasno objasnio. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, postojalo je neke crno tržište u vašoj zoni odgovornosti, da li sam u pravu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, to je bio jedan od problema s kojim sam se suočavao, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U svojoj izjavi u maju mesecu 1997. godine, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P292, kapetan Hill je govorio da je u nekim sektorima nestajalo i po milion litara goriva mesečno. Da li ste to znali?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Znao sam da je gorivo bilo jedan od proizvoda koja je korišćen za crno tržište. Čim sam za to saznao, tražio sam da se proverava kilometraža u odnosu na količinu dodeljenog goriva i ograničio sam količinu goriva koja se dodeljivala određenim jedinicama, imajući u vidu kilometražu koju su prelazili.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste otkrili ko se bavio crnim tržištem?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam ustanovio ko je individualno to radio, ali sam znao o kojoj konkretnoj jedinici se radi, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A da li je gorivo prodavano Srbima?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U vašoj zoni odgovornosti?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada bih želeo da vam nešto konkretnije skrenem pažnju na *Operaciju Oluja*, generale. I ponovo ćemo da se pozovemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P401, konkretno na stranicu broj 20.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Čekam dok se pojavi na ekranima. Hvala. Oprostite, stranicu 20 od 45, molim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U prvom paragrafu, generale, vi kažete... u poslednjem delu tog paragrafa kažete: "Njihovo korišćenje artiljerije bilo je odlično." Misli se na hrvatsku artiljeriju. Da li vidite taj deo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I nema ništa u tom konkretnom delu koji govori o neselektivnom granatiranju civilnih ciljeva, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Takođe u sledećem paragrafu rekli ste da ste morali da priznate sledeće: "Hrvati su imali ogromne strateške uspehe, i njihove male jedinice specijalnih snaga uspešno su ispunjavale posebne misije." I u stvari, pisali ste generalu Gotovini 26. avgusta 1995. godine, pitajući ga konkretno o ovim jedinicama specijalnih snaga. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tražio sam od njega da mi, ukoliko može, dostavi neke informacije, jer sam pripremao prezentaciju, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Idemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P375, molim vas. Zapravo, na dnu stoji: "2/3 od dokaznog predmeta Tužilaštva broj P375." Mi ćemo koristiti donji deo trećine, gospodine sekretare.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovde, u poslednjem paragrafu, tražite da vam se da istorijska ocena vojnih akcija koje je preduzela Hrvatska vojska tokom *Operacije Oluja*. A u poslednjoj rečenici paragrafa kažete: "Jedno konkretno područje je spektakularno uspešno osvojeno prelaskom sa Velebita, od Obrovca do Malog Alana i Lovinca; obnova puta preko tog terena..." I na sledećoj stranici nastavljate "...i naknadne operacije prema Medaku i Gračacu." A vi čak kažete, u narednom paragrafu, da biste bili zahvalni ukoliko bi se vašem oficiru, koji je pripremao izveštaj, mogao da obezbedi obilazak ovog bojišta u pratnji oficira koji govore engleski "...koji bi mogao da objasni plan i izvršenje onoga što se čini odvažnim i ključnim delom plana napada u *Operaciji Oluja*." Da li ste ikada dobili ta kratka uputstva o tom konkretnom delu operacije, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, Gračac je jedan od gradova koji se pominje u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P375. Hteo bih da pogledate protestno pismo koje ste poslali generalu Gotovini 4. avgusta 1995. godine.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da se predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P83.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U prvoj rečenici ovog pisma ulaže se protest na ono što se naziva "ničim izazvani napad artiljerije na Knin i gradove: Drniš, Medak, Bunić, Benkovac i Kistanje. "Gračac nije naveden u tom pismu. Da li je to tačno?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da nam se predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P307 i ako može malo da se uveća.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Taj krug u centru je Gračac, zar ne, generale Forand?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne mogu da pročitam na svom...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da se još malo više uveća, gospodine sekretare.

SVEDOK FORAND: Da, sada vidim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A što se vas tiče, iz vaše perspektive, to je bilo strateški važno mesto, imajući u vidu činjenicu da su preko ove raskrsnice išli svi važni putevi. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I, u suštini, sa desne strane, gde je grad Otrić koji je zaokružen, pa sve do druge strane, što bi bio zapad, ali se ne vidi na ekranu, tu se nalazi grad Gospić, da li je taj konkretni put vodio u Knin?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nemam kartu, ali da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Mogli bismo da uvećamo kartu za dobrobit ...

prevodioci: Ljubazno molimo govornike da prave pauzu između pitanja i odgovora zbog prevoda. Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ponovo se izvinjavam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Možete da vidite, generale, u gornjem levom uglu, grad Gospić, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Verujem vam na reč, jer je to suviše sitno za mene.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Možemo da povećamo, generale. Možete li sada da vidite?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, vidim.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sa leve strane. U redu. Sada, generale, koliko vam je poznato, Gospić je pred *Operaciju Oluja*, bio, u suštini, u hrvatskim rukama. Da li sam u pravu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: U ovom trenutku, želeo bih da predočim dokument koji nosi oznaku 3D00-0857. To je emitovano 4. avgusta 1995. godine na *CBC Radio One*.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I onda ću na određenim mestima tražiti da se zaustavi emitovanje, jer želim da vam postavim nekoliko pitanja, generale.

(audio snimak)

Pamela Wallen: Ovo je CBC Radio One. Dobro večer, ja sam Pamela Wallen i zamenjujem Michaela Enrighta.

(neispravan ton)

(kraj audio snimka)

SUDIJA ORIE: Dajte da zaustavimo na trenutak, zato što dobijamo eho i zvuk kasni nekih 10 do 15 sekundi.

(Pretno veče i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Hteo sam da dokažem da sam bio u pravu. Da li tehničari mogu na bilo koji način da nam pomognu? Čini mi se da je eho nestao. Možemo li ponovo da pokušamo da reprodukujemo audio? Da li ste obezbedili transkript za prevodilačke kabine?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Pokušajmo ponovo.

(audio snimak)

Pamela Wallen: Ovo je CBC Radio One. Dobro večer, ja sam Pamela Wallen i zamenjujem Michaela Enrighta.

(neispravan ton)



(kraj audio snimka)

SUDIJA ORIE: Koliko dugo traje ovaj prilog, gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, mislim da traje oko tri minuta.

SUDIJA ORIE: Da. Mislim da sa ovim kvalitetom zvuka, mogli bi da preživimo 20 sekundi, ali ne i tri minuta. Tehničari pokušavaju da saznaju u čemu je problem. Dok ne dobiju izveštaj o tome, možda možete da nastavite ...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Preći ću na drugi deo. Časni Sude, samo želim da kažem da smo preslušali, i to je bilo savršeno u redu na našem sistemu i ne razumem. To se desilo i juče.

SUDIJA ORIE: Da. Ni ja ne razumem.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: U redu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada ću da pređem na jedan drugi deo, generale. Govoriću o vašoj izjavi. To je dokazni predmet Tužilaštva broj P330, stranica 10. Da li imate svoju izjavu pred sobom, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da li se radi o izjavi iz 1996. ili 1997. godine?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Iz 1996. godine.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Imam, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Molim vas, okrenite 10. stranicu. Čekam dok se ne pojavi na ekranu. Paragraf počinje rečima: "U nedeljama..." pri vrhu vaše izjave.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A to su, pretpostavljam, nedelje *Operacije Oluja*. Da li sam u pravu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi kažete: "Hrvatska vojska i Specijalne jedinice policije prolazili su kroz neka mesta po drugi put. Palili su kuće koje su bile već gotovo potpuno uništene." Moje pitanje, generale, glasi: pre svega, da li ste ikada videli da se ovo dešava, da su Hrvatska vojska i Specijalne jedinice policije prolazile kroz neka mesta po drugi put?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Lično nisam video, ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A na koje Specijalne jedinice policije mislite?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Morao bih da se pozovem... mislim da nije posebno navedeno. To sam dobio, ponovo, od mog osoblja, i mora da je navedeno u određenim izveštajima o situaciji koji su poslali UNCRO-u. Ali ne sećam se konkretno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, nemate konkretno lično znanje o tome na koje se Specijalne jedinice policije mislilo ovde?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Onda pretpostavljam da ne znate kako je bila strukturisana sama Specijalni policija?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ne znam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A ne znate ni kako je strukturisana civilna policija?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi kažete: "U nedeljama" ali da li postoje neki određeni datumi koje možete da nam date, u vezi ovoga što spominjete u vašoj izjavi P330 da se dogodilo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Možda ne za to konkretno, ali mislim da je u našem izveštaju o situaciji pokriven deo do kraja avgusta, i mi dalje izveštavamo da se dešavaju neka paljenja.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ono što me najviše zanima jeste da nam kažete o kojim jedinicama Hrvatske vojske i specijalne policije se radilo, ali vi ste nam rekli da ne možete da nam pomognete.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ne mogu, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Imate li ikakvu predstavu kakve uniforme su nosile te jedinice?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne bi mogao to da vam kažem, ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Kasnije u toj izjavi, u sledećem paragrafu, kažete u sredini paragrafa: "Ponekad bi teški kordoni specijalne hrvatske policije blokirali neko područje." Želim da vam postavim nekoliko pitanja o tome. Da li ste lično videli to?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, opet, ne biste mogli da nam kažete o kojim jedinicama se radi, kakve su njihove uniforme, da li su to bile uniforme civilne ili vojne policije ili neke druge. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tačno je, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Slično tome, da li postoje datumi i mesta, vi takođe ne možete da navedete o kojim se mestima radi. Da li je to tačno?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ja bih morao ponovo da se pozovem na izveštaj o situaciji.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Što se tiče ostatka mojih pitanja, časni Sude, odnose se na dve radio emisije, prvu koji nismo mogli da čujemo i drugu koja je malo duža, i onda ću da završim sa svojim ispitivanjem. Nadajmo se da možemo ovo da rešimo.

SUDIJA ORIE: U redu. Pre svega, dajte da čujemo od tehničke kabine da li je ustanovljeno o kom problemu se radi.

(Pretnesno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Mislim da imamo nekoliko mogućnosti. Jedna od njih je da se koristi druga oprema za emitovanje. To je ono što mi upravo sada pokušavamo. A ako to ne pomogne, još uvek postoji mogućnost, ukoliko postoji transkript, da se transkript pročita u zapisnik, i da u kasnijoj fazi strane imaju mogućnost da provere da li transkript odražava ono što je na originalu. Ali hajde da prvo vidimo hoće li... Izvolite, gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Gospođa Henry-Frijlink pokušava, časni Sude, ali tek je uključila kompjuter. Tako da će trebati minut dok se podigne sistem.

SUDIJA ORIE: Hajde onda da prvo sačekamo ovo moguće rešenje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, ja ne bih želeo da ... ja konkretno znam gde želim da se zaustavim i postavim pitanja, a ako se Alan slaže da Randy Vlado sedne pored Donnice, tako da ona ne mora da radi u suštini naš posao.

SUDIJA ORIE: Da. Mislim da se, u ovoj hitnoj situaciji, strane približavaju jedne drugima, ali Pretnesno veće je i dalje svesno šta je čija odgovornost.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, mogao bih da postavim nekoliko drugih pitanja dok se ovo ne reši, tako da ne gubimo vreme.

SUDIJA ORIE: Ako možete tako da uradite, molim vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Gospodine sekretare, ako bismo mogli da pozovemo dokazni predmet Tužilaštva broj P400.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, molim vas da se usredsredite na treći paragraf. Dakle, u trećem paragrafu, govori se o tome koliko ljudi je napustilo Sektor Jug, pa je navedeno da je napustilo 85.000 ljudi. Generale, ja bih ... početna procena, bar ubrzo nakon *Operacije Oluja* bila je da je u celom vašem sektoru bilo 30.000 do 40.000 ljudi pre *Operacije Oluja*, što znači srpskih civila, i želeo bih da znam kako je došlo do toga da je taj broj dva meseca kasnije porastao na 85.000 ljudi



konkretno u vašem sektoru. Čak i sada imamo procene nekih srpskih političara da se radi i o 285.000 ljudi. Možete li da komentarišete to?

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, kada je reč o tom pitanju, to je početna procena, barem ubrzo... Mislim da bi svedoku bar trebalo dati neke dodatne informacije o izvoru prvobitne procene.

SUDIJA ORIE: Molim vas da date izvor za početnu procenu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: To se nalazi u transkriptu te radijske emisije, časni Sude.

SUDIJA ORIE: U redu, znači, to je izvor.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: To je dao general Forand lično.

SUDIJA ORIE: Da li se sećate toga, gospodine Forand?

SVEDOK FORAND: Nisam siguran. O kojoj cifri govorimo?

SUDIJA ORIE: Govorimo o inicijalnoj proceni od 30.000 do 40.000 ljudi, civila srpske nacionalnosti, koji su tamo bili pre *Operacije Oluja*, i pretpostavljam u celoj Krajini.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Samo u njegovom Sektoru, u Sektoru Jug, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Samo u Sektoru Jug. Da li ste ikada dali takvu početnu procenu 30.000 do 40.000 ljudi, civila, srpskih civila, u Sektoru Jug?

SVEDOK FORAND: Ako je u transkriptu, očigledno sam to rekao, ali postoji u jednom izveštaju o situaciji da je na jednom graničnom prelazu bilo blizu 77.000 ili 78.000 ljudi koji su prošli tuda. A cifre koje sam koristio na kraju, odnosile su se na Sektor Jug. Bilo je blizu 80.000 ljudi, i nekih 78.000 ljudi je napustilo Sektor Jug, a 1.500 do 2.000 ljudi je ostalo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pa, generale, bilo vam je poznato, bar na tom određenom punktu, da su ti ljudi koji su odlazili bili iz oba sektora, i iz Sektora Sever i iz Sektora Jug, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da li smo spremni da probamo transkript?

SUDIJA ORIE: Hajde da probamo.

(audio snimak)



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

***Pamela Wallen:** CBC Radio One, As it Happens. Dobro večer, ja sam Pamela Wallen, i zamenjujem Michaela Enrighta.*

***novinarka Beth Gaines:** Dobro večer, ja sam Beth Gaines i zamenjujem Barbaru Budd. A ovo je As it Happens. Večeras hrvatska Vlada šalje svoje trupe kako bi natrag pridobila sporne teritorije od Srba, međutim, za mirovne snage Ujedinjenih nacija, to je ista stara opasnost samo na novom mestu.*

As it Happens, izdanje za petak: Radio koji u hodu menja brzine.

***novinarka Beth Gaines:** Hrvatska Vlada to zove policijskom akcijom. Svi ostali to nazivaju ratom. Jutros u 5.00 časova, vladine snage napale su Krajinu u nastojanju da preuzmu kontrolu nad područjem od pobunjenih hrvatskih Srba. Srbi su zauzeli Krajinu uz pomoć Jugoslovenske narodne armije kada je Hrvatska proglasila nezavisnost pre četiri godine. Grad Knin, koji su Srbi proglasili svojim glavnim gradom, pretrpeo je bombardovanje. Kanadski brigadni general Alain Forand je komandant Ujedinjenih nacija nad tim područjem. Mi smo ga nakratko uhvatili u njegovom štabu u Kninu. Generale Forand, vi ste, zajedno sa vašim snagama Ujedinjenih nacija, kanadskim snagama, upravo u sred svega ovoga?*

***general Forand:** Da, nažalost. Poslednjih sat vremena je bilo prilično mirno. Nije bilo nikakvih eksplozija u Kninu. Ali sada mi se čini da je moralo pasti oko 700 do 800 granata po gradu, takođe na kanadsku stranu. Jer ovde ima malih kontingenata, i jedan od njih je kanadski. Imali smo tri posmatračka punkta koje su silom zauzeli Hrvati, ali mi je rečeno, srećom, da su svi Kanađani bezbedni, i da su trenutno stacionirani u Zadru, jednom od hrvatskih gradova na dalmatinskoj obali.*

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Želeo bih da se ovde zaustavimo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale Forand, hajde ponovo da pogledamo vašu izjavu od 4. avgusta u vezi broja granata. Vi ste rekli: "Negde oko 700 do 800 granata palo je na gradove ..." I to je ukupan broj granata za taj dan za sve gradove, a ne samo na Knin, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, koliko se sećam, govorio sam samo o Kninu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pa, barem kako je meni zvučalo, kao da ste u tom razgovoru govorili o više gradova?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam mogao da govorim da je palo 700 ili 800 granata po drugim gradovima, jer jedino mesto na kome sam bio tog dana, bio je Knin.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali ste primali izveštaje od drugih, zar ne, o ...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Dobijao sam izveštaje od drugih, ali po mom mišljenju, znate, 700 ili 800 granata bilo je u Kninu. Dakle, meni engleski nije maternji



jezik, tako da ako sam rekao "gradovi", onda sam napravio grešku. Što se mene tiče, mislio sam na Knin.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim vas, da nastavimo sa emitovanjem.

(audio snimak)

novinarka Beth Gaines: Za sada nema ranjenih, barem koliko vi znate?

generale Alain Forand: U ovom trenutku nema povređenih, ali bitka još uvek besni u onom delu koji se naziva zona razdvajanja. Hrvati su zauzeli neke delove u severnom delu mog sektora i takođe u sredini sektora. A tu je još jedan deo mog sektora za koji nemam nikakvih vesti - otprilike od 12.00 časova - zbog loših komunikacijskih veza. Takođe sumnjam da su neke od mojih ljudi na tom području uhvatili Hrvati.

novinarka Beth Gaines: Šta radite ceo dan? Šta uopšte vi možete da uradite, generale? Da li ste zaista zatvoreni tu u svom štabu? Da li se događa bilo šta na ulici?

generale Alain Forand: Ovde imamo sve vrste problema sa ograničenjem kretanja, takođe se granatirira, znate, u blizini naše baze. I u stvari, pogođena je sama baza sa nekoliko granata, ali niko nije povređen. I upravo sam se vratio sa sastanka gde smo razgovarali o evakuaciji kompletnog civilnog stanovništva iz Sektora Jug.

novinarka Beth Gaines: Hoćete li vi biti zaduženi za to?

generale Alain Forand: Pa, kao prvo, ja ne mogu odlučivati o tome, to moraju da budu Ujedinjene nacije, koje moraju da odgovore da se slažu sa određenim planom povlačenja, jer mi govorimo o evakuaciji kompletnog civilnog stanovništva u mom sektoru, što je oko 32.000 do 40.000 ljudi.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, generale, barem što se tiče ovog datuma, 4. avgusta, vaša procena civilnog stanovništva koje je će biti evakuisano, dakle, čitavog civilnog stanovništva u vašem sektoru, bila je 32.000 do 40.000 ljudi. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tačno je, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da nastavimo.

(audio snimak)

novinarka Beth Gaines: Da li možda znate, da li ima civilnih žrtava i ukoliko ih ima, šta možete da učinite po tom pitanju?

generale Alain Forand: Pa, postoje neke civilne žrtve, morali smo da evakuišemo neke od njih, jer imamo nekoliko vojnih ambulantnih kola. A kad smo patrolirali gradovima i



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

kada smo videli da su neki ljudi pogođeni, znate, mi smo ih stavili u vozila i odvezli u civilne bolnice. Kao što sam već spomenuo, postoji dosta područja, nažalost, u koja nam Srbi nisu dozvoljavali da idemo zbog vojnih razloga, a znamo da je tamo bilo nekoliko ranjenih i nekoliko mrtvih, ali je trenutno teško proceniti broj.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Želeo bih da vam postavim pitanje o ovom konkretnom delu. Rekli ste da vam Srbi nisu dozvolili da ulazite iz vojnih razloga. O čemu se to radilo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali vi ste konkretno rekli da vam Srbi nisu dozvolili. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, to sam čuo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da nastavimo.

(audio snimak)

novinarka Beth Gaines: Bilo je teško odrediti kakvo je međunarodno mišljenje. Sigurno je bilo nekoliko oštrih upozorenja, kao što je, na primer, predsednik Clinton rekao ove nedelje, tražeći od Hrvata da ne urade ovo. Čini mi se da je ranije bilo raznoraznih poruka. Šta mislite gde smo sada?

generale Alain Forand: Pa, mislim, znate, možda vojno gledajući, rekao bih da su Srbi zaista sada oslabljeni. Međutim, zaista su pokazali krajnju uzdržanost, nisu koristili svoju artiljeriju i otvorili vatru na civilne gradovi, što su Hrvati učinili. Hrvati su, znate, bombardovali sve, Knin, glavni grad ovde, i sva mala okolna mesta i gradove širom granice zone razdvajanja.

novinarka Beth Gaines: Hvala što ste razgovarali večeras sa nama. Sretno.

generale Alain Forand: Hvala vam, gospodo. Laku noć.

novinarka Beth Gaines: Kanadski brigadni general Alain Forand razgovarao je s nama iz Knina, iz Hrvatske. On je komandant Ujedinjenih nacija za Sektor Jug.

(kraj audio snimka)

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da li možemo da dobijemo broj za ovo?

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D328.

SUDIJA ORIE: Da li ima prigovora?



TUŽILAC TIEGER: Nema, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D328 primljen je u spis, to je audio zapis i transkript.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale Forand, želeo bih da vas pitam nešto o ovom poslednjem pasusu gde kažete da Srbi nisu koristili svoju artiljeriju za otvaranje vatre na hrvatske civilne gradove, kao što su činili Hrvati.

(audio snimak)

SUDIJA ORIE: Da. Muzika i dobro jutro su mi se urezali u sećanje, ali pamtiću i ostatak snimka. Molimo vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: U stvari, to je verovatno početak drugog pasusa, ali još nismo stigli dotle, časni Sude. Molim da se predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P343, stranica broj 2. Zapravo, ostaćemo na prvoj stranici na trenutak, tako da može general da se snađe.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: To je Sektor Jug, Knin, izveštaj o situaciji iz štaba od 4. avgusta 1995. godine u 23.00 sata, Da li je to tačno, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim sada stranicu 2. Ovo je strana 3. Možda nisu stavljene po redu, Dakle, mogla bi možda biti stranica 5, rečeno mi je da je možda stranica 5, stranica 5 dokumenta, ali je to stranica 2 kod mene. To je to. Možemo videti na vrhu, gde stoji "Stranica 2", ali to je, zapravo, strana 5 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P343.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Zamolio bih da pogledamo na kraju ove stranice, generale, to je vaš izveštaj o situaciji, što znači izveštaj o situaciji vašeg štaba. I ispod ovog kvadrata... ako bismo mogli da istaknemo ovo gde se kaže "Obe strane..." kaže se: "Obe strane nastavljaju sa artiljerijskim granatiranjem preko celog područja odgovornosti Sektora Jug". I treći insert kaže je da je prijavljeno da su dva crna aviona bombardovala Gospić. Dakle, Gospić je hrvatski grad, Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I bar prema ovom izveštaju o situaciji, Srbi se nisu uvek uzdržavali, jer obe strane su i dalje granatirale artiljerijom, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Prema ovom izveštaju o situaciji, da, gospodine.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da pogledamo sledeću stranicu, na dno te stranice. U stvari, nije to. Odustajemo od toga. Molim stranicu 7, to je oznaka na vrhu stranice dokaznog predmeta Tužilaštva broj P343.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ako pogledamo pod "Informacija o vojnoj proceni", generale, u pretposlednjoj rečenici se kaže: "Ocenjuje se da će snage Vojske Republike Srpske Krajine pružati energičan otpor u malim džepovima, čak i ako postoji opšta predaja Vojske Republike Srpske Krajine ili evakuacija." Čija je to bila vojna procena?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To je morao biti kapetan Berikoff.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, barem vezano za radio emisiju, Srbi jesu koristili artiljerijsku vatru i vatru iz aviona na hrvatska civilna područja. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, rečeno je da je viđen avion, ne znam da li je ikada potvrđeno; a kada je reč o granatiranju artiljerijom, nisam rekao da nije rečeno u izveštaju o situaciji da je bilo srpskog granatiranja gradova u hrvatskom području. A ne znam u koje vreme sam dao taj intervju radiju *CBC*, zato što izveštaj o situaciju bio u 23.00 časa. Dakle, možda je došlo više informacija nego što sam imao kad sam razgovarao sa novinarkom.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim vas da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D5, tačku broj 7.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, ovo je dokument vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, štaba vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, iz Sektora Jug, od 4. avgusta 1995. godine u 16.10 časova, a opisuje se situacija u Otočcu gde se nastavlja artiljerijsko granatiranje. Otočac je mesto koje je bilo u hrvatskim rukama. Da li sam u pravu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U pravu ste, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ako idemo na sledeću stranicu tog dokumenta, tačka 8, tu imamo tim vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija iz Gospića koji izveštava da se stopa eksplozija smanjila na jedan minut, što znači da je bilo u Gospiću artiljerijske vatre. Da li sam u pravu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Čini se da je tako, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A Gospić je još jedan grad koji je bio u hrvatskim rukama u to vreme, je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da pogledamo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4695.



ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovo je još jedan izveštaj o situaciji vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija od 5. avgusta, drugi dan *Operacije Oluja*.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Zamolio bih da se fokusiramo na donju trećinu tog dela gde počinje sa "Artiljerija Vojske Republike Srpske Krajine" i ako možemo malo da podignemo. Tu smo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Znači: "Artiljerija Vojske Republike Srpske Krajine napala je nekoliko hrvatskih gradova kao što su: Gospić, Šibenik, Vodice i Otočac. Otočac je, takođe, napadnut od strane srpske avijacije." Kasnije se kaže: "Vojska Republike Srpske Krajine pokušala je da gađa Zagreb raketom *Luna*, ali je došlo do podbačaja". Znači, Srbi su napadali hrvatske civilne gradove artiljerijom, zar ne?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, prema ovome, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, možete li da nam kažete šta je raketa *Luna*?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nemam pojma.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ovaj dokument sa spiska po Pravilu 65ter verujem da je već dokazni predmet, ali nisam mogao da nađem broj, časni Sude, daću sve od sebe da ga pronađem.

SUDIJA ORIE: Ako nema broja, onda ćemo ga dodeliti. Ako bi gospodin Tieger mogao...

TUŽILAC TIEGER: Bojim se da su svi naši kompjuteri u ovom trenutku u upotrebi, časni Sude, pa ne možemo ni da proverimo, ni da potvrdimo, ali ćemo pokušati da to uradimo što je pre moguće.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Pokušao sam da pronađem u dosijeu, u dokumentaciji vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, ali nisam mogao, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Držimo se onoga što imamo. Gospodine sekretare, ovaj dokument će biti broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D329.

SUDIJA ORIE: Imate li prigovor, gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor. Ali ne znam da li je neko pronašao prethodni dokazni broj ili nije.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Rečeno mi je da je to dokazni predmet Tužilaštva broj P104 i zahvalan sam mom kolegi koji mi je to preneo.



SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, znači da je broj sada povučen i proverićemo da li je dokazni predmet Tužilaštva broj P104...

(Pretno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Kada sam rekao "povučen", mislio sam, naravno, da je slobodan da se dodeli drugom dokaznom predmetu. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: U redu, časni Sude. Poslednja oblast ispitivanja se odnosi na drugu radio emisiju koja nosi oznaku 3D00-0840. Original traje preko 20 minuta. Znam da to nije moguće. Mi smo smanjili, verujem na razumnih šest do sedam minuta, a transkripte smo dostavili prevodilačkoj kabini, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Onda, molim vas, pustite taj audio snimak.

(audio snimak)

Sheila Cole: Zdravo, dobro jutro, i dobrodošli u emisiju Sounds Like Canada za ponedeljak 21. juli. Ja sam Sheila Cole, i zamenjujem poslednje nedelje Sheilu Rogers. Kada pomislimo na rat u Jugoslaviji, slike koje se ukažu za većinu...

(tehničke smetnje)

(audio snimak)

Sheila Cole: Zdravo, dobro jutro, i dobrodošli u emisiju Sounds Like Canada za ponedeljak 21. juli. Ja sam Sheila Cole, i zamenjujem poslednje nedelje Sheilu Rogers.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ovo je 21. juli 2003. godine.

(audio snimak)

novinarka Sheila Cole: Kada pomislimo na rat u Jugoslaviji, slike koje se ukažu za većinu su srpski pokolji. Ali za mnoge kanadske vojnike koji su živeli tom ratu, ključna uspomena su hrvatska zverstva. Osam stotina Kanađana otišli su, kao mirovne snage, u Hrvatsku 1995. godine. Oni su na kraju bili svedoci orgija, ubijanja i pljački. Sada žele da svedoče o tim zločinima u Hagu. Evan Dyer sa CBC-a razgovarao je sa nekim od vojnika, a on nam se sada pridružio u našem studiju u Otavi. Dobro jutro Evan.

novinar Evan Dyer: Dobro jutro, Sheila.

novinarka Sheila Cole: Da se vratimo natrag u 1995. godinu, i da uspostavimo kontekst. Šta se dešavalo u Hrvatskoj u to vreme?



novinar Evan Dyer: Pa, to je bio okrutni građanski rat između Srba i Hrvata u poslednjoj godini. Rat u Bosni, naravno, i dalje je besneo, ali hrvatski rat je uglavnom mirovao oko dve godine. Međutim, Hrvati nikada nisu odustali od ideje ponovnog osvajanja teritorije Hrvatske koju su držali Srbi u delu gde su bili stacionirani Kanađana. Više od svega, hteli su da se vrate u Krajinu, područje koji je vekovima zaista bio uglavnom srpsko. Kanadska vojska je bila tamo od 1992. godine, više od tri godine, pokušavajući da odbrani narod u Krajini, bilo Srbe bilo Hrvate. Razgovarao sam sa general-majorom Alainom Forandom iz kanadske vojske. On je bio komandant snaga Ujedinjenih nacija u tom području, a on kaže da svet nije imao mnogo razumevanja za Srbe koje je on štutio.

generale Alain Forand: Treba zapamtiti te dane, znate, loši momci su Srbi. CNN-a nije bilo u Hrvatskoj. Gotovo da uopšte nije bilo vesti, znate, koje su dolazile iz Hrvatske, i sve što dolazilo bilo je da su oni dobili ono što zaslužuju. I odjednom, znate, oni izgube i ono malo što su imali, i budu poslani na jedno od onih mesta kojima je i Bog rekao laku noć, u Srbiju, bez igde ičega, i koja je onda bila njihova nada za život? Gotovo ništa, ali dobro, Srbi to i zaslužuju. Svi su zaboravili sve to vrlo brzo.

novinar Evan Dyer: Dakle, ovaj plan da se proteraju Srbi imao je kodno ime Operacija Oluja. To je operacija o kojoj smo govorili?

generale Alain Forand: To je u stvari bio tip blitzkriega – operacija koja izaziva šok i paniku. Dobila je sasvim prikladan naziv, jer je otpočela jednim, prema svim izveštajima, stravičnim bombardovanjem iz artiljerije, koje je umnogome prevazišlo sva očekivanja o tome na šta su Hrvati sve bili spremni. Ta je baražna vatra protutnjala preko linije razdvajanja Ujedinjenih nacija i bunkera kanadskih snaga.

novinar Evan Dyer: Kanađani govore o ratnim zločinima. Šta su videli?

generale Alain Forand: Pa, prvi ratni zločin bilo je samo granatiranje. A ja sam razgovarao o ovome sa general-majorom Andrewom Leslieem. On je na odmoru do sledeće nedelje kada odlazi u Avganistan. U stvari, on će biti komandant kanadskih snaga tamo. Ali tada, u 1995. godine, bio je pukovnik u glavnom gradu Krajine, u Kninu.

pukovnik Leslie: Ja sam nišandžija, ja sam artiljerijski oficir, profesionalac, tako da mogu da komentarišem sa određenim stepenom validnosti. Radilo se o namernom ciljanju stambenih naselja. Zašto? Zato što verujem da je namera bila da se slomi njihova volja da se odupru. I uzgred, uspelo je. Poginulo je mnogo civila, i mi nikada nećemo znati tačan broj, ali procene, procene se kreću od 10 do 25.000 mrtvih."

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: U transkriptu stoji "između 10 i 25.000 mrtvih."

(audio snimak)



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

pukovnik Leslie: "Operacija je uspjela. Ubijeno je mnogo civila, i mi nikada nećemo znati tačan broj, ali procene se kreću u rasponu do 10 do 25.000 mrtvih."

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Samo želim da ovo na minut pričeka, generale. Želeo bih da vam pružim priliku da ovo ponovo upijete, generale.

SUDIJA ORIE: Samo trenutak.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, generale Forand, za nekoga 2003. godine, osam godina posle *Operacije Oluja*, da da ovu vrstu izjave za nacionalnu radio emisiju, da je od 10 do 25.000 civila bilo ubijeno kao rezultat granatiranja Knina, nije samo, srećom, neodgovorno, to je potpuna izmišljotina, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Zašto pitate mene? Ja nisam general Leslie. Nisam ja tu izjavu dao.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Bili ste njegov komandant, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U Kninu?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da. I vi i on ste bili tamo u isto vreme, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ali nisam bio u isto vreme sa njim kada je dao ovu izjavu na tom radiju.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam da li je bilo ubijeno od 10 do 25.000 civila kao rezultat granatiranja u Kninu, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne po mom saznanju, ne, i nikada nisam koristio taj broj.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: General Leslie jeste. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, tako izgleda prema tom transkriptu, da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, sasvim je jasno kakvo je svedočenje. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A da je Milan Martić to rekao, onda biste ga nazvali lažovom, zar ne?

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, nastavite.

(audio snimak)



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

pukovnik Leslie: "25.000, i to potpuno neselektivno. Pričamo od male dece do starih ljudi ovde".

pukovnik Leslie: "Granatiranje je bilo uglavnom usmereno na kuće, a širom grada sa jednog kraja na drugi, takođe i bolnica i sve u gradu. Ali, ne samo u Kninu, već u svakom gradu u Krajini."

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, bolnica nije bila meta granatiranja. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Rečeno mi je da je bolnica pogođena, ali ja to nisam nikada lično proverio. To je ono što su mi rekli, međutim, mislim da nije bila meta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, slažete se sa mnom da granatiranje u Kninu nije imalo na meti kuće, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, s moje tačke gledišta, kao što sam objasnio pre neki dan, izgleda da je to... da je granatiranje počelo širom Knina. Pa, ne znam kako biste vi to okarakterisali.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi bi ste se složiti sa mnom da kuće nisu bile meta u Kninu, ili bilo kom drugom konkretnom gradu u Krajini. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Sa moje tačke gledišta, kad sam ja bio na tom balkonu, odakle se pružao pogled, granate su padale svuda naokolo, između ostalog i gde su se nalazile neke civilne kuće.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Idemo na sledeći deo.

(audio snimak)

novinar Evan Dyer: A Hrvati su, u stvari, imali potpunu kontrolu nad Krajinom u roku od četiri dana, ali kako kaže general, ubijanjima tu nije bilo kraja. I, u stvari, to je zaista samo početak. A general Leslie kaže da je video hrvatsku policiju nakon toga, kako ide od kuće do kuće, ubijajući koga god nađe.

general Alain Forand: Postojalo je tada niz raznih organizacija koje su onda pohrlile u bivšu Srpsku Krajinu, bilo je timova specijalne policije. Nosili su veoma karakteristične plave uniforme, i bili su angažovani u lovu i ubijanju srpskih civila u planinama, i video sam desetine i desetine poljoprivrednih gazdinstava, pa čak i sela koja su spaljena, mnogo, mnogo dana, u nekim slučajevima i mesecima posle početnog napada.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale Forand, general Leslie je otišao iz Knina zauvek 7. avgusta, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Idemo na sledeći deo.



(audio snimak)

Novinarka Sheila Cole: Dakle, da li ste uspjeli da dobijete neku dokumentaciju, i, naravno, postoji ono što su videli, njihovi izveštaji? Šta se dešava sa njihovim svedočenjima u Hagu?"

reporter Evan Dyer: Ne mnogo stvari. Gotovo se ništa ne dešava. Podignuta je jedna optužnica, ali apsolutno nije bilo hapšenja, a Kanađani su prilično razočarani. Ovde je sa nama general Forand.

generale Forand: Pa, to je tužan deo u smislu, znate, da sam svedočio o tome šta sam video, da je bilo mrtvih ljudi, i pljačke i svih tih stvari. Tako da sam dao iskaz. I, neverovatno, evo, sedam, osam meseci posle toga, pojavila se druga grupa iz Tribunala, i rekli su mi da su izgubili moj iskaz. Tada sam napravio još jedan. I ne biste verovali, ali vratili su se treći put, i to je treća grupa, jer je neko u okviru organizacije ponovo izgubio sve što sam napravio. Tako sam dao i treću, i rekao sam: "Pa, ovog puta, bolje bi bilo da sačuvate, jer u suprotnom, nemojte da dolazite ponovo." Ali nikada se nisu pojavili. Ja još uvek čekam novosti. Ne znam.

reporter Evan Dyer: To mora da je bio neverovatan nivo frustracije?

generale Forand: Posle osam godina, svakako.

rreporter Evan Dyer: Da. Pa o kome mi ovde govorimo? Ko su ti navodni ratni zločinci?

generale Forand: Pa, dvojica su mrtvi. Predsednik Franjo Tuđman je jedan od njih, umro je u svom krevetu. Isti je slučaj i sa drugim navedenim u optužnici. Ali jedan je ostao živ i u bekstvu je, to je general Ante Gotovina. Reći ću vam nešto o tom čoveku. On je imao dosta burnu prošlost. General Ante Gotovina je bivši pripadnik Legije stranaca francuske Legije stranaca, komandant Operacije Oluja, jedan od malog broja Hrvata Hrvatske vojske protiv koga je podignuta optužnica. Međutim, hrvatska Vlada nije bila baš voljna da ga preda. U stvari, on je samom sebi unajmio advokata. A ostaje činjenica da general Gotovina i dalje ostaje nekažnjen i dalje, zaista, smeta kanadskim oficirima kao, recimo, generalu Lesliu.

general Leslie: Pa, ne vidim kako iko može da preživi toliko dugo na relativno malom komadu zemlje, kao što je Hrvatska ... pa, za ime boga, imamo jezera koja su veća od Hrvatske... bez pomoći lokalnog stanovništva. Postoji dobar broj Hrvata koji smatraju da je on nacionalni junak.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Sada idemo dalje.



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

(audio snimak)

reporter Evan Dyer: Zašto nije Zapad bio agresivniji u svojoj potrazi?

general Alain Forand: To je dobro pitanje, jer je Zapad uveo Srbiji teške sankcije kako bi ih naterali da predaju svoje ratne zločince. I sada ih agresivno traže, znate, i nedavno je izručila jednog tokom poslednjih nedelja. Ali, Hrvatska sa druge strane, nalazi se na listi da se priključi Evropskoj uniji, da se pridruži NATO-u. Sada njihova vojska ide u Irak. Veoma je bliska sa Sjedinjenim Državama. Meni se čini, znate, da svet ne vrši dovoljan pritisak na Hrvatsku, delimično zbog toga što je Zapad 1995. godine bio na hrvatskoj strani. I, znate, svi u ovom trenutku su videli Srbe kao problem i, znate, oni su počinili strašna zverstva u Bosni pred Operaciju Oluja. Srebrenica se dogodila samo nekoliko nedelja ranije. A kada jednom Srbe proglasite problemom, malo je potrebno da neka država, poput Sjedinjenih Američkih Država i Nemačke pogotovo, proglasi Hrvate rešenjem problema. Jedna od ironija, što se tiče Jugoslavije, jeste da je taj mir konačno postao moguć, i to je postao moguć delimično i zbog etničkog čišćenja koje je bilo tako uspešno. Hrvati nisu hteli da sklope mir dok god su Srbi imali kontrolu u Krajini.

reporter Evan Dyer: Dakle, radi se o stvarnoj pomoći sa Zapada?

general Alain Forand: Pa, slušajte, Zapad je sigurno pomagao Hrvatima u smislu da su od Nemačke dobijali vozila, oružje od Argentine, obuku iz Sjedinjenih Američkih Država. I svaki oficir sa kojim sam razgovarao veruje da je Hrvatska vojska dobijala pomoć od stranaca, uglavnom, najdirektnije u Operaciji Oluja, jer veruju da je Operacija Oluja bila previše dobra, previše stručna, za vojsku koju je vodila gomila bivši hrvatskih policajaca.

reporter Evan Dyer: Ovde je i general Leslie.

general Leslie: Koordinaciju vatre i psihološku pripremu ratišta morali su da pripremaju ljudi koji su stvarno znali šta rade. Ne vidim gde su mogli da skupe stručnost i iskustvo da bi tako nešto uradili.

(kraj audio snimka)

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale Forand, želeo bih da vam postavim pitanje u vezi sa...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala. Izvinjavam se.



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Samo sekund, kako bi prevodioci i transkriberi mogli da dođu do daha, a onda ćemo polako da nastavimo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Brojaću do pet, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, želeo bih da vam postavim pitanje u vezi sa poslednjim pasusom, odnosno komentarom generala Lesliea. Vi ste, takođe, bili mišljenja da u izvesnoj meri niste mogli da shvatite gde je Hrvatska vojska mogla da prikupi stručna znanja, kako bi obavila ovu operaciju, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, nisam baš tako rekao, ali da, imao sam tako nešto na umu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ne znam da li sam dobro razumeo, ali čini mi se da tvrdite i jedno i drugo istovremeno. U izvesnom smislu, oni su imali previše stručnosti da ovako nešto izvedu... nisu imali dovoljno stručnosti da ovako nešto izvedu i to je tako dobro, a sa druge strane, tvrdite da su oni gomila neprofesionalnih bivših policajaca. Šta je od toga tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne razumem vaše pitanje. Šta me pitate?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pitam vas: da li je ovo bila profesionalna vojna operacija koju je sprovela Hrvatska vojska, ili je to bila neka neorganizovana operacija, pa im se posrećilo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, mislim, ukoliko ste pročitali moju prezentaciju, da govorim i jedno i drugo. Kažem da je strateški to bilo veoma dobro isplanirano. Bilo je nekih delova koji su veoma dobro obavljani, ali delovalo je kao da nekim drugim delovima nedostaje koordinacija, saradnja između borbenih jedinica.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da nastavimo sa audio snimkom.

(audio snimak)

reporter Evan Dyer: Pa, ko su bili ti ljudi koji su znali šta rade?

general Alain Forand: Pa, postoji firma u Aleksandriji, [država] Virdžinija, koja se zove Vojna stručna sredstva, (Military Professional Resources Inc-MPRI). I nikada nisu skrivali činjenicu da su oni obučavali Hrvatsku vojsku pre Operacije Oluja, znatno pre Operacije Oluja. Trenutno ova firma naoružava Hrvatsku vojsku za NATO. U stvari, MPRI je kompanija koja je vrlo, vrlo bliska Pentagonu. I predsednik MPRI, Karl Vuono je bivši načelnik štaba Vojske SAD-a. General Vuono boravio je u Hrvatskoj s hrvatskim Generalštabom u danima neposredno pre Operacije Oluja, samo nekoliko dana ranije. A mi znamo da je MPRI u to vreme uvežbavao Hrvatsku vojsku. Mislim da je pitanje koje su mnogi ljudi u Kanadskoj vojsci sebi postavljali, i moram da kažem da su svi s kojima sam razgovarao tvrdili da ne znaju definitivni odgovor na ovo, kako su MPRI i SAD direktno pomogle Operaciju Oluja. Na primer, da li su oni pružali obaveštajne podatke? Da li su otišli tako daleko da su pomogli u nacrtu stvarnog plana napada? Znači, Amerikanci su



imali satelit i sliku iz vazduha na bojnopolju. Da li je hrvatska vojska koristila te slike za napad na kolone izbeglica, na primer. Znam da ima mnogo kanadskih oficira, koji misle da su odgovori na neka od tih pitanja, u najmanju ruku "Da".

(kraj audio snimka)

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite, gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generale, pošto ste saslušali ovaj poslednji deo, da li ste i vi jedan od kanadskih oficira koji smatraju da je odgovor na to pitanje "Da"?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Jeste?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Nemam više pitanja, časni Sude. Želeo bih da predložim ovaj konkretni transkript zajedno sa audio snimkom u spis.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor, časni Sude. Samo u skladu sa onim od juče, ako sam dobro razumeo gospodina Kuzmanovića, ovo je zvučalo kao cela emisija, ali sam shvatio da je ranije rekao da se radi o odlomku.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, to je samo deo emisije. Ja ću vam nabaviti ceo snimak. Nema problema.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D329.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D329 primljen je u spis. To su audio snimak i transkript. Gospodine Kuzmanoviću, samo jedno pitanje. Ovo nije predloženo gospodinu Lesliu kada je svedočio, zar ne?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Voleo bih da sam tada to imao na raspolaganju, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, da. Jednostavno sam se uzdržavao od komentara o tome, što mislim da je primereno. Sad sam samo potvrdio da li je moje sećanje ispravno ili pogrešno. Dakle, samo kako bismo znali, ovim je zaključeno vaše unakrsno ispitivanje, što znači - ko je sada sledeći? Gospodine Kehoe, da li ćete vi biti sledeći posle pauze?



ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: A koliko vremena ste planirali da koristite?

ADVOKAT KEHOE: Ja ću... nastojaću da... završiću tako što ću ostaviti sat vremena, 45 minuta za Tužilaštvo, i mislim 15 minuta za Pretresno veće, premda imam dosta informacija kojima treba da se pozabavim.

SUDIJA ORIE: Da. To je uvek odgovor. To je kao... dobro, ne, nemojte. Možete li da nam kažete koliko vremena vam je potrebno?

ADVOKAT KEHOE: Dozvolite mi samo jedan momenat da se konsultujem.

(Obrana se savetuje)

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala vam, generale, uzgred budi rečeno.

SVEDOK FORAND: Hvala vama.

ADVOKAT KEHOE: Rekao bih dva i po časa, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da li postoji bilo kakav sporazum sa Odbranom gospodina Čermaka, jer su oni imali ograničeno vreme, i kao što sam ranije rekao, ako se dodatno vreme da nekim zastupnicima, onda, naravno, moramo da razmotrimo da li bi bilo fer da se odobri dodatno vreme i onim zastupnicima koji su i ostali u granicama koje je postavilo Pretresno veće.

ADVOKAT KAY: Da. Časni sude, ja sam zaključio to pitanje sledeći vaš savet kada je reč o toj gomili dokumenata, koje sam podnosio časnom Sudu da o njima stekne utisak i to je bio glavni cilj. Ona su spremna i biće na raspolaganju za distribuciju u nekom trenutku ovog jutra. Oni se sada štampaju i raspoređuju, pokušavamo da brojeve rasporedimo prema Pravilu 65ter – i oni su u redu 65ter brojevi, ali se operativni brojevi sa spiska po Pravilu 65 ter nalaze tamo.

SUDIJA ORIE: Da li sam dobro razumeo vaš odgovor, vi ne tražite dodatno vreme?

ADVOKAT KAY: Ne tražim, časni Sude, jer sam obradio ona pitanja koja sam želeo.

SUDIJA ORIE: U redu.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, možete koristiti dva i po sata.



ADVOKAT KEHOE: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ali ne dva sata i 31 minut.

ADVOKAT KEHOE: Shvatam.

SUDIJA ORIE: Sada idemo na pauzu a nastavićemo sa radom u 11.00 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, počnite.

ADVOKAT KEHOE: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, vi već znate gospodina Kehoea, zar ne?

SVEDOK FORAND: Imao sam to zadovoljstvo, da, gospodine.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEHOE

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dobro jutro, generale.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Dobro jutro.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, želeo bih da se vratimo na onaj sastanak koji ste imali 4. avgusta 1995. godine oko 11.30 časova u sedištu Republike Srpske Krajine. Gospodin Štrbac rekao je Tužilaštvu sledeće: "General Forand, samo je on imao takva vozila na raspolaganju", govori je o oklopnim transporterima. A onda je primetio da je: "I snimateljska ekipa iz Jugoslavije se zadesila u Kninu kada je počeo napad. Oni su želeli da dokumentuju granatiranje i pomoć su im pružili ljudi gospodina Foranda, koji su im obezbedili oklopni transporter sa vozačem." Gospodin Štrbac je zvaničnik Republike Srpske Krajine. Generale, da li ste vi zaista dali Republici Srpskoj Krajini oklopni transporter?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To za mene predstavlja iznenađenje. Nikada nisam dao dozvolu ili naređenje za tako nešto. Dakle, ovo je za mene potpuno iznenađenje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li vam je bilo poznato da li se neko od osoblja Ujedinjenih nacija vozio unaokolo sa ovim...



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Bio bih veoma iznenađen, jer sam izdao striktno naređenje da se oklopni transporteri koriste samo da se ode i da se pokupe ljudi koji su morali da se vrate u svoju bazu. I znam da sam imao problema sa jednim od mojih jordanskih oficira, koji se vratio u svoj stan da bi pokupio neke svoje lične stvari. To sam video i nisam bio zadovoljan. Tako da sam siguran da je jedini razlog kada su izlazili bio taj da se ode i pokuša da se oni ljudi koji su... da se vrate u bazu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kada kažete "oni ljudi" mislite na zaposlene u Ujedinjenim nacijama?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I svaka druga upotreba nije bila odobrena?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Jedino su još mogli da koriste vozila ukoliko pronađu neke ranjene ljude kako bi ih odvezli u bolnicu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, generale, u...

ADVOKAT KEHOE: Usporiću malo zbog prevodilaca.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, pukovnik Kosta Novaković rekao je Tužilaštvu da je otišao u kninsku bolnicu – a to je ujutro 4. avgusta – dakle, da je otišao u kninsku bolnicu u oklopnom transporteru Ujedinjenih nacija, vi ne znate ništa o tome?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, kada je reč o kontaktima sa vojnicima Republike Srpske Krajine, kada su izbeglice ili ljudi dolazili na vašu kapiju uveče 4. avgusta, Sektor Jug Ujedinjenih nacija jeste dozvolio vojnicima Vojske Republike Srpske Krajine da uđu u bazu, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, koliko je meni poznato. Ono što smo uradili jeste sledeće: kada sam odlučio da pustim u bazu one koji su bili na kapiji, mi smo izvršili pretres, tako da smo pronašli neko oružje. Ali ja ne znam ko je bio vojnik Vojske Republike Srpske Krajine. Znače, za mene su oni bili raseljena lica.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kakvo ste oružje pronašli?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se. Morao bih da se podsetim, znate, šta smo prikupili.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, sećate se majora Bellerose, zar ne, Claude Bellerose?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, on je bio moj inženjerijski oficir.

ADVOKAT KEHOE: Molim da se preko sistema *Sanction* predoči intervju koji je on dao. To je to... A ako možemo da pređemo na sledeću stranicu i na desnoj strani gde on kaže: "Da, bilo je nekih civila i nekih pripadnika vojske." Molim da se malo podigne.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kaže se: "Da je bilo nekih pripadnika vojske.", on kaže, "jer smo mi otvorila bazu za raseljena lica kako bismo im osigurali bezbednost, i bilo je nekoliko srpskih vojnika koji su došli da pokušaju da nađu utočište u našoj bazi. Pa smo im rekli: 'Ako želite da uđete, morate da se razoružate, jer ako vas pustimo sa oružjem, mi sami sebe dovodimo u opasnost.'" Dakle, to govori jedan od vaših oficira - da je bilo dopušteno vojnicima Vojske Republike Srpske Krajine da uđu u bazu. Da li vam je to bilo poznato, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Bilo mi je poznato da je kod nekih ljudi pronađeno oružje, znate, kada smo izvršili pretres, ali ne sećam, znate, da je izričito spominjano da su oni bili vojnici Vojske Republike Srpske Krajine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, govorili ste nam da su 5. avgusta evakuisani ljudi iz bolnice?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dozvolite mi da vam pokažem snimak iz baze Ujedinjenih nacija, Sektor Jug, snimak nosi oznaku 1D28-0035.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, što se tiče prethodnog dokumenta, da li želite ...

ADVOKAT KEHOE: Neću ga ponuditi u spis u ovom trenutku, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

(video snimak)

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, to je... ne verujem... da je zvuk u redu na ovoj...

SUDIJA ORIE: Koliko sam shvatio, učinjen je neki napredak kada je u pitanju zvuk, a tu je i ono privremeno rešenje.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, kada je reč o ovoj traci, mislim da nemamo zvuk uopšte, ili nam zvuk neće ni trebati. Zamolio bih da se ovo pusti.

(video snimak)

(kraj video snimka)

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, ovaj konkretni video snimljen je u vašoj bazi. Da li je to bio vojnik Vojske Republike Srpske Krajine koga ste vi evakuisali iz bolnice?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa ...



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam bio tamo kada je svaki pojedinac dolazio u bazu. Ja sam dao uputstva da ih puste, pretresu, izdvoje; i kada mi je rečeno da je pukovnik Leslie takođe evakuisao ranjenike iz bolnice, ja isto tako nisam bio tamo. Bio sam u svojoj operativnoj sobi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Izvinjavam se, časni Sude. Samo da razjasnimo stvari, da li je reč... oprostite mi, da li svedok prepoznaje lokaciju koja se vidi na video snimku, ili ako možemo da dobijemo sliku o tome ... kako uopšte znamo gde je napravljen ovaj snimak.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ovo smo dobili od Tužilaštva, kao deo jednog dužeg segmenta koji je snimljen u bazi Ujedinjenih nacija, u Sektoru Jug. Mi smo izdvojili samo jedan deo.

SUDIJA ORIE: Ali, ipak, ovim se ne osporava ono što misli gospodin Tieger, bar sam ja shvatio tako njegove reči, što je Pretresnom veću i potrebno. Mislim, pokažite nam nekog u krevetu, a vi pitate: je li ovo vojnik Vojske Republike Srpske Krajine koji je doveden u bolnicu. Svedok kaže: Ne znam. Ili ćemo ostati pri tome ili ako želite da nastavite, onda, naravno, moramo da utvrdimo o kojoj je lokaciji reč.

ADVOKAT KEHOE: Apsolutno, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gledajući onako na brzinu, nisam video da li je bio u uniformi i da li je bio naoružan.

ADVOKAT KEHOE: Nije bio.

SUDIJA ORIE: Dakle, treba vam još malo vremena da biste nam podneli koristan izveštaj.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, da li ste prepoznali taj prostor kao bolničko područje u bazi Ujedinjenih nacija, u Sektoru Jug?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislim da je to bila teretana koju smo pretvorili... ja ne bih to nazvao bolnicom, ali jeste bilo mesto gde smo mogli da smestimo bolesne i ranjene.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kada su vam otprilike doneli te bolesne i ranjene u teretanu - koju ste pretvorili u bolnicu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, to je bio 5. avgusta, gospodine.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da se sada vratimo na to, gospodine, vi ste uzeli te bolesne i ranjene iz bolnice, i ako ja mogu da vam pokažem dokazni predmet Odbrane broj D277.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, ovaj video snimak koji smo gledali, da li želite da se usvoji u spis?

ADVOKAT KEHOE: Ne, časni Sude. Za sada samo predlažem da se snimak uvrsti u dokazni materijal.

SUDIJA ORIE: U redu. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Ako bismo mogli da dobijemo broj, da, mi ga nudimo u spis.

SUDIJA ORIE: Da. Bilo mi je malo nejasno...

ADVOKAT KEHOE: To je dokument koji nosi oznaku 1D28-0035.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, imate li prigovor?

TUŽILAC TIEGER: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D330.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D330 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, gospodine, vi ste znali da je u avgustu i julu 1995. godine Republika Srpska Krajina bila pod punom mobilizacijom za sve muškarce - da pristupe Vojsci Republike Srpske Krajine. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kada gledate ovaj konkretni video snimak, da li vi mislite da je ovaj čovek bio ili nije bio vojnik?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ako je bio vojnik?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li je bio vojnik?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam da li je bio vojnik. Bio je punoletan, to je sigurno.

ADVOKAT KEHOE: Molim da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D277, i da pogledamo drugu stranicu.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Počevši od paragrafa ... u drugom paragrafu stoji: "Kninska bolnica ostaje strukturalno čitava, nema dokaza o šteti od artiljerijske ili minobacačke vatre". To je u skladu sa onim što ste rekli jutros, da li je to tačno, generale?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Rekao sam jutros da je eventualno bilo hitaca koji su pogodili bolnicu, ali nije bila ... ali ona sama po sebi nije bila cilj.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kada ste tamo došli niste videli oštećenja na bolnici, zar ne?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, jer nisam išao oko bolnice. Ušao sam direktno u bolnicu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, ako idemo par rečenica na dole, kaže se: "Kada je hrvatsko medicinsko osoblje stiglo 6. avgusta, pronašli su 20 starijih pacijenata u podrumu bolnice." Da li je to tačno, generale, da ste ostavili starije pacijente u bolnici?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ostavio sam one koji su, kada sam razgovarao sa lekarom koji je bio ... ne znam koju je reč upotrebio ... da im je potrebno konstantno lečenje na aparatima da bi preživeli ... kako god da se zovu ... jer kad sam s njim razgovarao šansa da ostanu živi u mojoj bazi, zbog transporta, nije bila velika. Zato sam odlučio da ih ne dovodim u bazu, prvo, zato što bi mogli umreti na putu, drugo, nisam imao kapacitete za samoodržanje u svojoj bazi. Pa sam ostavio te ljude ... ne znam koliko ih je bilo ... ali sam ih ostavio tamo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, zašto ste onda odveli ranjene?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Jer smo bili u mogućnosti da preuzmemo brigu o njima. I u to vreme, setite se, piše u mojoj prezentaciji, rečeno mi je da je bolnica pogođena, a plašio sam se da može biti i drugih udara. Zato sam odlučio na osnovu te informacije, koju nisam lično proverio, da premestim ranjenike i bolesnike u moju bazu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle ljude koji su bili veoma bolesni niste pomerali, ali ljude koji su bili pokretni, vi ste premestili?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, opet, kad bih mogao da nađem pravu reč. Oni koji nisu mogli biti raseljeni, oni koji nisu mogli biti premešteni. Nepokretni bolesnici.

prevodioci: Napomena prevodioca: Svedok je takođe rekao: "Oni koji su privremeno zbrinuti nisu se mogli premeštati."

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A da li su u grupi koju ste premestili, generale, bili i vojno sposobni muškarci?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Kao što sam rekao, mi smo premestili sve one...

(francuski na engleskom kanalu)

SUDIJA ORIE: Mislim da imamo malo problema, jer ako promenite na francuski kanal, dobijate prevod, ali mislim da smo propustili kada ste govorili o "soins palliatifs". To je deo koji, ako sam dobro pročitao, nedostaje posle "oni koji ne mogu biti premešteni."



Sada sam promenio na francuski [prevod] kanal na sekund. Nema problema ako želite da govorite francuski, međutim, trebalo bi da nam kažete unapred, tako da bismo bili obavješteni o tome..A ako želite da slušate francuski, na primer, ako ja govorim francuski, pa ako pređete sa kanala 4 na kanal 5, onda ćete dobiti francuski original ili prevod na francuski.

SVEDOK FORAND: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim. Nastavite, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, moje pitanje u devetom redu bilo je: da li su u grupi koju ste premestili bili i vojno sposobni muškarci?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, kao što ste videli na video snimku, bilo je nekih, ali nisam bio tamo na prijemu. A kada sam otišao u bolnicu, jedini ljudi koji su još trebali da se presele, bili su oni ljudi koji su po mom osećaju, znate, koji bi mogli kod mene umreti, tako da ih nisam poveo sa sobom.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, da li je bilo kršenja mandata Ujedinjenih nacija - da se preseljavaju vojnici bilo koje od zaraćenih strana?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ako su prepoznati kao vojnici, pretpostavljam da da, ali ako su ranjeni ili bolesni, za mene je to humanitarna pomoć koju smo obezbedili.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, u skladu sa vašim obrazloženjem, premeštanje ranjenih vojnika je u okviru vašeg mandata?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam rekao da je u okviru mog mandata. Rekao sam da je to humanitarno pitanje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U redu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, umesto da postavite vaše sledeće pitanje, takođe je isto tako dobro da slušate odgovor, jer da li su oni bili vojnici ili ne, to je vaš zaključak, a ne ono što je svedok rekao. On jeste rekao da su po godinama bili vojno sposobni i, stoga, mogli su da budu vojnici. Pokušajmo da stvari držimo kako treba.

ADVOKAT KEHOE: U redu, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, dozvolite mi da porazgovaramo još malo o jutru 4. avgusta. Naveli ste u svom transkriptu ... a to je na stranici 4.115, u redovima 1 i 2 ... da: "... ostali smo najviše oko deset minuta, gledajući artiljerijsku baražnu vatru koja se događala." Dozvolite mi da vam skrenem pažnju na dokazni predmet Odbrane broj D270. Ako pogledamo ovaj dokazni predmet Odbrane broj D270, generale, to je pismo koje je poslao general Mrkšić u 3.30 časova ... izvinjavam se, u 6.30 časova 4. avgusta, generalu Janvieru u Zagrebu. U suštini, to je protestno pismo zbog granatiranja.



U trećem paragrafu kaže se: "Zahtevamo da odmah preduzmete mere da se zaustavi agresija." Da li ste znali za ovo, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Mislim da ste mi juče ili prekjuče to pokazali. To je bilo prvi put tada da sam video to pismo.

ADVOKAT KEHOE: Da pogledamo dokument koji nosi oznaku 1D28-0021. Časni Sude, takođe postoji i francuska verzija ovog dokumenta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, ovo je poruka generala Mrkšića generalu Janvieru, možete to na brzinu da pogledate, govori se o granatiranju. Dole u šestom redu kaže se: "Oni su", govori o Hrvatskoj vojsci ", takođe ciljali bolnicu i druge slične objekte, pucali su nasumice i bez ikakvog reda. UNPROFOR-ovi oficiri koji su se tamo nalazili mogu da potvrde ove tvrdnje." Dakle, generale, kada ste otišli ujutro 4. avgusta u štab Vojske Republike Srpske Krajine ili Republike Srpske Krajine, da li ste znali za ove proteste?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali znali ste, gospodine, da je negde oko 6.30 časova ujutro došlo do neke minobacačke vatre i granata koja su pale u vašu bazu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U moju bazu?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U vašu bazu.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, nikada nije nikakva bomba pala u moju bazu tokom celog perioda.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Podsetili su me, gospodine, na radio emisiju od 4. avgusta, da ste pomenuli da su neki projektili pali na bazu 4 avgusta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, mislim da je to bilo u blizini baze.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, ta konkretna vatra u blizini baze, da li je bila relativno blizu vaše baze ujutro 4. avgusta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislim da nisam – da li sam rekao da je to bilo ujutro, 4. avgusta?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, ja pitam vas, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Postojala je samo jedna granata koja je pala pet do deset metara od severozapadnog ugla baze, i bilo je šest ili sedam civila koji su ubijeni.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je bilo 5. avgusta, gospodine.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To je bilo 5. avgusta. Nije bilo 4. avgusta... mislim da je veoma jasno u mojoj prezentaciji da je najbliže što je bilo, bilo 350 do 400 metara od baze.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Samo želim da kažem za zapisnik, generale, da u intervju za radio, koji smo slušali jutros, pominjete da je to bilo ujutro 4. avgusta. Ali vi se toga ne sećate?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ne sećam se da je to bilo na toj traci.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Otišli ste na ovaj sastanak u štab Vojske Republike Srpske Krajine i rekli ste da je to bilo negde oko 11.30 časova.

ADVOKAT KEHOE: Zamolio bih da pogledamo dokazni predmet 341, odnosno dokazni predmet Tužilaštva broj P341, izvinjavam se. Pre nego što pređemo na to, časni Sude, zamolio bih da se dokument koji nosi oznaku 1D28-0021 uvrsti u spis...

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, predvideo sam da će doći na red. Ukratko, sve što imam trenutno jeste otkucana verzija na engleskom jeziku nekog dokumenta bez zaglavlja ili indikacije porekla, tako da mi je potrebna informacija pre nego što odgovorim na zahtev za uvrštavanje u spis.

ADVOKAT KEHOE: Ovo je...

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, to je učitano u sistem elektronske sudnice, i koliko vidim ... dozvolite mi samo da pogledam ... da, vidim i original u sistemu elektronske sudnice.

ADVOKAT KEHOE: Ja ću ovo da razjasnim sa Tužilaštvom. To je deo svežnja dokumenata koji je došao od gospodina Akashija i koji je poslat Ujedinjenim nacijama. I bilo je u tom paketu koji je naveden, i mogu da razjasnim izvor sa zastupnikom.

(Odbrana se savetuje)

SUDIJA ORIE: Dakle, ako je bilo u paketu, da li je taj svežanj već primljen u spis?

ADVOKAT KEHOE: Ne, časni Sude. Moram da kažem da je original na francuskom, pa ćemo videti ... i broj je R09095.

SUDIJA ORIE: Da vidimo. Mi i dalje govorimo o pismu koje je poslato generalu Bertrandu Janvieru. Da li se tu radi o žalbi Republike Srpske ili sam nešto propustio?

ADVOKAT KEHOE: Ne, časni Sude. Ovo je poruka generala Mrkšića upućena generalu Janvieru koju je preneo pukovnik Kosta Novaković telefonom.

SUDIJA ORIE: Pa, ako kažete da je originalna...

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, ako sam pravilno shvatio, postoje dva zasebna dokumenta. Jedan, po mom mišljenju, je predstavljen kao ono što sam... nemam učitano



verziju pred sobom, ali mislim da je to poruka iz protestnog pisma koju je Mrkšić uputio Janvieru.

SUDIJA ORIE: Poruka od 4. avgusta u 6.30 časova gde se protestuje zbog granatiranja civilnih ciljeva.

TUŽILAC TIEGER: Tako je. Mislim da je to prethodni dokazni predmet. Prema engleskoj verziji, navedeno je da je reč o poruci koju je preneo pukovnik Novaković telefonom. I kao što je gospodin Kehoe rekao, mislim da je original na francuskom koji je preveden na engleski i da tu postoji neka razlika, mada nisam video francusku verziju.

ADVOKAT KEHOE: I, časni Sude, informisan sam od mojih kolega da je verzija na francuskom dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 411.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, ako želite, možemo da nastavimo. Sumnjam da postoji problem, ali, kao što sam rekao, nisam bio u poziciji da reagujem u datim okolnostima.

SUDIJA ORIE: Hajde da se dodeli broj, i pretpostavljam da ćete potražiti originalnu verziju da pogledate kakav je to tačno dokument. Gospodine sekretare, ovaj dokument na našem ekranu - poruka generala Mrkšića generalu Janvieru, koji će dobiti broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D331.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, ako biste utvrdili kakav je ovo dokument, da li bi onda sadržaj izazvao bilo kakav prigovor?

TUŽILAC TIEGER: Ne, časni Sude. To je samo stvar porekla dokumenta.

SUDIJA ORIE: Onda je dokazni predmet Odbrane broj D331 primljen u spis, a Tužilaštvo će najviše za nedelju dana da preispita poreklo. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, molim vas da pređemo na dokazni predmet P34, ovo je izveštaj o situaciji od 4. avgusta u 14.00 časova. Ovo je nakon sastanka koji je održan u komandi Republike Srpske Krajine, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pre tog sastanka, pre ovog izveštaja o situaciji, da li ste dobijali pismene izveštaje i dokumentaciju iz bilo kog od vaših bataljona na terenu da je dolazilo do neselektivnog granatiranja civilnih područja u Krajini?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Koliko se sećam, jesam, jer na osnovu onoga što sam video u Kninu i izveštaja koji su dolazili iz moje jedinice, na tome sam zasnovao pismo koje sam poslao generalu Gotovini 4. avgusta.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, koliko se vi sećate, postojala je pismena dokumentacija iz vašeg bataljona o granatiranju civilnih područja, je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam siguran da li je bilo u pismenom obliku. To je preneto, znate, mom operativnom oficiru, a potom meni.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, vi biste se složili sa mnom, ako pogledamo 2. stranicu ovog dokumenta, vrh ove stranice, u trećem paragrafu... odnosno, u drugom paragrafu ovog izveštaja da se kaže: " Prijavljeno je neselektivno granatiranje Knina i drugih gradova, koje se sporadično nastavlja", da je to prvi pisani dokument u Sektoru Jug Ujedinjenih nacija u kom se pominje neselektivno granatiranje, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, kada ste se pripremali za svedočenje, da li su vam predočeni bilo koji drugi dokumenti pre ovog ... pre ovog izveštaja o situaciji, u kojima se opisuje neselektivno granatiranje? Da li se sećate?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, na osnovu ...

ADVOKAT KEHOE: Molim da se predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P83.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, generale, ovo je vaše protestno pismo. Da li ste vi ovo napisali ili da li je ovo poslato 4. avgusta posle podne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da li sam uradio šta?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li je ovo pismo poslato 4. avgusta posle podne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislim da jeste, da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je, takođe, upućeno posle sastanka koji je održan u komandi Republike Srpske Krajine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ukoliko je poslato popodne, sigurno je tako, jer prema izveštaju o situaciji, sastanak je održan oko 11.30 časova.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da pogledamo gradove. Gradove koje vi pominjete...

ADVOKAT KEHOE: Molim da se samo malo uveća prvi paragraf.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da pomenemo samo nekoliko: Medak. Vi kažete da je došlo do artiljerijske vatre na gradove Drniš, Medak i druge, i da je to prouzrokovalo brojne civilne žrtve. Sada, ako pogledamo samo Medak, da li su tamo postojali položaji Vojske Republike Srpske Krajine na koje je otvarana vatra?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To ne mogu da vam kažem.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, dozvolite mi da pogledamo vašu prezentaciju na strani 29



ADVOKAT KEHOE: To je dokazni predmet Tužilaštva broj P401.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U stvari, to je prava stranica, jer govorimo o 5. avgustu, a možete videti...

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da pređemo na sledeću stranicu, na treći, poslednji paragraf koji počinje rečju: "U međuvremenu..." ...izvinjavam se, četvrti poslednji paragraf. Oprostite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: "U međuvremenu je u medačkoj dolini", ovo se događa 5. avgusta "Hrvatska vojska slomila je odbranu Srba u Medaku do sredine popodneva 5. avgusta." Dakle, generale, tokom 4. i do otprilike sredine popodneva 5. avgusta, postojale su značajane borbe u području Medaka, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, izgleda da je bilo tako.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Koji su civilni objekti u Medaku bili pogođeni iz artiljerijske vatre?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To ne mogu da vam kažem. Kao što sam vam već rekao, ja sam izveštaj dobio od svoje jedinice i videćete u jednom od izveštaja o situaciji, mi smo rekli da bismo želeli da dobijemo potvrdu, jer kada primimo izveštaj, obično smo tražili da odu, znate, i provere da li je tačno ono što su stavili u izveštaj o situaciji. Ali morate da znate da su tokom tog perioda, dolazili izveštaji od mojih jedinica iz svih krajeva i nažalost, nismo imali kapacitete da svaku stvar proverimo. Tako da za sve, i to je jasno navedeno u jednom od mojih početnih izveštaja o situaciji, nismo mogli da potvrdimo tačnost onoga što se navodi. Ali ono što sam ja video kada sam bio na balkonu, ponavljam, meni se činilo da je paljba bila neselektivna jer je dim dolazio iz svih područja u Kninu, a prema izveštaju koji sam je dobijao od svoje jedinice, u ovim gradovima koji su ovde konkretno pomenuti, situacija je bila ista.

ADVOKAT KEHOE: Molim da se vratimo na dokazni predmet Tužilaštva broj P83 i ako možemo malo da ga uvećamo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, u ovom konkretnom pismu navodite gradove a u izveštajima stoje navodi koje ste izneli nakon završetka rata. Da počnemo od Medaka. Da li ste se vratili i proverili?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste izdali naređenje bilo kome da se vrati i da proveri?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da pređemo na... dakle, pre nego što to uradimo, generale, ovo pismo je poslato u Zagreb za širenje po celoj međunarodnoj zajednici, zar ne?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Bilo je poslato našem vojnom posmatraču da ga prenese oficiru za vezu, koji bi onda to preneo generalu Gotovini. Nije upućeno javnosti uopšte.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali ova kopija koja se navodi na dnu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, to je komandant UNCRO-a, moj šef.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Al Rodin?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A da li ste očekivali da će ovaj dokument biti objavljen u svetu kao deo medijske kampanje?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam imao nikakva očekivanja. Podnosio sam izveštaj svom nadređenom. Šta je on s tim posle uradio, znate, to nije bilo u mojim rukama. Ali, da odgovorim na ono o čemu ste govorili - da li smo mogli da odemo i proverimo stanje u Medaku. Niko sa hrvatske strane, mada su bili upoznati sa ovim pismom, nije od mene tražio da odemo i sprovedemo uviđaj, nakon što su se nevolje završile.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali, da li ste vi to tražili?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da li su oni to od mene tražili? Ne, oni to od mene nisu tražili.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ne pitam vas to, generale. Vi navodite određene stvari u ovom pismu. Da li ste otišli i obišli to mesto?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Nisam otišao, a nisu od mene ni tražili da to uradim.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, ako pokušavate...

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude...

SUDIJA ORIE: ...da dovedete u sumnju činjenični opis iz ovog pisma, koje je napisano u jednoj prilično haotičnoj situaciji, onda smo vas sasvim dobro razumeli.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, želeo bih samo nakratko da se osvrnem na Bunić. Ovdje se, takođe, navodi Bunić, i ako bismo mogli da pogledamo izveštaj o situaciji, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj 340. P340, možda da preciziram.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je izveštaj o situaciji od 4. avgusta u 10.20 časova. Na sredini sledeće stranice govori se o Buniću i kaže se: "Bunić je u kritičnoj situaciji. Vojska Republike Srpske Krajine pretrpela je velike gubitke u Buniću. General Ševo ... pukovnik Ševo, izvinite. Znae pukovnika Ševu, zar ne, generale?"

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Jednom sam se sreo s njim.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: "Pukovnik Ševo je naredio da se preuzmu prevozna sredstva odatle. Vojnici Češkog bataljona nisu hteli da im daju." Dakle, da se zadržimo na Buniću, vama je bilo poznato da je ovo bilo istureno komandno mesto Ličkog korpusa, takođe i komandno mesto 18. pešadijskog bataljona Vojske Republike Srpske Krajine, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ne sećam se, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, kada je reč o dokaznom predmetu Tužilaštva broj P83, gospodine, vi ste nam rekli ... dozvolite mi da promenim pitanje.

ADVOKAT KEHOE: Molim da se ponovo predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P83. Molio bih da pogledamo samo dno ove stranice, samo dno, dakle, tamo gde se vidi linija faksa.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kao što možete da vidite na dnu stranice, ovaj dokument je upućen faksom 12. avgusta. Generale, da li imate bilo kakvu otpremnicu ili bilo kakav dokument koji potvrđuje da je ovo zaista dostavljeno generalu Gotovini ili njegovom oficiru za vezu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Kao što sam već ranije pomenuo, kada sam potpisao to pismo, predao sam ga svom operativnom oficiru, bio je to pukovnik Tymchuk ili major, ja sam konkretno rekao da želim da budem siguran da je ovo pismo dostavljeno lično, i on se vratio malo kasnije i rekao da je dostavio vojnom posmatraču koji je bio u Zadru a da je on to dostavio kapetanu Lukoviću koji će preneti generalu Gotovini.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A vi ne znate da li vam je to rekao Tymchuk ili Balfour?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Ako oni dođu ovde, trebalo bi da ih zamolite da vam kažu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste dobili neku pismenu potvrdu da je ovaj dokument poslat?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislim da nisam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li znate ko je osoba koja je bila u Zadru vojni posmatrač Ujedinjenih nacija a koja je dobila ovo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A ko je trebalo da ga dobije?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Isto pitanje ste mi postavili pre neki dan i rekao sam da se ne sećam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kada je o ovome reč, želeo bih da vam pokažem jedan video snimak koji ranije niste videli.



ADVOKAT KEHOE: To je video snimak koji ima oznaku 1D28-0028, i verujem da će sada biti sve u redu, časni Sude. Imao sam ranije nekih problema sa prenosom. To je izveštaj HTV-a.

SUDIJA ORIE: Da li ide neki tekst uz to?

ADVOKAT KEHOE: Da, a tekst je obezbeđen prevodilačkim kabinama. Možemo da pustimo od početka.

(video snimak)

novinar: Brigadni general Forand, zapovjednik Sektora Jug uputio je dopis zapovjedniku zbornog područja Gospića, brigadiru Mirku Norcu u kojem oštro prosvjeduje zbog topničkih napada na Knin, Drniš i Bukovac u kojima stradaju civili, te promatračnice na CESBAT-u na gospičko-otočaćkom području ...

prevodioci: Prevodiocima je potrebno malo vremena da pronađu tekst.

ADVOKAT KEHOE: Da li možemo da počnemo od početka?

SUDIJA ORIE: Molim da nam prevodioci kažu kada su spremni.

(video snimak)

novinar: Brigadni general Forand, zapovjednik Sektora Jug uputio je dopis zapovjedniku zbornog područja Gospića, brigadiru Mirku Norcu u kojem oštro prosvjeduje zbog topničkih napada na Knin, Drniš i Bukovac u kojima stradaju civili, te promatračnice na CESBAT-u na gospičko-otočaćkom području...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, pre svega, naravno, uočio sam razliku. Ne znam šta ste obezbedili kabinama. Mora da je došlo do greške. Svi smo mi ljudska bića.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hajde da počnemo od početka.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, mislim da kabine imaju transkript na engleskom.

SUDIJA ORIE: To je u redu. Hajde da počnemo ponovo.

(video snimak)

novinar: Brigadni general Forand, zapovjednik Sektora Jug uputio je dopis zapovjedniku zbornog područja Gospića, brigadiru Mirku Norcu u kojem oštro prosvjeduje zbog topničkih napada na Knin, Drniš i Bukovac u kojima stradaju civili, te



promatračnice na CESBAT-u na gospićko-otočaćkom području. Traži povlačenje Hrvatske vojske iz zone razdvajanja, jer da nije bilo povoda i srpskih provokacija. Vojarne u Kninu i Petrinji, zapovjedna mjesta korpusa i brigada, relejni odašiljač na Čelavcu, po kojima je bojno djelovala Hrvatska vojska nikako nisu niti mogu biti civilni objekti u kojima su nenaoružani srpski civili.

(kraj video snimka)

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, želeo bih da vam pokažem još jedan dokument. To je dokazni predmet Tužilaštva broj P84, a onda bih vam postavio konkretna pitanja u vezi sa ovim video snimkom i tim dokumentom. Dokazni predmet Tužilaštva broj P84 je dokument pukovnika Lesliea. To je dokument od 12. avgusta, sastavio ga je pukovnik Leslie ... i u 5. paragrafu pominje vaše protestno pismo, to je dve stranice dalje. Da li vidite ovu prvu rečenicu: "U prilogu je zvanično protestno pismo koje je poslao brigadni general Forand, komandant Sektora Jug Ujedinjenih nacija, generalu Gotovini", što se pominje u 4. paragrafu, a odnosi se na ovo pismo koje je svojeručno uručeno 4. avgusta 1995. godine preko vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, o kom smo razgovarali. Dakle, imajte na umu da je ovaj dopis od 12. avgusta. Molim da se sada vratimo na dokazni predmet Tužilaštva broj P83. Uočili smo na dnu faks linija, na dnu stranice, kao što smo ranije pomenuli, generale, da je to poslato faksom iz vaše kancelarije 12. od ... izvinjavam se, 12. avgusta, i mi, takođe, imamo u vidu da je to pomenuto i u dopisu pukovnika Lesliea. Koliko je vama poznato, da li je pukovnik Leslie, ponovo pozvao štab Sektora Jug da dobije kopiju ovog?

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, nisam stručnjak za faksove, ali nisam siguran da li je ovo faks koji je nekom upućen ili ga je neko poslao.

ADVOKAT KEHOE: Postaviću pitanje generalu.

SUDIJA ORIE: Samo trenutak, samo trenutak, samo trenutak. Gospodine Kehoe, rekli ste: " ... i mi, takođe, imamo u vidu da je to pomenuto i u dopisu pukovnika Lesliea."

ADVOKAT KEHOE: Kada sam rekao "to", mislio sam na pismo.

SUDIJA ORIE: Na pismo?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Pismo je pomenuto u dopisu pukovnika Lesliea.

ADVOKAT KEHOE: To je na poledini...



SUDIJA ORIE: Da. Jer postavljajući ovako složena pitanja, vi veliku pažnju posvećujete ovoj liniji gde se očitavaju podaci o faksu i činjenici da je upućen 12. avgusta, i rekli ste: "I takođe smo приметili da se pominjalo" a onda više uopšte ne govorite o liniji, već govorite o pismu kao takvom.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Svedoku ne bi smela da promakne srž vašeg pitanja – takve situacije treba izbegavati. Molim vas, postavite ponovo vaše pitanje, osim ako... dozvolite mi da samo pogledam... to je pomenuto u memorandumu pukovnika Lesliea, ovo pismo. Molim vas, postavite pitanje, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, na osnovu vašeg rada u Sektoru Jug, taj glavni tekst ukazuje u faksu da je poslat iz Sektora Jug, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam. Mislim, to nema smisla. To je napisano 4. avgusta. Ja sam konkretno tražio da se to pošalje našem vojnom posmatraču, i to bi onda bilo poslato 12. avgusta. To se meni ne čini smislenim.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li vas je pukovnik Leslie zvao da mu pošaljete kopiju ovog pisma?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: On je već imao kopiju, pošto sam poslao 4. avgusta komandantu UNCRO-a, a on je tada bio načelnik štaba UNCRO-a.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Znači, vi ne znate ništa o tome da li ga je neko zvao u vezi ovog pisma?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine, ne znam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, tokom ovog konkretnog...

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, sada ćemo, zapravo, da predložimo na usvajanje u spis video snimak koji ima oznaku 1D28-0028.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D332.

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Dokazni predmet Odbrane broj D322 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, generale, rekli ste juče kada smo razgovarali o odbrani snaga Vojske Republike Srpske Krajine da ste mislili kada su oni mogli da



kupe vreme kako bi mogli da dobiju neku moguću intervenciju od Ujedinjenih nacija. Da li se sećate da ste to rekli?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se da sam govorio o intervenciji Ujedinjenih nacija. Rekao sam da ukoliko bi imali sekundarne i tercijalne odbrambene pozicije, onda bi možda bili u stanju da zaustave, znate, napredovanje Hrvatske vojske, a onda bi možda Ujedinjene nacije mogle da intervenišu i da pokušaju da se ponovo uspostavi mir.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, kao deo dobijanja te određene intervencije Ujedinjenih nacija, vama je bilo važno i ljudima u Sektoru Jug Ujedinjenih nacija da svetu pruže informaciju šta se dešava, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, to nije bilo važno. Naš posao je bio da izveštavamo, i mi smo izveštavali.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, generale, kada ste napisali ovo pismo, da li ste preuveličavali činjenice tako da biste privukli pažnju, ne samo Ujedinjenih nacija u Zagrebu, već i diplomatskih krugova?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine. Ja sam izveštavao o onome šta sam video i o čemu su me izveštavale moje jedinice. To nije bilo preuveličavanje. Ja sam samo opisivao situaciju koja je meni bila predstavljena.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, da li ste ikada, u toku svog mandata tamo, vi lično ili neko od vaših oficira preuveličali određene situacije kako biste postigli politički ili diplomatski efekat?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KEHOE: Dozvolite mi da vam skrenem pažnju na dokument koji ima oznaku 1D28-0022.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Čini mi se da ste ranije pomenuli da ste po dvojici ljudi poslali ovo pismo ili dali da ga pošalju; to su bili ili pukovnik Tymchuk ili major Balfour. Ja govorim o pismu od 4. avgusta, a vidim da je pisac ovog izveštaja o situaciji od 9. avgusta 1995. godine major Balfour. A ako sada pogledamo drugi paragraf, on je upućen štabu za nacionalnu odbranu u Kanadi, iz štaba Sektora Jug. Naslov je "Sektor Jug: ažurirani izveštaji o situaciji". I u ovom paragrafu za 18.00 časova kaže se: "Pretpostavljam da možda u svojim izveštajima o situaciji organi UNPF-a preuveličavaju situaciju da bi postigli političko-diplomatski efekat. Ovde nema nikakvog stvarnog problema sa vodom za piće ili hranom, čak ni sa ishranom 700 izbeglica." Sada, generale, ovo je oficir koji je pod vašom direktnom komandom, koji se obraća vašim vlastima, vlastima nacionalne odbrane, i kaže da organi UNPF-a preuveličavaju u svojim izveštajima o situaciji probleme oko vode i hrane i stvari koje su se događale u Sektoru Jug Ujedinjenih nacija?

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, molim vas da citirate onako kako je rečeno, kažete da on "sumnja".



ADVOKAT KEHOE: "Ja sumnjam"...

SUDIJA ORIE: To nije isto kao...

ADVOKAT KEHOE: Shvatam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: On sumnja da možda u izveštajima o situaciji UNPF preuveličava situaciju zbog političko-diplomatskog efekta. Sada, šta možete da nam kažete o tome preuveličavanju za koje major Balfour sumnja da se dešava radi diplomatskog ... političkog ili diplomatskog efekta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam, gospodine. To biste morali njega da pitate. Ne znam šta je ... Nikada nisam video ovaj izveštaj o situaciji. Očigledno je da je to išlo od njega nekoj određenoj osobi u štabu nacionalne odbrane u Otavi, ali ja to nikad nisam video.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, generale, major Balfour je pisac mnogih izveštaja o situaciji koje ste vi odobrili da se šalju u štab u Zagrebu, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: One koje sam potpisao, da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali vi ne znate ništa o ovom konkretnom ...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ja ne vidim svoje ime na ovom konkretnom izveštaju o situaciji, i ne sećam se da su me ikada obavestili o tome.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u ovom trenutku, želim da ovaj dokument koji ima oznaku 1D28-0022 ponudim u spis.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D333.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D333 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ostaćemo na tom pitanju publiciteta i kupovini vremena. Kada smo juče razgovarali o kupovini vremena, a to je i u skladu sa onim što ste rekli danas na strani 4.356, a rekli ste: "Ukoliko je bilo dovoljnih kapaciteta na strani Vojske Republike Srpske Krajine da se brani, onda bi potencijalno Ujedinjene nacije mogle da izvrše neki pritisak na obe strane da se ponovo uspostavi mir. To je ono što sam



imao u vidu." Dakle, postojao je program ... samo čekam da se završi prevod, generale. Dakle, postojao je program u to vreme koji je bio na snazi i koji se zvao "Aktivno prisustvo", zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Šta je to?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dozvolite mi da vam pokažem dokazni predmet Odbrane broj D288.

ADVOKAT KEHOE: Možemo da okrenemo sledeću stranicu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je tačka koja se zove "Aktivno prisustvo", datum je 24. juli 1995. godine u 14.00 časova. To je potpisao general-major Al Rodin.

ADVOKAT KEHOE: Dakle, ako okrenemo drugu stranicu i odemo tačno tamo gde stoji "Misija".

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, misija UNCRO-a po ovom naređenju bila je "da podrži politički proces kako bi se sprečila obnova neprijateljstava" zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se. Morao bih da pročitam ceo dokument, možda bih se setio.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, možda onda možemo kasnije da se vratimo na to?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Ako mi date kopiju mogu da pročitam tokom ručka, ali trenutno se ne sećam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li je već krenula misija ... da se vratimo na vaše aktuelne postupke. Kada se stigli tamo u julu, povećali ste broj osoblja na posmatračkim mestima, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Moj plan je bio da se poveća broj posmatračkih mesta u određenom području, ali smo počeli, mislim, 1. avgusta da premeštamo neke od elemenata, ako se dobro sećam, iz Češkog bataljona, Jordanskog bataljon i Kanadskog bataljona. Takođe je bilo predviđeno da se napravi više posmatračkih mesta na Dinari gde su bili smešteni Kenijci.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I to ste uradili čim ste stigli, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislite kada sam stigao na to ratište?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da, nakon što ste sagledali situaciju?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Počeo sam da planiram na koji način da se to uradi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe i gospodine Forand, ako biste mogli da pravite male pauze između pitanja i odgovora, sigurno bi bilo bolje. Molim vas, nastavite.



ADVOKAT KEHOE: Ako bismo mogli... izvinjavam se, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali vi ste, u stvari, izdali naređenje, gospodine, da se ne povlače sa svojih položaja bez vašeg naređenja u slučaju sukoba. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Zašto ne biste...

ADVOKAT KEHOE: Ako biste mogli da okrenete 6. stranicu ovog dokumenta. Još jednu stranicu posle toga, ako može.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tu se kaže u paragrafu A, tačka 4, pod "Delovanje povodom obnove neprijateljstava ", dakle, tu piše: "Snage UNCRO-a će ostati na lokaciji i u slučaju obnove neprijateljstava. Biće preduzete sve neophodne radnje za samoodbranu. Snage UNCRO-a neće se povući, niti će položaji biti napušteni bez dozvole. Zaraćene strane moraju biti obavешtene o našim namerama ... " Dakle, generale, to je u skladu sa onim što ste radili, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste vi to radili... izvinjavam se. Da li ste to radili u konsultaciji sa generalom Rodinom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ja sam to započeo i pre nego što sam ovo primio, da se poveća bezbednost naših posmatračkih mesta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A kasnije, da li ste bili u kontaktu sa generalom Rodinom da mu kažete da to radite?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: On je znao da mi poboljšavamo našu bezbednost i sigurnost.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Osim toga što ste radili, vi ste imali i oficira za veze sa javnošću, gospodina Roberta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: On nije bio pod mojom komandom. Mislim da je on bio deo štaba UNCRO-a.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste mu vi davali informacije koje je trebalo da širi?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, on je dobijao brifing kao i svi ostali.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Takođe ste imali, a mi smo to videli tokom ovog suđenja, generala Lesliea koji je za medije komentarisao, na primer, šta se dešavalo i pre i tokom *Operacije Oluja*. Da li je to radio sa vašom dozvolom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam znao da je to radio pre 4. avgusta, mada je to moguće. Tokom 4. i 5. avgusta, ja sam dao samo dva intervjua, a mislim da su obojica, bilo gospodin Roberts bilo pukovnik Leslie, davali druge intervjue.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako sada možemo da okrenemo stranicu pre ove stranice. Ovo je program u fazama za Sektor Jug. A na pauzi, daćemo vam priliku da pročitate malo više. Piše: "Faza 1 (i): Proširiti i sprovesti kampanju informisanja javnosti", a onda se govori o donošenju odluke o razmeštaju snaga. "Faza 2: Nastavite aktivnu kampanju javnog informisanja i prerasporediti snage". Dakle, vi ste imali informativnu kampanju ili ste imali program za informisanje javnosti koji ste želeli da širite iz Sektora Jug Ujedinjenih nacija preko gospodina Roberta i pukovnika Lesliea, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se. Morao bih da pročitam. Ja bih ceo dokument, znate – tu se pominje referenca za neki aneks – i trebalo bi da pogledamo taj aneks da vidim šta su tačno oni hteli, znate, kada je reč o planu javnog informisanja ili o kampanji.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, pogledajmo fazu 3, ako možemo tačku (ii); i u tački (ii) kaže se: "Kada i gde je moguće, staviti se između zaraćenih strana na Dinarskim planinama ..." To je ono što ste vi govorili svojim snagama da rade, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To je ono što sam planirao da radimo, da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, generale, vi ste to radili, o tome smo govorili ranije, u nastojanju – govorim o tome da se vaše snage stavljaju između zaraćenih strana – da biste kupili vreme dok Ujedinjene nacije ne intervenišu, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, nismo mi kupovali vreme. Jedini razlog je taj što sam želeo da imam bolju predstavu unutar zone razdvajanja, nego što sam imao u tom trenutku, jer je rastojanje između nekih posmatračkih mesta bilo i tri do četiri kilometra. I zbog aktivnosti koje su se tamo događale, kao što sam rekao, hteo sam da se bolje i više informišem. Dakle, ne da kupim više vremena, već da imam bolje informacije.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Ne znam da li je to korisno ili ne, časni Sude. Ali dokument o kom se govori je od 1. avgusta, datiran je pre...

ADVOKAT KEHOE: Ne, nije. To je od 24. jula.

TUŽILAC TIEGER: Izvinjavam se. U redu. Tačno. Moja poenta je da je u svakom slučaju pre *Operacije Oluja*. Razgovor o ...

SUDIJA ORIE: Hajde da ne komentarišemo materijal.

TUŽILAC TIEGER: U suštini, svedoku se predočava ranije svedočenje koje se odnosi na drugačiji vremenski period i druge teme, iskreno govoreći.

SUDIJA ORIE: Da. Pa, svedok u ovom trenutku odgovara na pitanja koja gospodin Kehoe postavlja u vezi sa dokumentom generala Janviera koji je upućen Kofiju Annanu,



u kom se, koliko sam mogao da pronađem u ovom trenutku, ne kaže tačno kome je dat koji zadatak i šta tačno ko treba da radi, ali to je...

SVEDOK FORAND: Gospodine.

SUDIJA ORIE: Izvolite, gospodine Forand?

SVEDOK FORAND: Izvinjavam se. Dokument koji ja imam na svom ekranu nije dokument koji je upućen gospodinu Kofiju Annanu. Izgleda da je to direktiva generala Rodina svom komandantu sektora.

SUDIJA ORIE: Sada možete da vidite šta se dešava ako se sa dokumentima postupa na ovaj način, jer je ovo zaista dokument koji je poslao gospodin Janvier gospodinu Annanu.

ADVOKAT KEHOE: Tako je.

SUDIJA ORIE: To je bar ono što sam pročitao na prvoj stranici.

ADVOKAT KEHOE: Ne. Časni Sude, u njega je uključen primerak... to je napomena da je kopija operativnog naređenja štaba UNCRO-a od 24. jula 1995. godine i piše "Priloženo je radi vaše informacije".

SUDIJA ORIE: Dobro. U redu. Idemo dalje, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, generale, samo... i dobićete priliku da pogledate ovo. Ako možemo da pogledamo vrh 2. stranice. Kaže se: "Pod pokroviteljstvom prijateljskih snaga, UNPF će u Zagrebu podržati aktivno prisustvo uz visok nivo diplomatske i medijske kampanje kako bi se pokazalo da UNCRO čini sve što je u njegovoj moći da se primeni Rezolucija Saveta bezbednosti 981 te da bi povlačenje UNCRO-a dovelo do eskalacije sukoba." Sada, generale, da krenemo po redu. Pre *Operacije Oluja*, vi ste postavili dodatna posmatračka mesta u zoni razdvajanja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Planirao sam i mislim da sam uspeo da postavim dva dodatna posmatračka mesta u zonama Češkog i Kanadskog bataljona, i to je sve.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I rekli ste komandantima na obe strane, na strani Vojske Republike Srpske Krajine i generalu Gotovini da ćete to da uradite, sviđalo se to njima ili ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Bio sam tamo da ih inforimišem da je to bila moja namera i da čujem od njih, znate, ako bi to stvorio neki veći problem, onda postaje očigledno da bih morao da se prilagodim, ali u suštini, nisam tražio njihovu saglasnost. I takođe sam pokušao da se sastanem sa generalom Norcem, što sam i učinio, čini mi se, u jednom trenutku, ne sećam se da li je to bilo tom prilikom ili pre.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da sada pogledamo *Operaciju Oluja*. Sektor Jug Ujedinjenih nacija imao je niz saopštenja koja ste počeli sredinom dana da šaljete u Zagreb, gde ste opisali granatiranje snaga Hrvatske vojske kao neselektivno, je li tako?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pored toga, morali ste gospodine ... vi niste, ali su gospodin Roberts i pukovnik Leslie bili u medijima opisujući šta se dešava. Je li tako?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Znam da sam zatražio od pukovnika Lesliea da odgovori na glavna pitanja medija, jer ja nisam imao vremena.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je onaj isti pukovnik Leslie koji je jutros opisao granatiranje tokom *Operacije Oluja* i to tako da je ubijeno 10.000 do 25.000 ljudi. Je li to taj isti?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U mom štabu bio je samo jedan pukovnik Leslie.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li su se operacije u Sektoru Jug Ujedinjenih nacija, pukovniče... izvinjavam se, generale, bavile čitavim nizom preuveličavanja tokom *Operacije Oluja*, kako biste kupili vreme za intervenciju Ujedinjenih nacija?
SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Već mi tri puta postavljate isto pitanje. Moj odgovor je opet "Ne".

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, generale...

SUDIJA ORIE: Svedok vam je vrlo korektno skrenuo pažnju na činjenicu da se ovo pitanje ponavlja.

ADVOKAT KEHOE: Ja ću...

SUDIJA ORIE: Još jedno pitanje na tu temu, gospodine Kehoe, ali hajde da krenemo dalje.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude, idem dalje.

SUDIJA ORIE: Očigledno ste...

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako se vratimo na situaciju u kojoj se nalazilo osoblje Ujedinjenih nacija koje je odvela Hrvatska vojska u... pokušavam da nađem dokazni predmet....

ADVOKAT KEHOE: Molim da se predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P343. Molim da se prikaže 5. stranica tog dokumenta. Da li je to 5. stranica? Govorim o vrhu 5. stranice, ako možemo da idemo dalje... još tri stranice, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, postoji protokol po kom treba da se pozovete na broj dokumenta kakav se pojavljuje u sistemu elektronske sudnice, jer kad ste ranije tražili 2.



stranicu, ona je na vrhu bila označena kao stranica broj 3 ... znači, kad god govorimo o stranicama, to bi trebalo da bude stranica kao što se pojavljuje u sistemu elektronske sudnice. Molim vas, nastavite. Da li smo sada na pravoj stranici?

ADVOKAT KEHOE: Jesmo, časni Sude.

SUDIJA ORIE: U redu. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, generale, na dnu te stranice, opisuju se dela protiv UNPROFOR-a. "Namerni napadi, vojnici Hrvatske vojske opkolili su i razoružali mnogo posmatračkih mesta u sektoru. Neki od tih vojnika sa posmatračkih mesta Ujedinjenih nacija su odvedeni na hrvatsku stranu zone razdvajanja. Vojnici Hrvatske vojske uzeli su ukupno 40 vojnika Kanadskog bataljona kao taoce..." U drugim prepiskama, da li ih opisujete kao zatvorenike?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Moraćete da mi pokažete tu drugu prepisku.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, pre nego što pređemo na tu drugu prepisku, u vezi sa ovim konkretnim Kenijskim vojnicima, da li ste u to vreme zatražili blisku vazдушnu podršku za Kanađane kako bi se sprečila Hrvatska vojska od ulaska u ta područja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Bio je jedan slučaj kada smo tražili od štaba UNCRO-a da pruži vazдушnu podršku za Kanađane, a drugi je slučaj kada je podnesen zahtev za Češki bataljon, koji je imao neke probleme sa nekom muslimanskom organizacijom sa područja Bihaća, sećam da ih je bilo pet u Bosni i Hercegovini ili nešto slično.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali vi ste morali za ovu blisku vazдушnu podršku da se obratite Zagrebu, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: O, da, zato što nisam imao ovlašćenja nad tim ljudima.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A u tom konkretnom slučaju, kada ste tražili ovu blisku vazдушnu podršku, to je bila pretnja da se bombarduju ovih ljudi, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: To je korišćeno kao pretnja Hrvatima, tako da ... u redu ... to je bilo korišćeno kao pretnja Hrvatima, kako ne bi proterali Kanađane sa njihovog posmatračkog mesta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Moje pitanje je bilo da li je to bila pretnja bombardovanjem ovih ljudi, ovih vojnika, zar ne? To je drugačije.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mogu li ...

SUDIJA ORIE: Samo trenutak. Čekamo da se završi francuski prevod.

SVEDOK FORAND: Nemam na svom ekranu otkucano pitanje. Da li je moguće da to dobijem?



SUDIJA ORIE: Mislim da ne postoji problem ako vi čitate transkript, a onda vas pozivamo da dok god se tekst kreće, mi i dalje radimo na njemu, ako možete da sačekate sa odgovorom dok se tekst zaustavi.

SVEDOK FORAND: Časni Sude, ja nisam imao tekst na svom ekranu.

SUDIJA ORIE: U redu, u redu. Gospodine Kehoe, možda biste mogli da ponovite pitanje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, koliko sam shvatio, pokušaj je bio da se spreči Hrvatska vojska da uđe na to područje, ali to je bilo zajedno sa pretnjom bombardovanja ovih jedinica, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, to je bio cilj, da

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Inače nema pretnje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I da li je to bilo isto tako ... rekli ste nam, očigledno, je da je to otišlo do Zagreba. Da li je to u isto vreme takođe bilo nešto što ste razmatrali kada su Kenijci uzeti, kao što ste vi opisali, kao taoci?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, jer smo imali dobru komunikaciju sa Kanađanima, ali komunikacija sa Kenijcima ... kada sam saznao za to, oni su već bili u rukama Hrvata, tako da je bilo kasno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, vi ste naredili ovu blisku vazдушnu podršku, na primer, na području Kanadskog bataljona kada ste znali da postoji problem ko-lokacije sa snagama Vojske Republike Srpske Krajine koja su se nalazila odmah pored posmatračkih mesta, zar ne?

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, da li mogu da zaključim da ste hteli da kažete – sada ste tražili ovo blisku ...

ADVOKAT KEHOE: Zahtevali, tačno.

SUDIJA ORIE: Da, to je bilo pitanje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li je tačno, gospodine, da ste zatražili blisku vazдушnu podršku, kada ste znali da postoji problem ko-lokacije sa snagama Vojske Republike Srpske Krajine koje su se nalazile odmah pored posmatračkih mesta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Po mom saznanju, nije bilo snaga Vojske Republike Srpske Krajine u blizini posmatračkih mesta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Prema vašem saznanju?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Prema mom saznanju, da, gospodine.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Vama nije pokazan izveštaj o situaciji da su se snage Vojske Republike Srpske Krajine nalazile u blizini posmatračkih mesta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne na području koje su držali Kanadani , ne, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, dovoljno je reći, gospodine, da je to... zapravo, hajde da pogledamo dokument koji ima oznaku 1D28-0017. Na dnu stranice u 3. paragrafu, to je poslato od Janviera, generala Janviera gospodinu Kofiju Annanu 5. avgusta. Pod tačkom 3 se kaže: "Žalim zbog zabune koju je izazvala upotreba reči *zarobljenik*", u referenci C "međutim, početno napredovanje Hrvatske vojske i sistematsko čišćenje posmatračkih mesta Ujedinjenih nacija stvorilo je značajnu zbrku. Pa je tako bilo pretpostavljeno da su vojnici Ujedinjenih nacija, koje je uzela Hrvatska vojska, u stvari, bili zarobljenici. Nedavni povratak nekih od ovih lica ukazuju na to da je Hrvatska vojska, u stvari, silom sprovela vojnike Ujedinjenih nacija na druge lokacije, ali ih nisu tretirali kao zarobljenike." Generale, u svojoj početnoj prepisci sa Zagrebom, da li ste vi ove ljude opisivali kao zarobljenike?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, kao što ste videli, bili su taoci, ali mislim da sam došao do istog zaključka kao i gospodin Akashi koji je napisao ovo pismo, jer smo kasnije saznali da su Hrvati sa našim vojnicima dobro postupali. Međutim, u to vreme, nisam imalo konkretne informacije, i u to vreme, informacija koju sam imao bila je da su oni bili silom odvedeni. Pa, po mom mišljenju, kada nekog silom odvedete, onda su oni uzeti kao taoci.

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, imam jedno vrlo uopšteno pitanje za vas, a to je sledeće: u svojim izveštajima, da li ste vi ikada namerno preterivali, bilo za medijske svrhe ili za političke svrhe, ili ste uvek izveštavali prema svojim najboljim saznanjima o tome šta ste mislili u tom trenutku da je realnost?

SVEDOK FORAND: Da, gospodine. Po mom mišljenju, ja nisam nikada preterivao. To je uvek bilo bazirano na informacijama koje sam dobijao, i to sam prenosio.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, ovo je prilično opšte pitanje i čuli smo mnogo pitanja i mnogo odgovora koja su sva bila u istom kontekstu, i mislim da biste mogli da pređete na nešto drugo. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE: U redu, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, sada bih vam skrenuo pažnju na dokument koji nosi oznaku 1D28-0001, paragraf 5. To je telegram iz Ministarstva odbrane Sjedinjenih Američkih Država od 6. avgusta, paragraf 5. U prvoj rečenici se kaže: "Tvrdnje u izveštaju o namernom gađanju posmatračkih mesta Ujedinjenih nacija i drugih položaja nisu tačne." To je tačno, gospodine, zar ne? Da posmatračka mesta nisu bila namerno gađana, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, bilo je nekih koja jesu.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, rekli ste ... dozvolite mi da vam predočim dokazni predmet Odbrane broj D229... oprostite, D29. Govorili ste o granatiranju Knina tokom svog svedočenja i u svojim izjavama. I ako pogledamo 2. paragraf, ovo gospodin Akashi šalje gospodinu Annanu: "Moj ukupan utisak u gradu Kninu jeste da je pretrpeo značajna oštećenja od artiljerijske vatre, što je bilo evidentno na ulicama, gde sam primetio mnoge prodavnice sa razbijenim prozorima, oštećena vozila pored puta, rupe od artiljerijskih granata na putu i tako dalje. Međutim, oštećenja u strukturi grada, ono što je moglo da se vidi, bila su manja od očekivanih." Da li ste bili obavešteni o tome, generale, da su oštećenja koja su ljudi videli, kao što je gospodin Akashi video 7. avgusta, bila manja nego što se očekivalo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. Gospodin Akashi nije mi poverio, znate, da je to video.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, dok vi ovde danas sedite, da li možete da kažete da li su informacije koje su vam dali vaši podređeni, kao što je pukovnik Leslie, vezano za stvari kao što je granatiranje Knina, u velikoj meri preuveličane, kao što su bile njegove procene ubijenih tokom tog granatiranja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam smatrao da je bilo preterano. Imao sam potpuno poverenje u njegove sposobnosti da proceni. On je bio artiljerijski oficir, tako da je bio u boljoj poziciji da se izjasni o tom granatiranju nego bilo ko drugi u mom štabu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Znači da ste se oslonili na ono što je govorio general Leslie kada ste donosili svoje odluke?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, on je bio moj načelnik štaba.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, dozvolite mi da vam skrenem pažnju na...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, kada ste govorili o njegovim procenama, na koje ste procene mislili? One u emisiji ili u izveštajima ili... jer mislim da se radilo od 10.000 do 25.000. I mislim da je svedok odgovorio. Tako da mi nije jasno o kojim procenama mi sada govorimo.

ADVOKAT KEHOE: Vratću se na konkretno pitanje. I pokušavao sam da... možda sam prešao preko ovog prebrzo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Želim da se vratim na vaše svedočenje, generale. Rekli ste na stranici 4.115 da ste gledali granatiranje oko desetak minuta. Zatim u 8. redu, kada govorite o drugom osoblju koje je bilo tamo sa vama, rekli ste: "Izgledalo je i po mišljenju onih koji su posmatrali granatiranje da je ono bilo neselektivno i da nije bilo vojnih ciljeva tamo." Mislim da ste to rekli prekjuche. Osoba o kojoj ste govorili bio je pukovnik Leslie, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se da li je i pukovnik Leslie bio tamo kad i ja. Bilo je pet ili šest drugih oficira iz mog štaba, ali ne sećam se da je pukovnik Leslie bio tamo u to vreme.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li je pukovnik Leslie sa vama razgovarao u toku tog dana i da li je on zaključio da je ta vatra bila neselektivna i da nije bila usmerena na vojne ciljeve?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, sigurno smo morali da razgovaramo u toku dana, pre nego što sam napisao pismo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A vi biste se, naravno, oslanjali na informacije koje vam je pukovnik Leslie dao dok ste pisali to pismo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Sigurno. I na njegove informacije, a i na ono što su drugi rekli.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, generale, dozvolite mi da vam pokažem, ako mogu ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, gledam na sat.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu da završim ovu temu, časni Sude, završiću za par minuta.

SUDIJA ORIE: U redu.

ADVOKAT KEHOE: Molim da se pokaže dokument koji nosi broj 1D17-0106.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, to je preporuka ...

ADVOKAT KEHOE: Molim da pogledamo sledeću stranicu. A zatim još jednu stranicu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je preporuka koji ste vi potpisali, gde predlažete pukovnika Lesliea za odlikovanje, a ako možemo da pređemo na sledeću stranicu?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da li mogu da pročitam?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Naravno, gospodine.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KEHOE: A ako možemo da pogledamo sledeću stranicu, to je preporuka za *Krst za zasluge u službi*. I da pogledamo drugi izveštaj.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A ako možemo da idemo dole da drugog izveštaja: "U toku početne intenzivne artiljerijske baražne vatre na Knin 4. avgusta 1995. godine, pukovnik Leslie je shvatio da je otprilike oko 40 zaposlenih pri Ujedinjenim nacijama zarobljeno u svojim rezidencijama u centru grada. Ne vodeći računa o sopstvenoj bezbednosti, on je organizovao i učestvovao u nekoliko misija spašavanja kako bi ih



prikupio i doveo u relativnu sigurnosti baze Ujedinjenih nacija koristeći oklopne transportere. Njegova odlučna intervencija sasvim sigurno je sačuvala brojno osoblje Ujedinjenih nacija od ozbiljnog ranjavanja ili smrti." Sada ...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Možete li da vratite gde se vidi ...da li je ovaj dokument priložen onome što ste mi pokazali ranije?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Šta pitate, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Šta se nalazi na vrhu stranice?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je sledeća stranica.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Znam, ali je povezano sa drugim dokumentom ili...

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da, gospodine, to je jedna stranica jednog dokumenta od više stranica. Mogu da se vratim i da vam pokažem i ostale stranice.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ne. Samo sam pomislio je bilo nešto napisano na vrhu. Gledam datum, datum je novembar.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je datum kada je dokument dostavljen ... izgleda iz Ministarstva pravde. Ovo je datum kada ste vi podneli ovaj dokument, generale, i potpisali ste ga 10. oktobra 1995. godine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ali ovde izgleda da se vidi novembar mesec. Trudim se da se prisetim da li sam potpisao samo prvi deo. Ovaj deo, ne sećam se i da li znate kako funkcioniše sistem dodele medalja u Kanadi.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, generale, ne znam ništa konkretnije, ne. Osim ovog što nam je dostavljeno iz Odeljenja za nacionalnu odbranu, kao sastavni deo paketa koji se odnosi na generala Lesliea.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, način kako to funkcioniše, časni Sude, jeste sledeći: ja sam sačinio preporuku, ali zato što sam bio komandant sektora, ja nisam smatran Kanadanimom, nego pripadnikom Ujedinjenih nacija. Morao sam da pošaljem ovu preporuku komandantu kontingenta, a to je bio gospodin Daigle, pukovnik Daigle. Onda je on to morao da pošalje u štab nacionalne odbrane, u kojoj zaseda jedna komisija, a onda ako se oni saglase, oni preporučuju nekog pojedinca za medalju. Taj pojedinac ne zna da će dobiti medalju dok se ne objavi da će dobiti medalju, i on ne zna sadržaj tog dokumenta dok ne stane ispred Generalnog Guvernera i dok mu se ne pročita.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, molim vas da pogledate drugu stranicu ove preporuke. Vi ste je potpisali.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U redu. Onda ...

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je sledeća stranica u ovom dokumentu. Vidimo pri dnu stranice vaš potpis, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Naravno da jeste.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da se vratimo na prethodnu stranicu i na deo koji nosi naziv "Izveštaj broj 2". Da se vratimo na ono mesto, generale, gde se govori o aktivnostima generala Lesliea: "... spasio je 40 pripadnika Ujedinjenih nacija ... ". Dakle, kaže se: "Njegova odlučna intervencija sasvim sigurno je sačuvala brojno osoblje Ujedinjenih nacija od ozbiljnog ranjavanja ili smrti." Generale, to je preterivanje o tome šta je on učinio, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: U kom smislu, gospodine?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, nije on to uradio, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nije to uradio lično, ali je on to sve organizovao i učestvovao u tome. Sećam se da je bar u dva navrata lično išao da pokupi te ljude, ali ovde je cilj da je on organizovao, znate, te ture da se ode i da se pokupe ti ljudi.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tu se navodi, gospodine, da je on učestvovao u nekoliko misija spašavanja, a to nije uradio, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, koliko ja znam, učestvovao je bar u dva takva zadatka.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A da li vam je poznato da je pukovnik Leslie rekao Pretresnom veću na stranici 2.117 zapisnika sledeće: "Prvi put kada sam saznao za ovo odlikovanje, a nisam znao da se priprema, bilo je kada sam bio u zgradi Vlade. Zaključak ovog je bio da sam rekao pomoćniku načelnika Odbrane: 'Mislim da ste pogrešili. Mislim da se radi o 30 ili 40 civila koji su iz bolnice preseljeni u bazu Ujedinjenih nacija.' I nakon kraćeg razgovora, on mi je rekao: 'To je dovoljno dobro. To će tako da ostane. Vi to dobijate za obavljanje svojih dužnosti načelnika štaba.'" Generale, kako ste došli do ovog podatka da je pukovnik Leslie učestvovao u ovim misijama spasavanja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Lično sam znao za ovih 40 zaposlenika Ujedinjenih nacija, izgleda da ih nije bilo 40, ali sećam se da je odlazio po neke ljude u grad, znate, rano ujutro 4. avgusta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A ko vam je to rekao?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislim da su mi to preneli ili pukovnik Tymchuk ili major Balfour.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tymchuk ili Balfour?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li bi vas iznenadilo, generale, kada bih vam rekao da je pukovnik Leslie tvrdio da je samo jedanput otišao da pronađe određenu adresu i pokupio nekoliko pripadnika Ujedinjenih nacija, i da je to bilo to?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ako vi tako kažete.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, vreme je za pauzu ... Ja sam i posle pauze, tako da...

(Pretresno veće i Sekretarijat se savetuju)



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Idemo na pauzu i nastavićemo u 12.55 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, Pretresno veće vam je odobrilo dodatno vreme na vaš zahtev. Pretresno veće je razmotrilo tokom poslednje pauze sadašnju situaciju. Pretresno veće je jednoglasno zaključilo sledeće: da smo znali na koji način ćete da iskoristite svoje vreme u unakrsnom ispitivanju, ne bismo vam dodelili dodatno vreme. Ovo možda ne deluje kao informacija koja vam je sada korisna, ali svakako je važno da budete svesni toga za sledeće prilike. Za sada ne menjamo odluku. Gospodine Forand, čak i da nismo dodelili dodatno vreme, mi ne bismo završili do 12.00 časova, tako da to ne menja vašu situaciju na koju sam već ranije skrenuo pažnju. Molim vas da nastavite, gospodine Kehoe, ostalo vam je još 59 minuta. Ako biste mogli da završite u narednih 46 minuta, mi bismo vam bili zahvalni.

ADVOKAT KEHOE: U redu, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Mi vam savetujemo da tako uradite, ali dodelili smo vam vreme koje smo vam dodelili. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE: U redu, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada bih prešao u drugu brzinu, generale, i okrenuo bih se na situaciju sa Alunom Robertsom, kada ste rekli da je general Gotovina pretio Alunu Robertsu da je špijun i provokator?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se tačno reči, ali to se nalazi u mom izveštaju o situaciji.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, generale, vi znate da je postojao animozitet između gospodina Roberta i generala Gotovine i pre *Operacije Oluje*, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Video sam nešto u onome što mi je predočeno što je ukazivalo na to, da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I da li je to bio predmet diskusije u vezi sa ovim animozitetom između njih dvojice?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislite sa mnom?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Sa bilo kojim od njih?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Bilo kojim?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se toga, gospodine.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: General Gotovina je optužio gospodina Roberts sa da je špijun. I moje pitanje za vas je: da li je bio špijun?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da li je gospodin Roberts bio špijun?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, koliko ja znam. Čiji špijun?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li je on pružao informacije direktno ili indirektno srpskim vlastima?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, koliko je to meni poznato, gospodine.

ADVOKAT KEHOE: Mi ćemo ovo povezati sa nekim budućim svedocima, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dozvolite mi da predem na neka druga pitanja koja su proizašla iz vašeg svedočenja. Naveli ste na strani 4.143 transkripta, u 19. redu: "Da, zbog pljačke koju sam video 5. avgusta kad sam se vraćao iz bolnice, i takođe sam video da je došlo do pljačke ispred baze kada su nas opkolili. Neka od interno raseljenih lica napustila su svoja vozila ispred kapije, jer očigledno nije bilo mesta u mojoj bazi, i videli smo neke vojnike Hrvatske vojske, kako pljačkaju sadržaj tih vozila." Hteo bih prvo da porazgovaramo o prvoj rečenici. Kažete da ste se vraćali iz bolnice 5. avgusta. I kažete: "... jer sam video pljačkanje 5. avgusta kad sam se vraćao iz bolnice." Dakle, dozvolite mi da vam prvo pokažem dokument koji nosi oznaku 1D28-0150. Dok čekamo da se dokument pojavi na ekranu, generale, rekli ste da su kupili neke pripadnike Evropske posmatračke misije [European Commission Monitoring Mission-ECMM] i da ste ih doveli u bazu. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I želim da pogledate ovo. Ovo je izvještaj pripadnika Evropske posmatračke misije od 5. avgusta u 12.45 časova. I kažete u 3. paragrafu... izvinite... da, u 3. paragrafu, pet oklopnih transportera koji su otišli u bolnicu i svom povratku iz grada. Ako želite možete da pređete preko toga. I u 4. paragrafu se kaže: "Na povratku iz grada bili smo zaustavljeni od pet hrvatskih tenkova". To je bilo vaše lično iskustvo dok ste se vraćali iz grada, zar ne, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, u 6. paragrafu, posmatrač iz ECMM konstatuje: "Vojnici Hrvatske vojske deluju profesionalno i pravično tretiraju civilno stanovništvo, ali nisam siguran da to važi i za bilo kog vojnika na koga naiđu." Sada, to je suprotno od onoga što ste vi rekli kada je reč o toj vožnji... izvinjavam se, povlačim ovo. Odnosno, to je suprotno onome što ste vi uočili u toku te vožnje, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U toku svog svedočenja, takođe, ste rekli da ste videli 22 tela?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A ovde se pominju tri tela...oprostite... da, tri tela nisu bila tu u odlasku, i sva tri leša su bila leševi vojnika Vojske Republike Srpske Krajine. Dakle, ove osobe su putovale sa vama i one su videle tri leša, a vi ste videli 22?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislite da on kaže da tri nisu bila tamo? On ne kaže da nije video pre toga druge leševe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, da li ste išli nekim drugim putem nazad?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, vraćali smo se istim putem.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ja sam prebrojao 22 leša. Šta mogu još da vam kažem?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Hajde de pređemo na...

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, da li mogu da ponudim dokument u spis? To je dokument koji nosi oznaku 1D28-0150.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemam prigovor, časni Sude.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D334.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da sada pogledamo...

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D334 primljen je u spis.

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva broj P345.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, svedoku treba predočiti izveštaj na nedvosmislen način. Mogli ste da kažete ovako: video sam tri tela koja nisu bila tu kada smo odlazili, ili video sam tri tela kojih nije bilo na odlask ... Mislim da može da se čita na dva različita načina. Da li se slažemo s tim?

ADVOKAT KEHOE: Slažemo se, časni Sude. A ako tumačimo na vaš način...

SUDIJA ORIE: Ne, to nije moje tumačenje, tumačim na dva načina.



ADVOKAT KEHOE: Dva moguća tumačenja, da, bez obzira na tumačenje, ni u jednom se ne pominju 22 leša.

SUDIJA ORIE: Ne, ne. To je jasno. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je izveštaj o situaciji od 5. avgusta, u 12.00 časova.

ADVOKAT KEHOE: Molio bih da pogledamo drugu stranicu ovog dokaznog predmeta, dakle, sledeću stranicu. I uzgred budi rečeno, ovo je deo procene komandanta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I vi tu kažete, upravo čitam, vojnici HVO-a su sada na kapijama baze Glavnog štaba Sektora Jug, i na vrhu ove stranice se kaže: "Grad Knin je sada u potpunosti u rukama Hrvatske vojske, koja je ušla oko 10.00 časova. Bili smo u mogućnosti, uz saglasnost Hrvatske vojske, da prikupimo u bazu još izbeglica, i uspeh smo da premestimo 60 bolesnih i ranjenih iz kninske bolnice. Tokom poslednjeg ulaska u Knin, komandanta sektora i tim presreli su Hrvati. Knin je pun tenkova i oklopnih transporterata. Nismo primetili da su vojnici Hrvatske vojske maltretirali civile ili vojsku, štaviše, bili su prilično prijateljski nastrojeni." To je vaša procena u to vreme, zar ne, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, kao što je ovde napisano.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I ovde se, očigledno, ne pominje nikakvo pljačkanje?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ali jeste došlo do pljačke.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada bih vam ponovo skrenuo pažnju na sledeći dokument, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj P351. Ovo je izveštaj o situaciji od 6. avgusta za 13.00 časova.

ADVOKAT KEHOE: Molim da se pomerimo još dve stranice... tri stranice, do dela koji se odnosi na opštu situaciju. Dve rečenice niže piše sledeće: "Patrola vojne policije je obišla građevine kako bi potražila dokaze o pljački i razaranju, i našla je malo dokaza o pljačkanju ili bezobzirnomo razaranju. Pljačkanje koje postoji izgleda da se ograničava na pivo i tranzistore, i tako dalje. Oko 20 do 25 civila viđeni su kako nose stvari koliko su najviše mogli, a da se Hrvatska vojska nije mešala." Dakle, još jednom, ovo je procena koju ste dobili od...

SUDIJA ORIE: Sačekajte malo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: ...kapetana Hilla, generale. Da li se slažete da ukoliko je bilo pljačke, da ju je bilo u manjoj meri?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Prema njegovim rečima, ali ja znam šta sam video. Video sam vojnike koji ulaze i izlaze iz prodavnica, znate, onih prodavnica koje su se nalazile na glavnoj ulici.



ADVOKAT KEHOE: Sada ćemo da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D29. U drugom paragrafu, negde na sredini se kaže: "Postoji značajno prisustvo Hrvatske vojske..." Ovo se odnosi na 7. avgust. Tu stoji: "Bilo je značajno prisustvo Hrvatske vojske u gradu, ali vojnici nisu bili preterano nedisciplinovani, iako je nekoliko njih već oko podne pilo pivo ili žestoka pića." A želeo bih da predočim još jedan dokument na ovu temu. To je dokazni predmet Tužilaštva broj P52. To je još jedan izveštaj o situaciji od 20.30 časova, dana 6. avgusta. Molim da nam se pokaže poslednja stranica tog dokumenta. Izvinjavam se, treba nam pretposlednja stranica.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A ovo je, kao što sam napomenuo, generale, još jedan izveštaj o situaciji od 6. avgusta u 20.30 časova. U poslednjem paragrafu, ponovo je reč o delu rezimea komandanta sektora. U poslednjoj rečenici, u tački Gospodine poslužitelju, kaže se: "Više civila, uključujući i vozila sa splitskim registarskim tablicama viđeni su u Kninu, i smisao normalnosti se vraća. Tenkovi i oklopni transporteri su nestali, zamenile su ih mase ljudi ..." izvinite "masa pešadije." Oprostite. Dakle, po vašoj proceni, generale, uveče 6. avgusta, da li ste imali osećaj da se stanje u Kninu normalizovalo, kao što ste istakli u ovom izveštaju o situaciji?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mene pitate?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da, gospodine.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, na osnovu onoga što smo videli iz baze, jer nama nije bilo dozvoljeno da izlazimo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kapetan Hill je išao po gradu. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, izašao je jedanput. Ne znam da li je posle toga imao dozvolu da izlazi više puta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I on vam je dao informacije o tome šta je video i primetio. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, kao što se vidi u izveštaju o situaciji.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I na osnovu tih informacija koje ste dobili, vi ste zaključili da se vratilo normalno stanje?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine, u to vreme.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tokom vašeg svedočenja u vezi pljački, vi ste rekli da je opljačkano vozilo izvan vaše baze, a ponovo vas vraćam na stranicu broj 4.143, redovi 23 i 24.

ADVOKAT KEHOE: I molim da sada pogledamo dokument koji nosi oznaku 1D28-0040. A to je video snimak. Da, ne postoji prevod ovoga, časni Sude, kako sam ja obavešten.

(video snimak)



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

(kraj video snimka)

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, da li ste o tom incidentu govorili?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se. Mislim, ne sećam se ovog vozila. Bilo je nekoliko automobila ispred baze, tako da se ne sećam da li je to bio baš taj automobil.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, generale, automobil o kome ste govorili, ovo je jedan od tih koji je bio je ispred baze.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Meni kažete?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, vi recite meni. Da li je to jedan od onih o kome ste govorili, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se. Bilo je nekoliko vozila ispred štaba. Da li je bilo baš to vozilo? Ne sećam se.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, dozvolite mi...

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ponudio bih ovaj video u spis.

SUDIJA ORIE: Želim da pitam nešto što bi možda razjasnilo stvari. Rekli ste da je bilo nekoliko vozila ispred. Kada ste videli da je došlo do pljačke, da li je bilo nekoliko vozila ili je bilo samo jedno vozilo?

SVEDOK FORAND: Pa, bila su tri ili četiri vozila. Ali sam video da je opljačkano samo jedno, ono što ja smatram da je pljačka. Oni su vadili stvari iz vozila.

SUDIJA ORIE: Da li se sećate, da li su pucali u brave...

SVEDOK FORAND: Ne, gospodine.

SUDIJA ORIE: Da li se sećate da se to nije desilo ili se ne sećate da se to desilo?

SVEDOK FORAND: Ne sećam se da li su na taj način otvorili prtljažnik.

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D335.



SUDIJA ORIE: Hvala vam. Molim vas, nastavite. Dokazni predmet Odbrane broj D335 primljen je u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dozvolite mi da vam pročitam deo svedočenja pukovnika Lesliea. To je na stranici 2.191, u redovima od 2 do 11. Pitanje: "Da li ste na bilo koji način lično videli da je bilo pljačkanja ili spaljivanja u gradu Kninu ili izvan grada Knina?" Odgovor: "Da, gospodine. Bilo je nekoliko vozila koja su napustili Srbi u neposrednoj blizini štaba. Mogli ste da vidite neke hrvatske vojnike kako preturaju po vozilima. Nisam video bilo kakvu pljačku u Kninu, sem jednog manjeg izuzetka, i da budem pošten, video sam jedan incident. Možda je to bio neko ko je pretraživao to vozilo da vidi da li je bilo eksploziva ili tako nečeg." Vozilo koje ste videli, da li je bilo vozilo koje... da li je general Leslie video istu stvar?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam da li je bio tamo u to vreme, ali rekao bih, znate, ako mislite da je eksploziv unutra, ne biste koristili pušku da pucate u vozilo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ne bih rekao da je to bila mudra stvar da urade, ali da li ste vi posmatrali isto vozilo koje je posmatrao pukovnik Leslie?

SUDIJA ORIE: Svedok je odgovorio na ovo pitanje. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE: U redu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, govorite o pljački, ali postoji razlika između uništavanja nečije imovine i pljačke, odnosno krađe, zar ne? Zar ne mislite da postoji razlika?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, nisam siguran da znam razliku između uništavanja i pljačke. Čini mi se da je to ista vrsta radnje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, dozvolite mi da vam pokažem još jedan video snimak. To je ponovo snimljeno u vašoj bazi, i to je kompilacija koju smo dobili od Tužilaštva. Video snimak nosi oznaku 1D28-0034.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, pitali ste da li svedok zna da li postoji razlika između preturanja i pljačke. Očigledno, vi smatrate da postoji razlika. Svedok kaže: "Ne znam. Za mene je sve isto." Za nas, meni takođe engleski nije materinji jezik...

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, koristiću ovaj sledeći video snimak kao način da pokažem razliku između uništavanja i pljačke.

SUDIJA ORIE: Da, ali svedok kaže... u redu, hajde da vidimo šta će da se dogodi.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, mislim da kabine imaju transkript ovog video snimka.



(video snimak)

oficir CIVPOL-a Norm Boucher: Ova žena želi da ide u Knin, zar ne?

prevodilac: Da, želi da ide u Knin.

oficir Norm Boucher: U redu. Kad hoće da ide?

prevodilac: Sada.

oficir Norm Boucher: Sada? U redu. Da li je ona Srpskinja ili Hrvatica?

prevodilac: Da li ste vi Srpskinja ili Hrvatica?

starija žena: Srpskinja.

prevodilac: Ona je Srpkinja.

oficir Norm Boucher: Da li zna da nema vode, struje, telefona?

prevodilac: Da li znate da nema vode, struje, telefona u gradu?

starija žena: Da, da. Znam to.

oficir Norm Boucher: I da je skoro svaka kuća ispreturana i uništena, tako da je sve razbacano svuda.

prevodilac: I skoro svaka kuća je opljačkana...

oficir Norm Boucher: Ne opljačkana, ispreturana i uništena.

prevodilac: U redu, dakle, sve je odneseno...

starija žena: Ne, nije odneseno. Ništa nije odneseno iz kuće, iz zgrade gde ja živim. Sve je bilo razbacano naokolo.

oficir Norm Boucher: U redu. I da li živi sama?

prevodilac: Da li živite sami?

starija žena: Imam komšije, ali živim sama. Moja ćerka će doći po mene, ona živi u Zadru.

prevodilac: Da, živi sama, ali njena ćerka je...



(kraj video snimka)

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, da li prepoznajete Norma Bouchera na snimku?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine. Da li je on Kanađanin?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ne, on je iz CIVPOL-a.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam ga se.

SUDIJA ORIE: Sada je i francuski prevod video snimka završen. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, kada smo razgovarali o... o čemu je ova starija gospođa govorila...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, posledica toga da ne sačekate tamo gde možemo lako da pročitamo tekst, jeste da se delovi onoga što se kaže nakon toga ne prevede na francuski, tako da vas molim da ...

ADVOKAT KEHOE: Možemo da ponovimo, časni Sude...

SUDIJA ORIE: Ne, ne... ali radi se o vašim pitanjima. Možete da ih vidite na ekranu: "Generale, možete li da prepoznate...", taj deo, koliko je meni poznato, gubi se u francuskom prevodu.

ADVOKAT KEHOE: U redu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pitao sam vas, generale, da li prepoznajete Norma Bouchera sa ovog video snimka?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine. A vi ste rekli da je Kanađanin, ili šta ste rekli?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ja sam rekao da je on iz CIVPOL-a.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam ga se.

SUDIJA ORIE: Sada je sve u zapisniku. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, dok ste prolazili kroz Knin, koliko se sećate, da li je postojala uredba da policija i vojnici idu od stana do stana zbog obavljanja pretresa radi bezbednosti, i da su zbog toga te stvari bile razbacane naokolo?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se toga, to je bilo na glavnoj ulici i ne mislim da je bilo baš mnogo stanova u toj ulici.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Na osnovu informacija koje ste dobili, dok su vlasti Hrvatske vojske prolazile kroz Knin, da li su bile u potrazi za oružjem ili zamkama-mina iznenađenja (booby-traps) ili stvarima takve prirode?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mora da su tako nešto uradili. Ušli su u Knin i pretpostavljam da je deo naređenja bio, kao prvu stvar, da tako nešto urade.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I na osnovu vašeg vojnog iskustva, normalna stvar je da vojska ili policija prvo prođe kroz grad da vidi da li je bezbedno, je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Bilo bi pametno da se to uradi, da.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, da li možemo da uvrstimo ovaj video snimak u spis?

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovora, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D336.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D336 primljen je u spis.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, možemo li sada da se vratimo na dokazni predmet Tužilaštva broj P401. To pitanje smo juče dotakli, a sada ovde pokrećemo tu temu. U tom dokumentu u drugom paragrafu kažete... ovo je dokazni predmet Tužilaštva broj P401, to je vaša prezentacija, generale, i to je u drugom paragrafu na 20. stranici. Da li vidite to, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Počinje sa "Međutim, mi smo prepoznali..."

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da. Tako je, gospodine. U drugoj rečenici kažete: "Ali, sve u svemu, mislim da Hrvati nemaju profesionalnu vojsku." I bili ste upitani, juče na strani 4.350, u 21 redu: "Generale, znali ste da je to vojska koja je tek počela da se osniva. Da li je to tačno?" Odgovor: "Da". Pitanje: "A formirana je oko godinu dana pre početka *Operacije Oluja*." Odgovor: "Da, gospodine." Generale, na osnovu vašeg vojnog iskustva, koliko dugo je potrebno za obuku komandanta na nivou brigade?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Prvo, potrebno je da imate brigadu. To zavisi od vrste obuke, koji nivo. Ako je oružana borba ili ako je ... u zavisnosti od tipa snage koje imate, to bi moglo potrajati ... ne znam. Postao sam general, znate, posle 25 godina.

Dakle, to je nešto što mora da se izgradi. Neki ljudi možda mogu da uče brže od drugih, ali bih rekao da za tako nešto treba dosta vremena.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako govorimo o nivou brigade kao delu pešadijskog korpusa, kad kažete "dosta vremena," o koliko vremena govorite?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Rekao bih, jer morate da imate obuku i da ste prošli neku pravu obuku i sve to, a da postanete profesionalac, potrebno vam je najmanje dve do tri godine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Znači, govorimo o komandantu na nivou brigade?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A kada govorimo o nivou bataljona, koliko je tu potrebno vremena da biste bili profesionalac?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Opet, to može da bude nekoliko godina, zavisi od čina pojedinca, zavisi od njegovog obrazovanja i njegovog iskustva. Mislim, ima mnogo faktora koji moraju da se uzmu u obzir. Na primer, kurseve koje je pohađao. Mislim, ne postaje se komandant bataljona čim se priključite vojsci, znate. Potrebno je malo vremena pre nego što dođete do tog nivoa.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A u Kanadskoj vojsci, koliko je potrebno vremena da se postane komandant bataljona, nakon što se neko pridruži oficirskom kadru u kanadskim oružanim snagama?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam drugima, ali meni je trebalo 15 godina.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I na nivou brigada Kanadske vojske, koliko je potrebno vremena da oficir postane komandant na nivou brigade?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, opet, to zavisi od pojedinca. Ja sam to postigao 1993. godine, a rođen sam 1944. godine, znači sa 49 godina.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Četrdeset devet godina?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, ja sam imao 49 godina. Mislim od 1967. godine do 1993. godine, to je 28 godina.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dvadeset i osam godina?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. Ali, opet, to nije isto... znate, takmičite se sa svojim kolegama. Mi imamo samo tri brigade u Kanadi. Dakle, proces selekcije može potrajati malo duže, jer postoje samo tri brigade koje se obično smenjuju svake dve godine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali u svakom slučaju, za to je potreban značajan vremenski period?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Na nivou čete, očigledno, lestvica ispod brigade i nivoa bataljona...

prevodioci: Molimo govornike da prave pauzu između pitanja i odgovora, i da uspore za potrebe prevođenja. Mnogo hvala.



ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se... izvinjavamo se...

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A na nivou čete...

SUDIJA ORIE: Takođe vas molim da dođete do svoje poente, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: U redu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Na nivou čete onda bi, takođe, bio potreban značajan vremenski period?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Meni je trebalo 11 godina.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, trebalo bi još duže da se obučava ovaj kadar oficira i komandanata u ratno vreme, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, postoji ubrzani proces. Obično, to će biti kraći, jer postoje mnoga administrativna pitanja, znate, ali to bi se onda zanemarilo, a vi biste se konkretno fokusirali na borbenu obuku.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U svakom slučaju, da bi se ovaj posao obavio uspešno, ipak bi bio potreban značajan vremenski period, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Slažem se, da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Vi ste znali da je general Gotovina bio operativni komandant u to vreme kad ste vi bili u Sektoru Jug. Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I mislim da ste razgovarali sa nama ... izvinjavam se. Razgovarali ste sa nama o operaciji u Bosanskom Grahovu, kao i o *Operaciji Oluja*. Na 18. stranici vaše prezentacije, na vrhu stranice, kažete o *Operacija Oluja* sledeće: "Dozvolite da se sada osvrnem na hrvatsku ofanzivu nazvanu *Operacija Oluja*. Ova operacija bila je vrhunac nakon meseci planiranja i preliminarnih poteza". Sada, uopšteno gledajući, generale, operacija kao što je ova, na osnovu vašeg iskustva, planirala bi se mesecima i mesecima da bi operativni komandant mogao to da postavi i izvede, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Trebalo bi par meseci, da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Imajući u vidu činjenicu da se Hrvatska vojska kretala do Dinare, učestvovala u *Operaciji Oluja*, a zatim nastavljala aktivnosti u Bosni posle *Operacije Oluja*, general Gotovina je planirao i učestvovao u nizu ofanzivnih protivdejtava koja su trajala jedan značajan vremenski period, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam. Nije mi preneo, znate, svoj plan.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, na osnovu onoga što ste saznali, vi ste saznali... kada ste bili u Sektoru Jug, da su se odvijale značajne ofanzive, baš u vreme kada ste vi otišli, kao što je *Operacija Maestral* u septembru, je li tako?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, znao sam da je bila u toku, ali moram reći da nisam poklanjao posebnu pažnju.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tokom svega toga, na osnovu svog iskustva, operativni komandant samom činjenicom što je operativni komandant, bio je uključen i u značajne aktivnosti, planiranje i izvršavanje svake takve ofanzive, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ako je onaj koji komanduje, onda je bolje da je uključen, da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, generale, 1990. godine ... uzgred budi rečeno, rekli ste nam tokom glavnog ispitivanja, generale, da je vaš poslednji susret sa generalom Gotovinom bio 5. septembra, je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Znači, nakon *Operacije Oluja*, održani su sastanci 8. i 5. septembra, i to je jedino vreme kada ste se sreli s njim?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A tokom tog drugog vremenskog perioda, da li ste znali da je bio uključen u tekuće vojne aktivnosti protiv bosanskih Srba i krajiških Srba?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, u izjavi ... i sada gledam vašu izjavu 1997. godine, što mislim da je dokazni predmet Tužilaštva broj P331, u prvom redu, generale, vi navodite: "Ako ste u dobroj vojnoj organizaciji, nema razloga zašto ne biste bili u mogućnosti da kontrolišete svoje vojnike".

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Koju stranicu gledate?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gledam 15. stranicu vaše prezentacije ... izvinjavam se, vaše ...

SUDIJA ORIE: To je dokazni predmet Tužilaštva broj P331, strana 15, prvi red.

SVEDOK FORAND: Našao sam, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tamo se kaže: "Ako ste u dobroj vojnoj organizaciji, nema razloga zašto ne biste bili u mogućnosti da kontrolišete svoje vojnike" To nije ono što ste uočili na terenu, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Šta ste hteli da kažete?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, niste videli ljude u uniformama koji su izgledali kao da su pod kontrolom.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ako idete dalje od prvog reda, videćete da odražava ono što sam video, odnosno, da sam video pljačkanje i spaljivanje. I za mene je to bio nedostatak kontrole, posebno, znate, jer je to trajalo bezmalo mesec dana.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je upravo ono što sam rekao. Ovi ljudi u uniformama, kako ste shvatili, nisu bili pod kontrolom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako mogu da vam skrenem pažnju...

ADVOKAT KEHOE: Molim da se vratimo na dokument koji nosi oznaku 1D28-0151, to je dokument sa onom crvenom linijom. Molim da se pokaže 16. stranica tog dokumenta.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da pogledamo kraj prvog paragrafa kada govorite o spaljivanju i pljački. Da li vidite rečenicu koja počinje sa "Ipak..."

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, vidim, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: "Ipak, u ovim gradovima, konkretne kuće i zgrade su spaljene, i pljačkanje je vršeno neobuzdano. Nije bilo, očigledno, metode", a u izjavi ste napisali "razaranja". Dakle, niste videli da je postojala bilo kakva metodologija iza toga, zar ne, gospodine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Metodologija u kom smislu?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Bilo kakva metodologija koja bi dala neko obrazloženje za ovakvu vrstu destrukcije, zar ne? Pa, dozvolite mi da vam malo pomognem.

ADVOKAT KEHOE: Molim da se predoči dokument koji nosi oznaku 1D28-0007.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: To je dokument koji govori ... ovo je intervju koji ste dali magazinu *Globus*, i molim vas da pogledate poslednju stranici tog dokumenta. Ovo je članak od 12. marta 2004. godine. U ovom pitanju ispod naslova *Nije bilo zločinačkog plana*, stoji: "U optužnici protiv hrvatskih generala optuženih po komandnoj odgovornosti za zločine počinjene tokom i nakon *Operacije Oluja*, navedeno je da su bili deo zločinačkog poduhvata, odnosno, da je to bila planirana operacija, s ciljem da se poubijaju ljudi. Da li se slažete sa ovim teorijama?" Odgovor: "Nikada ne bih rekao da je postojalo bilo kakvo naređenje u vezi sa nekim zločinačkim planom ili ideja čiji je cilj bio da se ubijaju civili. Definitivno ne. Kao što sam rekao ranije, oko 2.000 ljudi je ostalo u ovom području u vreme kada sam napustio Hrvatsku. Po mom mišljenju, radilo se o izolovanim slučajevima, jer nije bio uspostavljen nikakav red, niti su oni pojedinci koji su počinili zločine na vreme i brzo kažnjeni. U zemlji iz koje sam ja došao uobičajeno je da su komandanti odgovorni za ljude koji su im podređeni." Generale, u skladu sa ovim člankom, činjenica je da zločini koje ste videli ili приметили ili o kojima ste obavešteni nisu imali neku organizaciju ili naređenje ili plan, zar ne?



TUŽILAC TIEGER: Izvinjavam se, časni Sude. Izgleda da je ovde izmešano nekoliko različitih pitanja. Govori se o ubistvima civila, kao nešto konkretno, i sada se širi i uključuje sve.

ADVOKAT KEHOE: Da, to je sasvim tačno. Proširujem pitanje.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, vi zapravo pitate... jer ako pročitate poslednjih par redova, mislim da bi bilo bolje primeniti 7(3) umesto „zajednički zločinački poduhvat“ pod 7 (1) To je, zapravo, ono na šta se svodi. On je rekao "udruženi zločinački poduhvat" ... "zločinački poduhvat". Ne znam da li svedok u potpunosti razume šta to znači u pravnom smislu. On objašnjava da ... vi niste pročitali poslednje dva reda koja se odnose na gospodina Čermaka, ali on tu govori šta je odgovornost nadređenog. Ne znam da li je od velike koristi da se postavlja ovakva vrsta pitanja, jer je svedok uglavnom, naravno, došao da svedoči bez obzira šta je rekao u intervjuu. Ja se ne protivim da to pitate, ali samo vam skrećem pažnju na šta se ovo svodi u ovom trenutku.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, svestan sam da je to mač sa dve oštrice, i tu postoji optužba za zločin protiv čovečnosti, kao i rasprostranjeni i sistematski napad na civilno stanovništvo, uz saglasnost države. Dakle, ako general nije video da postoji neki kriminalni plan, već da je bilo odsustvo kažnjavanja i odgovornosti pod tačkom 7(3), mislio sam i verujem da je relevantano da Pretresno veće to sazna od osobe koja je bila na ratištu.

SUDIJA ORIE: To zahteva puno pravnih veština da bi mogli da daju takve procene. Ako smatrate da je to važno, u redu, to je vaše unakrsno ispitivanje. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ja sam samo imao u vidu aktuelne izveštaje o situaciji, u kojima se koristi izraz "rasprostranjeno i sistematsko" kao u tački 7 (1). Pokušavam da to pitanje pretresem sa Generalom Forandom, koji je bio komandant sektora.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Hajde da krenemo dalje, generale. Tokom vremena koje ste proveli u Sektoru Jug, znali ste da je general Gotovina imao i profesionalne brigade i regrute pod svojom komandom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pokušavam da se setim. Mora da mi je neko rekao da sve to nije bila profesionalna vojska, da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste znali koje su konkretne jedinice bile pod njegovom komandom?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine. Ne sećam se. Znam da u mojoj prezentaciji postoji određeni broj jedinica koje su navedene u prezentaciji, ali nisam u potpunosti upoznat, znate, o tome šta je sve bilo pod njegovom komandom.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Vama nije poznata komandna struktura u Hrvatskoj vojsci?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, isto tako, kada su ljudi nosili uniforme, mislim, neki od njih su bili na dužnosti, a neki od njih nisu bili na dužnosti, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Jedni koje sam viđao kada sam izlazio iz baze, znate, bili su oni koje sam viđao u gradovima na relacijama na kojim sam putovao, i svi oni su bili naoružani. Ne sećam se da sam video vojnike koji nisu bili naoružani.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali vi ne znate, čak i ako su bili naoružani, da li su bili na dužnosti ili nisu bili na dužnosti?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A isto tako niste znali da li su oni već bili demobilisani?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nisam znao, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A niste znali da li su te osobe koje ste videli bili jednostavno civili koji su nosili maskirnu ili radnu odeću?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ni to nisam znao, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U svojoj izjavi iz 1997. godine zapisali ste da ste naišli na te probleme... govorim o dokaznom predmetu Tužilaštva broj P331, na 20. stranici. Ono o čemu ste govorili, to su, kao što vidimo, razne vrste aktivnosti, krivična dela. Generale, ne sporim se sa vama oko toga da je bilo zločina. Ne kažem to uopšte. Ja samo kažem da u svojoj izjavi u trećem redu kažete: "Moja reakcija bi bila jednostavna, ja bih doveo u svoju kancelariju bilo koga ko je bio pod mojom komandom, mog načelnika štaba ili komandanta jedinice koji je bio odgovoran u tom području; i rekao mu da istraži i da mi podnese izveštaj što je pre moguće, stavi ga na moj sto i dođe da mi objasni tačno šta se dogodilo." Vi ste rekli da biste vojnicima pod vašom komandom izdali naređenja, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A vi ste, generale, verovatno vikali na ljude kada ste im izdavali naređenja kako da urade svoj posao, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne moram da vičem kada izdajem naređenja, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Vi biste čvrsto prosledili svoja naređenja, govoreći ljudima da rade svoj posao, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nego šta. Svakako, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A ako bi se to dogodilo, vi biste prekinuli svoje... odnosno izdali biste naređenje da vaši podređeni prekinu aktivnosti, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Svakako, gospodine, da.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A ako biste imali problematične vojnike, pokušali biste da preduzmu korake, na primer, da demobilizujete neke od tih vojnika, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ako su stvarali probleme, da, ako bi to bio jedini način da to uradite. Mislim da ne bih imao ovlašćenja da demobilizujem te ljude, ali ja bih pokušao da ih premestim u područja u kojima ne bi stvarali probleme, da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali svakako biste dali takvu sugestiju?

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, gledam na sat.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u redu. Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da li sam bio uspešan kad sam vas ohrabrivao da završite, gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Bili ste vrlo uspešni, i ja sam par minuta od završetka. Ako bismo mogli samo...

SUDIJA ORIE: Ako je tako, onda je odgovor da nisam bio uspešan.

ADVOKAT KEHOE: Bili ste vrlo uspešni.

SUDIJA ORIE: Sada ćemo napraviti pauzu. Nastavićemo kasnije. Mislim da je to... dobio sam poruku... Nastavljamo u 15.00 časova. Gospodine sekretare, da li je ista sudnica? Sada ćemo napraviti pauzu i nastavićemo u 15.00 časova u istoj sudnici.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, pretpostavljam da nema potrebe da ponovo najavljujemo predmet, pošto smo samo napravili pauzu za ručak. Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Možete da nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, zaustavili smo se na pitanju demobilizacije, i vi ste rekli da niste znali da li ste imali ovlašćenje za to, ali rekli ste: "Ja bih pokušao da ih premestim u područje u kom ne bi stvarali probleme." Dakle, da krenemo odatle, gospodine. Pored toga, na primer, vi biste podstakli vojnu policiju da radi svoj posao, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da... ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li biste ponovili odgovor?



SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, ne znam da li bi bila vojna... vojna policija ima određenu ulogu, ali komandant na svim nivoima ima odgovornost u svojoj zoni odgovornosti.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali kao što sam rekao u svom pitanju, trebalo bi da apelujete da vojna policija radi svoj posao?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, bila bi to jedna od organizacija od koje bih tražio da rade svoj posao, sigurno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A generale, vi... nadovezaću se na vaš odgovor koji ste dali mom kolegi gospodinu Kayu, vi ne znate kakve je mere preduzimao general Gotovina u to vreme, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, puno vam hvala. Bili ste od izuzetne pomoći i zahvalan sam vam. I izvinjavam se što sam vas zadržao toliko dugo.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Ostali su mi još neki dokazni predmeti. Mogu li sada da ih ponudim u spis, čisto da ih se rešimo?

SUDIJA ORIE: Da. Onda barem znamo šta se predlaže. Ali, već sam možda izneo jedno zapažanje o tome jutros, a obraćam se vama, gospodine Mikuličiću, jer je u pitanju bio dokazni predmet gospodina Kuzmanovića, kome je tada Tužilaštvo priteklo u pomoć, a radilo se o dokaznom predmetu Tužilaštva broj P104. Mislim da je dokazni predmet Tužilaštva broj P104 dokument od dve stranice, dok smo mi razgovarali o dokumentu od sedam stranica. Dakle, imam ozbiljne sumnje da je to možda deo dokaznog predmeta Tužilaštva broj P104... ali ne može biti isti dokument, jer je ovaj duži. Tako da se nadam da se još uvek sećate šta je to bilo.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Pokušaćemo tokom pauze da razjasnimo ovo pitanje.

(Pretnosno veće i pravni savetnik se savetuje)

SUDIJA ORIE: Moj pravni savetnik ovako napamet misli da je to bio dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 411. Pa, ne znam, ali ako želite da izvršite pretragu u transkriptu za dokazni predmet Tužilaštva broj P104, onda ćete videti da je, neposredno pre toga uveden. Gospodine Kehoe, imamo dosta dokumenata. Da li biste mogli da navedete brojeve?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: A možda da ih kratko opišete jer sam ih pomalo zaboravio...



ADVOKAT KEHOE: Prvi dokument, časni Sude, nosi oznaku 1D25-0098. To je telegram koji je gospodin Akashi poslao gospodinu Annanu, od 4. avgusta 1995. godine, pod naslovom "Ažurirani izveštaj o aktuelnoj situaciji u Hrvatskoj".

SUDIJA ORIE: U redu. To nije još uvedeno u spis?

ADVOKAT KEHOE: Prema našoj evidenciji nije.

SUDIJA ORIE: U redu. telegram od 4. avgusta. Gospodine Tieger, imate li prigovor?

TUŽILAC TIEGER: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D337.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D337 primljen je u spis. Međutim, mi ohrabujemo strane da provere da li... meni nešto zvuči poznato. Gospodine Kehoe, molim sledeći dokument.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude, sledeći dokument je izvod iz dnevnika Filipa Berikoffa, a pokriva datume od 30. jula do 3. avgusta. Dokument nosi oznaku 1D28-0019.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: To je malo neobična situacija, već smo imali relativno slične okolnosti. Međutim, gospodin Berikoff će doći da svedoči...

SUDIJA ORIE: Da. Mi smo se već suočavali ranije sa ovim, međutim, ovo nije izjava. U to vreme smo razgovarali o izjavi.

TUŽILAC TIEGER: Tako je.

SUDIJA ORIE: I ja mislim da može biti primljen u spis. Mogli bismo da razmotrimo da uvedemo u spis, a pored toga, možemo da iznesemo gospodinu Berikoffu ako se pojavi kao svedok.

TUŽILAC TIEGER: U redu, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Onda, gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D338.



SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D338 primljen je u spis. Gospodine Kehoe, ako biste počeli da navodite brojeve, znao bih šta da pišem.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Sledeći dokument nosi oznaku 1D28-0151.

SUDIJA ORIE: U redu. A šta je to?

ADVOKAT KEHOE: To je crvena linija za upoređivanje.

SUDIJA ORIE: To je crvena linija za upoređivanje. U redu. Pretpostavljam da nema prigovora. Dakle, gospodine sekretare, koji će to biti broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D339.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D339 primljen je u spis. Molim sledeći dokument.

ADVOKAT KEHOE: Sledeći dokument nosi oznaku 1D28-0113. To je odlomak iz knjige Milisava Sekulića *Knin je pao u Beogradu*, stranice broj 172 i 173.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D340.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D340 primljen je u spis. Molim sledeći dokument.

ADVOKAT KEHOE: Sledeći dokument nosi oznaku 1D28-0174. To je karta mesta Maljkovo, iz prezentacije generala Foranda od 24. juna 1996. godine.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D341.

ADVOKAT KEHOE: Sledeći dokument je 1D28...

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D341 primljen je u spis.



ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude. Sledeći dokument nosi oznaku 1D28-0173. To je karta Vrlike i Maljkova.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da nemate prigovor, gospodine Tieger? Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D342.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D342 primljen je u spis.

ADVOKAT KEHOE: Sledeći dokument nosi oznaku 1D28-0017. To je telegram generala Janviera koji je poslat Kofi Annanu 5. avgusta 1995. godine. Predmet: *Zarobljenici Ujedinjenih nacija i druga pitanja.*

SUDIJA ORIE: U redu. Nema prigovora? Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D343.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D343 primljen je u spis.

ADVOKAT KEHOE: Sledeći dokument, časni Sude, nosi oznaku 1D28-0001. Ovo je šifrovani telegram iz Sjedinjenih Američkih Država: "Balkanska kriza: hrvatske ofanzivne operacije se nastavljaju", od 5. avgusta 1995. godine.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora? Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D344.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D344 primljen je u spis ... dakle, pretpostavljam da je ostao još jedan dokument, gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Dva.

SUDIJA ORIE: Dva. Ali, pre nego što odredimo nove brojeve, rekli ste da je 24. juni 1996. godine datum prezentacije gospodina Foranda, i vi tražite da se to unese?

ADVOKAT KEHOE: Nas zanima karta, časni Sude. Sama prezentacija je već primljena u spis.

SUDIJA ORIE: U redu.

ADVOKAT KEHOE: Mislim da je to dokazni predmet Tužilaštva broj 401.



SUDIJA ORIE: Da, dokazni predmet Tužilaštva broj P401, da. Samo sam se pitao. To je, znači, karta.

ADVOKAT KEHOE: To je karta koja je pripojena dokumentu. Ako prođete kroz to, časni Sude, tamo se...

SUDIJA ORIE: Da. Bilo je mnogo slajdova. Sada se sećam. Tako da je ovo jedan od njih. Sledeći dokument...

ADVOKAT KEHOE: To je dokument koji ima oznaku 1D17-0106.

SUDIJA ORIE: U redu.

ADVOKAT KEHOE: To je preporuku za imenovanje zbog zasluga u službi za pukovnika Lesliea.

SUDIJA ORIE: To nije ponuđeno, jer smo razgovarali o ovom dokumentu tokom svedočenja gospodina Lesliea, ali očigledno nije bilo...

ADVOKAT KEHOE: Nije predloženo.

SUDIJA ORIE: Nije predloženo. Sad jeste. O, da, sećam se, rekao je da je video taj dokument samo na dan ceremonije. Gospodine Tieger, ima li prigovora?

TUŽILAC TIEGER: Ne.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D345.

ADVOKAT KEHOE: I poslednji dokument, časni Sude, nosi broj 1D28-0007. To je članak iz magazina *Globus*.

TUŽILAC TIEGER: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D346.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D346 primljen je u spis. Gospodine Forand, moramo povremeno da se bavimo knjigovodstvom. Gospodine Tieger, izvolite.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, ako mogu samo da se ubacim. Izvinjavam se, ali i ja se bavim knjigovodstvom. Nažalost, imam nešto ugovoreno za popodne i ne mogu da budem prisutan tokom cele sednice, već samo do 15.30 časova. Međutim, postavio se niz



pitanja koja se odnose na dokazne predmete koji potiču od Odbrane gospodina Čermaka, i ta pitanja treba rešiti. Časni Sude, vi se sećate da smo imali zbirku pisama. Ova pisma su učitana u elektronsku sudnicu, a mi predlažemo sledeće: iako su neki od tih dokaznih predmeta kao duplikat uvršteni u spis na drugom mestu, smatramo da bi bilo mnogo efikasnije ukoliko bi se ovaj dokument kao cela zbirka usvojio u spis kao jedinstven dokazni predmet, uz dopuštenje Pretresnog veća.

SUDIJA ORIE: Da. Razmotrićemo to zajedno sa gospodinom sekretarom, jer tu postoji čitav niz tehničkih elemenata koji su uključeni u to. Ali, pre svega, čak iako su učitani u sistem elektronske sudnice, pre bilo kakve odluke, Pretresno veće, naravno, želelo bi da to pogleda.

ADVOKAT KAY: U redu.

SUDIJA ORIE: Šta više, Pretresno veće, i ovo može da posluži kao smernica stranama u budućnosti, ako smo dobili ove zbirke dokumenata tokom unakrsnog ispitivanja, a mi smo vas ohrabрили da to učinite, pa stoga nikoga ne treba kriviti, da se dostave što je pre moguće, jer su to relevantni dokazi povezani sa svedočenjem svedoka. I ako bi Pretresno veće imalo bilo kakva pitanja o tome da postavi svedoku, isto, naravno, važi i za Tužilaštvo, onda bi bilo dobro da imamo tu dokumentaciju što je moguće pre. Dakle, ako se takvi dokumenti predlažu na usvajanje u spis preko Pretresnog veća, onda je dobro da pre početka unakrsnog ispitivanja svedoka cela zbirka bude na raspolaganju.

ADVOKAT KAY: Tako je.

SUDIJA ORIE: U redu.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, takođe se postavlja pitanje koje proističe iz mog unakrsnog ispitivanja svedoka. Odnosi se na zbirke. One su sve učitane u sistem elektronske sudnice, kao što Pretresno veće zna. Podeljene su štampane kopije, a postoje i tabele koje identifikuju dokumente, kako bi to bilo od pomoći Pretresnom veću. Ovi dokumenti dolaze preko Pretresnog veća. Časni Sud zna da je postojala obimna dokumentacija, i naš predlog Pretresnom veću je sledeći: kao što se Pretresno veće bavilo obimnom dokumentacijom Tužilaštva i kasnije u toku dana je gospodin Monkhouse objavio raspored, gde je naveo brojeve dokaznih predmeta, kao sudske dokazne predmete, predlažem da se isti takav postupak primeni i na ovu dokumentaciju. I oni su u ovim gomilama razvrstani prema predmetu. Časni Sud se možda seća da sam svakom predmetu dao naziv pre nego što sam se njima pozabavio pred Sudom.

SUDIJA ORIE: Da. Mi ćemo se pozabaviti ovim. Mi ćemo to razmotriti polako. Nije neophodno da to uradimo odmah.

ADVOKAT KAY: U redu, časni Sude. Ja sam to pokrenuo sada, jer, nažalost, moram da idem iz drugih razloga.



SUDIJA ORIE: Cenimo to.

ADVOKAT KAY: U redu. Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tieger, da li ste spremni za dodatno ispitivanje svedoka?

TUŽILAC TIEGER: Da, hvala, gospodine predsedavajući.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC TIEGER

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Dobar dan, generale Forand.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Dobar dan.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Sada imam priliku da ukratko sa vama obradim neke od tema o kojima je bilo reči tokom unakrsnog ispitivanja. Prva tema kojom bih želeo da se pozabavimo odnosi se na pitanje koje je pokrenuo gospodin Kay, i to je vaš prvi sastanak sa generalom Gotovinom od 8. avgusta, i s tim u vezi u početku su vam postavljana pitanja. A možda želite da pogledate onaj deo transkripta, na strani 4.199. U stvari, izvinjavam se, mislim da relevantni deo svedočenja počinje nešto ranije na stranici 4.198. Ali, na 4.199 stranica, vama se sugeriše sledeće: "U stvari, kada su sa vama vođeni razgovori 1996., 1997., 1998. ... i 1999. godine, izvinjavam se, niste nikada pomenuli da ste otišli da vidite generala Gotovinu 8. avgusta i da niste na tom sastanku razgovarali da su počinjeni zločini." Nakon toga, došlo je do diskusije u vezi sa činjenicom da se taj sastanak pominje u vašoj izjavi iz 2008. godine, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P333. I gospodin Kay vas je pitao na stranici 4203: "Kako to da ste se vi toga setili mnogo godina kasnije, tek 2008. godine, posle 12 godina a da se toga niste setili ranije?" Onda vas je pitao ili sugerisao da je razgovor ... odnosno da vam je neko drugi rekao da se vodio razgovor na tom sastanku. Pitao vas je da li vam je neko to sugerisao. Vi ste odgovorili da nije. Želeo bih da pogledate svoje ranije izjave da biste videli kada ste prvi put pomenuli šta je raspravljano na svom prvom sastanku sa generalom Gotovinom nakon *Operacije Oluja*.

TUŽILAC TIEGER: I u vezi s tim, molio bih da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva broj P331, to je vaša izjava iz 1997. godine. I da pogledamo 18. stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li vidite to, generale?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Vidim, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I na 18. stranici, vi kažete da ste imali dva zvanična sastanka sa generalom Gotovinom nakon rata. A na 18. stranici kažete: "Na prvom sastanku, on je bio vidno oduševljen i hvalio se hrvatskim vojnim uspesima. Ja sam mu objasnio da nemamo slobodu kretanja. On je rekao kako će videti o čemu se radi. Takođe sam se žalio zbog nedostatka discipline njegovih vojnika, na pljačkanje i paljevine koje



se dešavaju i neselektivno otvaranje vatre u bilo koje doba dana." Onda nastavljate da govorite o razgovoru na drugom sastanku. To je vaša izjava iz juna 1997. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li je tačno da ste kasnije, 2008. godine u 7. paragrafu ispravili datum tog sastanka, navodeći da je u vašoj izjavi iz 1997. godine gde je pomenut taj sastanak, rekavši da se odigrao ili 12. ili 13. avgusta. I sada, nakon što ste pregledali izveštaje o situaciji UNCRO-a, vi ste hteli da to ispravite i rekli ste da je taj sastanak zapravo održan 8. avgusta?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, dozvolite mi da pređem na sledeće pitanje koje je takođe pokrenuo gospodin Kay. To je sastanak od 24. avgusta 1995. godine, na kom ste bili vi, general Čermak i gospodin Al-Alfi. O tom se razgovaralo na stranicama 4.227, 4.228 i tako dalje, u vezi diskusije o područjima ili zonama odgovornosti. Sećate se da ste razgovarali ili da vas je pitao gospodin Kay... samo trenutak ... gospodin Kay vas je uputio na jedan dokument koji vam je pokazan tokom vašeg glavnog ispitivanja iz koga se vidi da je područje odgovornosti generala Čermaka ogromno. Gospodin Kay vam je onda skrenuo pažnju na izveštaj gospodina Al-Alfija o tom istom sastanku, u kom je gospodin Al-Alfi zabeležio: "Po njegovom mišljenju, to područje je vrlo veliko i da bi lagao kada bi nam rekao...", misli se na generala Čermaka "...da se ništa tako više neće događati". Nakon toga prešlo se na temu izdavanja naređenja. A onda se postavilo pitanje razlike između... potencijalne razlike između zone i zone odgovornosti. Kada ste koristili termin "zona odgovornosti", generale, da li ste mislili na geografske granice za koje je, kako ste smatrali, bio odgovoran general Čermak, kao i za događaje koji su se tamo odvijali?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Sa moje tačke gledišta, gospodine, to je obuhvatalo čitav moj sektor.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U svetlu vašeg shvatanja da je to bila njegova zona odgovornosti, vi ste mu skrenuli pažnju na krivična dela koja su se tamo odvijala želeći da se on tim pozabavi?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, on je bio jedina osoba koja je bila identifikovana kao osoba koja je odgovorna za ta pitanja u mojoj zoni odgovornosti, da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER: Molim vas, da li možemo brzo da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D151. Interesuje nas sledeća stranica.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Gledam 5. paragraf prema dnu stranice, što je izveštaj gospodina Al-Alfija, vidimo referencu koju sam pre nekoliko trenutaka pomenuo, to je sledeće: "General Čermak je jasno rekao da je po njegovom mišljenju to područje ogromno" i tako dalje. Generale, molim vas obratite pažnju na prvu rečenicu tog paragrafa gde se kaže: "Upozorili smo generala Čermaka na nastavak paljenja kuća i



pljačkanja na području i zamolili smo ga da zaustavi takve postupke. On je prihvatio tu činjenicu, u vezi sa nastavkom takvih incidenata, i pripisao ih je osobama koji su ušli u područje u uniformama Hrvatske vojske i civilima koji vrše osvetu." Generale, da li se sećate ... dozvolite mi da vas pitam: da li je ovo što ovde kaže gospodin Al-Alfi, o zahtevu koji je upućen generalu Čermaku da zaustavi takve postupke, dakle, spaljivanje kuća i pljačkanja koja su se nastavljala, u skladu sa vašim stavom kao što je navedeno u vašem izveštaju o situaciji, da to obuhvata njegovu zonu odgovornosti?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, sada bih vam skrenuo pažnju na još jedno pitanje koje je takođe pokrenuo gospodin Kay. Želeo bih s tim da završim pre nego što gospodin Kay bude morao da ode, a to su pitanja koja se tiču ograničavanja kretanja i dokumenata koje je pripremio general Pleština u vezi sa tim. Mislim da vam je gospodin Kay rekao, to je na stranici 4.322, da je general Pleština kontrolisao pitanje slobode kretanja između UNCRO-a, Ujedinjenih nacija i Hrvatske vojske, a vi ste rekli kako o tome ništa ne znate. Bilo je dalje rasprave o tome, i nekoliko redova kasnije stoji da ste vi rekli da se ne sećate da li je bio zadužen za to pitanje. Onda su se vodili neki dalji razgovori o nekim izveštajima generala Pleštine. Sada bih želeo da vrlo brzo pogledamo te izveštaje.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se predoči dokazni predmet Odbrane broj D319.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ovo vam je pokazano u toku tog razgovora, generale. To je dnevni izveštaj za 6. i 7. avgust 1995. godine do 8.00 časova . Tu se kaže, između ostalog: "Naš oficir za vezu", dakle, general Pleština vam je objasnio da UNCRO ima potpunu slobodu kretanja u pogledu snabdevanja jedinica na terenu ali "da nema potrebe za njihovim patrolama, nadgledanjem sa svojih posmatračkih mesta i da izveštavaju o kršenju Zagrebačkog sporazuma, jer situacija u ovom trenutku je takva da više vlasti moraju da odluče o potencijalnim novim zadacima UNCRO-a". To je tačno, generale, da je 7. avgusta, 1995. godine već postignut sporazum između gospodina Šarinića i gospodina Akashija? Je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U paragrafima 4 i 5, spominju se pitanja pristupa UNCRO-a civilnom stanovništvu u cilju pružanja humanitarne pomoći kao i pristup svim područjima kako bi vršili nadgledanje, osim ako na nekom području lokalni vojni komandanat UNCRO-a smatra, nakon konsultacija sa komandanatima Hrvatske vojske, da bezbednosna situacija ne dozvoljava takvo nadgledanje, je li tako?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Nisam video, a pretpostavljam da ni vi niste videli u tom izveštaju od 6. i 7. avgusta, da se uopšte spominje sporazum Šarinić-Akashi?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Mislite na pismo generala Pleštine? Prvi put sam ga video kada mi je pokazano juče ili prekjue.



TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Predočen vam je izveštaj i od narednog dana. To je bio dokazni predmet Odbrane broj D320, dnevni izveštaj od 7. i 8. avgusta. Ponovo, 8. avgusta vi nagoveštavate... samo trenutak. Mogu da vam pokažem taj dokument. Pošto ste ga već pregledali i uz dozvolu mojih kolega, pretpostavljam da se vi ne sećate da se ovde spominje sporazum Akashi-Šarinić?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne sećam se, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li se sećate da ste 8. avgusta prvi put dobili pismo u vezi sa slobodom kretanja, koji je korišćeno kao propusnica, od generala Čermaka?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, pokrivalo je Knin i područje Drniša, da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A da li se sećate da je kopija tog dokumenta upućena dvojici ljudi, generalu Gotovini i gospodinu Reljiću?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, sećam se da je tako pisalo da je na dnu, da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A sećate se da kopija nije poslata generalu Pleštini?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da. To nije bilo navedeno na tom dokumentu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Vi ste dosta dugo svedočili u glavnom ispitivanju oko ograničenja kretanja tokom avgusta i septembra i o vašim razgovorima sa generalom Čermakom u vezi sa tim ograničenjem kretanja. Da li vam je general Čermak ikad rekao da se on na bilo koji način konsultuje ili da čeka instrukcije od generala Pleštine u vezi sa tim ... u vezi sa vašim žalbama oko ograničenja kretanja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, a da se ja sećam, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: A jeste li imali bilo kakvih naznaka od generala Čermaka da je on morao da se pridržava uputstava generala Pleštine?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Generala Pleštine? Ne, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Sada bih želeo da se dotaknem jednog pitanja koje je bilo pokrenuto... ranije danas, u stvari, i to relativno nedavno. Mislim da je to bilo na stranici 92 današnjeg transkripta. To je bilo u vezi sa informacijama iz izveštaja o situaciji od načelnika vojne policije, mislim, od 6. avgusta, gospodina Hilla. Reč je o dokaznom predmetu Tužilaštva broj P351. Dakle, svedočili ste u glavnom ispitivanju na strani 4.129, o tome da je kapetanu Hillu dozvoljeno da izlazi iz baze. A pitanje je bilo: "A šta ste doznali od kapetana Hilla nakon što je izašao?" Vaš odgovor je bio: "Pa, on je izašao i ja sam ga zamolio da pogleda koliki je obim štete i ono što se događa u Kninu. Vratio se i rekao mi, mislim da je to bilo popodne, negde oko 16.00 časova, da je video opsežna oštećenja, da je video pljačkanje. On je otišao u stan u kom sam ja stanovao..."

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude, ulažem prigovor. Ovo nije dodatno ispitivanje. Ja sam sugerisao da izveštaj o situaciji koje je Tužilaštvo ponudilo na



usvajanje, nije tamo. Ovo nije dodatno ispitivanje svedoka da bi se čitalo šta je svedok svedočio pre dva dana.

TUŽILAC TIEGER: Samo sam se pozvao na izveštaj o situaciji, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dozvolite samo da pogledam ...

ADVOKAT KEHOE: Ako je poenta da se govori o nijansama...

SUDIJA ORIE: Još nisam čuo bilo kakvo pitanje. Mislim da je iz ovog ili onog razloga gospodin Tieger predočio svedoku ono što je on rekao u svom glavnom ispitivanju. Ne znam koliko je to potrebno, gospodine Tieger, da biste postavili pitanje svedoku. Shvatam da ponekad morate da vratite svedoka nazad na neki određeni deo njegovog ... Gospodine Kay, ako imate još samo trenutak vremena. Gospodine Kay, gospodine Kay, možete li da sačekate samo trenutak? Prvo ću s tim da se pozabavim. Ponekad je potrebno. Ponekad je uspostavljena praksa da se svedok podseti na ono šta je ranije rekao, iz bilo kog razloga. Ali da to u ovom trenutku ostavimo otvoreno. Ako možete da uradite bez toga, to je bolje. Međutim, svedok možda već danas može da zaboravi šta je rečeno. Ali pošto vidim da gospodin Kay odlazi, jer očigledno ima obaveze na drugom mestu... Gospodine Kay, ja ću na kraju postaviti jedno pitanje svedoku koje bi moglo biti konkretno važno za vas, a reč je o zoni, sećate se, o zoni odgovornosti, ili samo zoni, što možemo da pronađemo u izveštaju gospodina Al-Alfija, koji je napisao zona sa velikim slovom Z, dok s druge strane u ranijim izveštajima je u ranijoj fazi bilo u tom izveštaju, nalazimo reference za područje Knina gde se to tako ne piše. Ponovo je napisano... da li vam to nešto znači kada čitate?

SVEDOK FORAND: To je veliko slovo Z, časni Sude.

SUDIJA ORIE: U redu.

SVEDOK FORAND: I to uvek koristim za "Zonu odgovornosti".

SUDIJA ORIE: Da. Shvatam. Ali ako pročitate zona sa velikim slovom Z ili malim, da li ima neko drugo značenje za vas?

SVEDOK FORAND: Ne sećam se, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ne sećate se. Gospodine Kay, pošto ste vi pokrenuli to pitanje, hteo sam da to rešim pre nego što odete ...

ADVOKAT KAY: (*preklapanje govornika*) Zahvalan sam vam, časni Sude. Izvinjavam se, moram da napustim sudnicu.

SUDIJA ORIE: Nisam hteo da naglašavam da odlazite.



ADVOKAT KAY: Hvala, časní Sude.

SUDIJA ORIE: Izvolite, gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Hvala, časní Sude.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, pred vama je sada dokazni predmet Tužilaštva broj P351, na prvoj stranici možemo, ako je potrebno, da pogledamo onaj deo o kom smo ranije danas razgovarali. To je dalje u izveštaju o situaciji. Da li možete da nam kažete kada je pripremljen ovaj izveštaj o situaciji?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, bio je poslat u 13.00 časova, tako da mora da je pripremljen 45 minuta do sat vremena pre toga.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Stoga je ovaj izveštaj o situaciji bio pripremljen pre nego što ste vi razgovarali sa kapetanom Hillom tog dana pošto se vratio sa svog puta iz Knina?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Hteo bih da brzo pogledamo vašu izjavu iz 1996. godine. Mislim da je to dokazni predmet Tužilaštva broj P330. I prezentaciju koju ste vi pripremili, i imam samo par kratkih pitanja u vezi sa tim, generale.

TUŽILAC TIEGER: Verovatno je bolje ako se prvo predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P401 prvi. Oprostite, gospodine sekretare.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Samo sam želeo da vam dam dve kratke reference koje će, nadam se, poslužiti kao primer. Prva je 23. stranica. A ako pogledate paragraf pri dnu 23. stranice, u trećoj rečenici se kaže: "General Mrkšić nije bio tamo, ali sam sreo njegovog načelnika štaba i pet ministara Republike Srpske Krajine. Oni su bili potpuno zbunjeni i u panici, i delovali su uglavnom nepovezano u diskusiji ili komentarima."

TUŽILAC TIEGER: Pre nego što pređemo na drugi dokument, možemo li, molim vas, da još pogledamo i 34. stranicu. Izgleda da smo nekako preskočili sa 33. na 35. stranicu. Hvala.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U trećoj... odnosno, u drugoj rečenici vi kažete: "Moram da odam priznanje inicijativi..."

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, gospodine Tieger, da li je 33. ili 35. stranica?

TUŽILAC TIEGER: Ovo je 34. stranica.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Vi ovde kažete: "Moram da odam priznanje inicijativi mog upravnika sektora za civilna pitanja, gospodinu Harry Hoeyu, mom



osoblju, kao i vojnicima za uspešno pružanje pomoći i smeštaj ovih izbeglica i to tokom jednog dužeg perioda."

TUŽILAC TIEGER: A sada ako možemo da se vratimo na dokazni predmet Tužilaštva broj P330 i prvo da pogledamo 5. stranicu.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ovde se ponovo spominje general Mrkšić, načelnik štaba i pet ministara Republike Srpske Krajine, koji su delovali potpuno zbunjeno i u panici, i za razliku od onoga što stoji u vašoj prezentaciji, vi kažete: "ne znam njihova imena".

TUŽILAC TIEGER: I ako možemo ponovo brzo da se vratimo na 11. stranicu.

ADVOKAT KEHOE: U dokaznom predmetu Tužilaštva broj P330, gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Da.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Opet se na vrhu spominje, Harry Hoey, ista referenca koja se nalazi u prezentaciji, a zatim dodajete rečenicu: "Gospodin Harry Hoey je Britanac, civil koji radi za Ujedinjene nacije, i mislim da je on sada u Sektoru Istok." Dakle, generale, pretpostavljam da ste vi ovu informaciju dali istražiteljima, to jest, informaciju da niste znali imena Mrkšićevog načelnika štaba i niste znali imena onih pet ministara Republike Srpske Krajine, kao i ovu informaciju da je gospodin Hoey bio Britanac koji radi za Ujedinjene nacije i da se on sada nalazi, po vašem mišljenju u Sektoru Istok. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, mislim, kada kažem "sad", mislim na vreme kada sam razgovarao da se tim ljudima oda priznanje, jer kada sam ja odlazio, on se isto tako spremao da ode u Sektor Istok.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: U redu.

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ali nisam znao... ne sećam se. Nisam znao načelnika štaba, niti ovih pet ministara. Nisam ih nikada sreo.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Ali to bi bila informacija koju ste vi dali istražiteljima, ko je, gde je gospodin Hoey i ko je on, i ...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se. Ulažem prigovor, časni Sude. I to jednostavno ulažem prigovor zbog toga, jer u ovom konkretnom... odnosno neposredno pre ovog vremena, gospodin Robertsson se nalazio u štabu UNCRO-a u Zagrebu, i vrlo dobro je znao gde su ti ljudi.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, da li ste vi...

SUDIJA ORIE: Samo sekund, molim vas. Upravo želim da shvatim u čemu je vaš problem, gospodine Kehoe.



ADVOKAT KEHOE: Pa, moj problem, časni Sude, je u tome, što sada raspravljamo o izvoru ove informacije i na osnovu čega je general izveo zaključak, prvo, ako se čak i seća ko je bio izvor u predmetno vreme, i šta se dogodilo sa gospodinom Hoeyom, to nije baš cela slika, s obzirom na činjenicu da je istražilac u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P330 bio Joakim Robertsson, koji je tokom celog ovog vremenskog perioda tačno znao ko su bili ti ljudi, dobro ih je poznao, a i sam je radio u štabu UNCRO-a u Zagrebu.

SUDIJA ORIE: Svedok može da odgovori. Gospodine Tieger, molim vas, postavite ponovo pitanje. Prigovor se odbija.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale Forand, da li ste dali informaciju gospodinu Robertssonu da niste znali kako se zvao načelnik štaba generala Mrkšića i kako su se zvali onih pet ministara koji su bili na sastanku, kao i informaciju o položaju i mestu gospodina Hoeya?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Da li je tako proces tekao, tako što ste vi i gospodin Robertsson razgovarali, i on vam je postavljao pitanja, i vi ste odgovarali...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude. Ulažem prigovor zato što se ovde sugeriše odgovor ...

SUDIJA ORIE: Molim vas, gospodine Tieger, postavite pitanje na manje sugestivan način.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Kako je gospodin Robertsson dobio ovu informaciju?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: On mi je postavljao pitanja i ja sam odgovarao na njih, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I, na kraju, da li vam je ova izjava data da je pregledate, a zatim da je potpišete?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, mislim da vam je juče gospodin Kehoe postavio neka pitanja koja se tiču granatiranja... to će biti na stranicama 43,45 do otprilike 46 ... dakle, o granatiranju Strmice od strane snaga Hrvatske vojske i o civilima u tom području. Onda ste naveli jedan deo u vezi putovanje pukovnika Tymchuka u Strmicu krajem jula, u kojem je navedeno da: "Nije bilo primećeno da je bilo civila u Strmici". I gospodin Kehoe vas je pitao, to se nalazi na stranici 4.346, da li ste znali da li su civili koji su bili tamo napustili Strmicu, i vi ste rekli "Ne". Hteo bih da vas pitam da li znate zašto su civili napustili Strmicu krajem jula?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, gospodine, ne znam.



TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Generale, rekli ste da kada ste stigli – a mislim da ste o ovom svedočili na stranici broj 4.348 – da ste obavješteni da je bilo nekih odbrambenih položaja u mestu. O ovome ste dobili izveštaj od vašeg osoblja koje je putovalo područjem, govorim o odbrambenim položajima Vojske Republike Srpske Krajine, iako vi lično niste videli te odbrambene položaje. Da li je bilo nekih odbrambenih položaja u samom Kninu ili da li ih je bilo na drugim mestima u sektoru, na osnovu onoga što su vam rekli ljudi koji su vam podnosili izveštaje?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ako se dobro sećam, rekao sam da nije bilo pripremljenih odbrambenih položaj u Kninu, a ja nisam video nijedan.

SUDIJA ORIE: Kada govorimo o Kninu, da li mogu da pretpostavim da govorimo o gradu Kninu, a ne o opštini?

SVEDOK FORAND: Govorimo o gradu, gospodine.

SUDIJA ORIE: Hvala. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I znam da su vam danas pred kraj vašeg svedočenja, a donekle i juče, postavljena neka pitanja u vezi naređenja koja su se ticala zločina koji su vršeni i da li ste bili upoznati sa nekim naređenjima koja su se spominjala u dokumentima koji su vam pokazani. Da li se sećate toga?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Čiji su to bili dokumenti, gospodine?

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Pa, dokumenti koje vam je prikazao gospodin Kay, mislim, juče i...

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Da, sećam se tih dokumenata, da, gospodine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Hteo sam da vas pitam da li ste videli bilo šta na terenu što bi ukazivalo na to da su izdata naređenja da se zaustave zločini koji su vršeni. Da li ste videli da li je prestalo vršenje zločina ili da li se smanjio broj zločina u avgustu i početkom septembra?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne. I mislim da možete da vidite u pismu koje sam poslao generalu Čermaku, gde govorim da se i dalje zločini događaju.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Gospodin Kehoe vam je na kraju unakrsnog ispitivanja postavio pitanje o tome da li ste znali kakva je naređenja izdavao general Gotovina a vi ste, naravno, i juče takođe pitani u vezi tih naređenja. I isto tako su vas pitali i o drugim aspektima toga šta komandant može ili ne može da uradi. Hteo bih da vam postavim sledeće pitanje: ukoliko se jesu izdavala naređenja one vrste koju ste vi videli i ukoliko se nastavilo sa vršenjem zločina, da li komandant sme to da radi?

ADVOKAT KEHOE: Ulažem prigovor, časni Sude. Mislim...

SUDIJA ORIE: Tražite pravno mišljenje, gospodine Tieger, pretpostavljam. Ili je to bar način na koji ja razumem vaše pitanje - da tražite pravno mišljenje. Možete da ga pitate o



činjenicama i o tome šta on zna zahvaljujući tome što je završio vojnu akademiju, da li su ga o tome tamo učili, to je onda druga stvar. A da li je to što mu je rečeno tačno, videćemo. Ukoliko biste, molim vas, mogli, budući da je prigovor...

TUŽILAC TIEGER: Svakako, časni Sude. U redu. Gospodine Kehoe, mislim da je to fer prigovor.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: I gospodin Kehoe vam je postavio nekoliko pitanja o vašem vojnom iskustvu i o vašoj ulozi komandanta, i iz te perspektive želim i ja da vam postavim pitanje. Ako vi, kao komandant, izdate naređenje, konkretno naređenje da se zaustave zločini koje vrše vaši vojnici, šta biste vi na osnovu vašeg vojnog iskustva očekivali da oni urade?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, očekivao bih da postupe u skladu sa naređenjima. Ako ne postupaju u skladu sa naređenjima, onda bi ko god da je odgovoran bio uklonjen, i postavio bih na to mesto nekog ko može da ispuni to naređenje i pobrinuo bih se za to da šta god se radilo, da se sa tim odmah prekine.

TUŽILAC TIEGER – PITANJE: Hvala.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, nemam više pitanja.

SUDIJA ORIE: Da li su pitanja u dodatnom ispitivanju izazvala neka dodatna pitanja?

ADVOKAT KEHOE: Sasvim kratko, časni Sude.

DODATNO UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEHOE

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Postavljeno vam je pitanje o dokaznom predmetu Tužilaštva broj P351, nema potrebe da ga stavljamo na ekran. To je izveštaj o situaciji od 13.00 časova, gde se govori o putovanju kapetana Hilla, i gde se govori o tome šta... kaže se: "Pljačkanje koje se odvijalo izgleda da se ograničavalo na pivo i tranzistore i tako dalje." O tome ste svedočili danas, oko podne, da vam je kapetan Hill rekao te dodatne informacije, je li to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne znam odakle je došla ta informacija, odakle je uneta u izveštaj o situaciji. Ja sam samo rekao da je ovaj izveštaj o situaciji pripremljen oko 11.15 ili oko 11.00 časova, a ja sam razgovarao sa kapetanom Hillom tek posle podne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li mogu samo...

ADVOKAT KEHOE: Molim da se ipak predoči dokazni predmet Tužilaštva broj P351.



ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, ovo je izveštaj o situaciji od 6. avgusta u 13.00 časova.

ADVOKAT KEHOE: A ako možemo pogledamo procenu komandanta... samo pokušavam da pronađem stranicu... i molim da idemo dve stranice dalje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, vojni policajac zabeležio je da je u 9.00 časova otišao na dvosatni obilazak Knina na koji ga je povelala vojna policija Hrvatske vojske: "Vojna policija i civilna policija iz Splita su bili prisutni u velikim brojevima i preuzeli su kontrolu nad Kninom. Bilo je vojnika na ulicama i tukli su se, bilo je pucanja u vazduh, ali nisam video nikave borbe. Patrola vojne policije je obišla građevine kako bi potražila dokaze o pljački i razaranju i našla je malo dokaza o pljačkanju ili bezobzirnom razaranju." Dakle, kapetan Hill je s vama razgovarao pre 13.00 časova?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Nije razgovarao sa mnom kada se vratio. Ja sam sa njim razgovarao posle podne i to nije deo procene komandanta. Taj deo gde se... iako sam potpisao ceo dokument, taj deo je pripremio operativni oficir.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada ćemo da pređemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P352. To je izveštaj o situaciji isto od 6. avgusta, ali malo kasnije, od 20.30 časova.

TUŽILAC TIEGER: Molim da se prikaže poslednja stranica, tačka F. To je rezime procene komandanta sektora.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Vidimo da je izveštaj od 20.30 časova uveče. To je nakon vašeg razgovora sa kapetanom Hillom. Da li je to tačno?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Tačno je.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, u paragrafu F se kaže: "Više civila, uključujući i vozila sa splitskim registarskim tablicama viđeni su u Kninu, i smisao normalnosti se vraća." Ovde se ne pominje plačkanje i spaljivanje, već se opisuje povratak normalizacije života u Kninu, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Prema ovom što piše, tako je.

ADVOKAT KEHOE: Samo trenutak, časni Sude.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, puno vam hvala.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, hvala vam.

SUDIJA ORIE: Sutkinja Gwaunza ima nekoliko pitanja za vas.



PRETRESNO VEĆE: ISPITIVANJE

SUTKINJA GWAUNZA: Generale, želela bih da se vratim na vašu izjavu 1996. godine, 10. stranica u drugom paragrafu. Da li ste pronašli to?

SVEDOK FORAND: Da, gospođo.

SUTKINJA GWAUNZA: Vi tu govorite o spaljivanju zgrada i useva. Želim da detaljnije govorimo o tom spaljivanju useva. Da li se radilo o usevima koji su bili na njivama, ili su to usevi koji su već bili požnjevani?

SVEDOK FORAND: To su bili usevi, časni Sude, kojih je bilo na samim njivama, poljima. Polja su zapaljena.

SUTKINJA GWAUNZA: Da li je ovo povezano sa onim što govorite na istoj toj stranici odnosno u trećem paragrafu od dna stranice, gde se govorilo o činjenici da su udaljena sela i poljoprivredna gazdinstva sistematski uništavana, čime se uništavaju sredstva za opstanak i tako dalje?

SVEDOK FORAND: Da, časni Sude, to je povezano s tim.

SUTKINJA GWAUNZA: U redu. Hvala vam. Sada bih molila da pogledamo vašu izjavu iz 2008. godine. Zanima me paragraf broj 8.

SVEDOK FORAND: Časni Sude, nemam izjavu pred sobom.

SUTKINJA GWAUNZA: To je dokazni predmet Tužilaštva broj P330.

SUDIJA ORIE: Mislim da je to dokazni predmet Tužilaštva broj P333, ako ne grešim.

SUTKINJA GWAUNZA: Da. Dokazni predmet Tužilaštva broj P330, paragraf broj 8: Tu pominjete generala Gotovinu i kažete da je on priznao da je dolazilo do spaljivanja i do pljačkanja, ali je istovremeno naglasio da to nije nešto što on može da kontroliše. Da li se sećate da li vam je on objasnio zašto ne može to da kontroliše?

SVEDOK FORAND: Ne, časni Sude.

SUTKINJA GWAUNZA: U redu. Hvala.

SUDIJA ORIE: Sada sudija Kinis ima nekoliko pitanja za vas.

SUDIJA KINIS: Generale Forand, ja bih želeo da pogledamo vašu izjavu, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P331, na 18. stranici, u 22. redu gde ste rekli: "Čini mi se da su zadaci generala Čermaka bili uglavnom administrativne prirode." Vi ste osoba koja je



bila na licu mesta i dakle, to je bilo realno stanje. Kakvi su bili vaši utisci o faktičkom autoritetu gospodina Čermaka, da li su naređenja koja je on izdavao da se zaustave neke kriminalne aktivnosti imala neki učinak barem nakratko, ili uopšte nisu bila uzimana u obzir?

SVEDOK FORAND: Pa, očigledno je da ta naređenja nisu bila efikasna. Svaki put kada sam se sastajao sa generalom Čermakom, kao što sam pomenuo ranije, ti sastanci su uvek bili veoma srdačni. I problemi koje smo mu predočavali, znate, kao što je spaljivanje ili pljačkanja, on bi rekao: "Dobro, ja ću preduzeti nešto u vezi sa tim". Ali po mom mišljenju, ništa nije preduzeto, jer se takva situacija nastavila. A kad sam rekao da je on, za mene, bio neka vrsta administrativca, jer kad sam to izjavio, ja sam ga, zapravo, poredio sa generalom Gotovinom, koji je za mene bio prototip vojnika. A general Čermak je više bio administrativna osoba. Znači, tu sam poredio jednog borca sa jednim administrativcem. U tom kontekstu sam koristio taj izraz "administrativac".

SUDIJA KINIS: U stvari, vaše mišljenje je da njegova naređenja nisu bila tako efikasna u to vreme. I šta je razlog? Da li je imao ovlašćenja nad policijom i nadzor nad preostalim vojnim snagama u tom području, ili su njegova ovlašćenja, u stvari, bila veoma sužena?

SVEDOK FORAND: Pa, po mom mišljenju, bio je... bar sam takav utisak ja stekao. Kada smo sa njim razgovarali on je govorio da će preduzeti nešto, ali nikad ništa nije urađeno. Dakle, da li je imao ovlašćenje ili ne, ja to ne mogu da vam kažem. Ali jedina osoba sa kojom smo imali posla gospodin Al-Alfi i ja bio je gospodin Čermak. Dakle, mi bismo mu predstavili situaciju na osnovu onoga što su naši ljudi izveštavali ili šta je izveštavao Akcioni tim za ljudska prava u Kninu preko izveštavanja njihovih patrola.

SUDIJA KINIS: Puno vam hvala na vašim odgovorima, gospodine.

SUDIJA ORIE: Gospodine Forand, i ja imam jedno pitanje za vas. Rekli ste nam da je jedan od izbeglica u bazi bio vaš izvor saznanja o tome kako je obelodanjeno naređenje za evakuaciju, da je učinjeno preko Civilne odbrane, sistema koji je već postojao po tradiciji. Dakle, da li se možda sećate da li je neko saznao za evakuaciju ili za naređenje o evakuaciji?

ADVOKAT KEHOE: Izvinite, časni Sude. Kada ste ranije postavljali pitanje, mislim da je on rekao u množini, a u transkriptu je bila jednina, i onda ste vi ponovili pitanje.

SUDIJA ORIE: Nisam imao nameru, zapravo, da koristim množinu.

TUŽILAC TIEGER: Mislim da je gospodin Kehoe u pravu. Koliko se ja sećam, časni Sude, ali možete to da razjasnite sa svedokom. Ali mislim...

SUDIJA ORIE: Da li vam je o tome govorilo više lica?

SVEDOK FORAND: Jeste, gospodine.



SUDIJA ORIE: Da li se sećate da li su to bili izbeglice iz sela u okolini Knina ili iz samog Knina, ili iz nekih drugih konkretnih gradova?

SVEDOK FORAND: Časni Sude, ne bih mogao tačno da vam kažem da li su bili iz Knina ili okoline, ali to su bili ljudi koji su došli u bazu. Mi smo imali četiri ili pet prevodilaca koji su bili srpsko-hrvatskog porekla. Dakle, to je bio jedan od naših izvora. I ovi prevodioci su takođe govori nekoliko nedelja nakon 6. avgusta sa ljudima koji su stigli u Srbiju, dakle, koji nisu ostali u Krajini. I ti ljudi su to takođe potvrdili, ali ja ne mogu da vam kažem tačno odakle su oni bili.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na tom odgovoru. Sudija Kinis vam je postavio jedno pitanje koje se odnosilo na efikasnost naređenja koja je izdavao gospodin Čermak. Vi ste s njim razgovarali o različitim pitanjima i izjavili ste sledeće: "Nisam video da je bilo ikakvog efekta ...".

SVEDOK FORAND: Da.

SUDIJA ORIE: Sada, bilo je mnogo faza između razgovora i efikasnosti naređenja na terenu. Hteo bih da prođemo kroz nekoliko faza i da vidimo da li možete da ih komentaričete. Prva faza: da li ste znali da li je ono što je gospodin Čermak rekao da će da uradi, da li je to sproveo u praksi?

SVEDOK FORAND: Da li sam ja znao?

SUDIJA ORIE: Da. Na primer, ukoliko vi kažete: dobro, preduzeću nešto u vezi sa tim, to možete samo da kažete. Da li ste vi od bilo koga saznali, ne računajući ono što ste sada videli i čuli u ovoj sudnici - različita naređenja i druga dokumenta, da li ste od nekih drugih lica saznali nešto tipa: Čermak mi je izdao naređenje ili Čermak mi je rekao to i to ili bilo šta te vrste, tako da ste imali uvid u to da je gospodin Čermak zaista i uradio ono što je tvrdio da hoće?

SVEDOK FORAND: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Jeste li ikada čuli od nekoga, i ja sam sada prešao na sledeću fazu, da je ikada dobio bilo šta u pismenoj formi u vezi sa stvarima o kojima ste razgovarali sa njim kada je rekao da će preduzeti nešto u vezi s tim?

SVEDOK FORAND: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da li ste ikada dobili bilo kakve povratne informacije od ljudi koji bi rekli: Mi smo dobili instrukcije da se uradi to i to, ili upućen nam je zahtev da se to uradi, ali mi nećemo postupiti u skladu sa instrukcijama koje smo dobili?

SVEDOK FORAND: Ne, časni Sude.



SUDIJA ORIE: Da li postoji nešto što možete da dodate u vezi sa tim kakva su vaša saznanja u pogledu sprovođenja u delo, bilo pozitivno ili negativno, dakle, primene onoga što je gospodi Čermak tvrdio da će da uradi, osim dokumenata koja smo ovde videli u sudnici, a tih dokumenata ima podosta?

SVEDOK FORAND: Nemam ništa da dodam onome što je već pokazano u sudnici, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hvala vam za ove odgovore. Da li imate pitanja koja su pokrenuta pitanjima Pretresnog veća?

ADVOKAT KEHOE: Samo jedno kratko pitanje, časni Sude.

DODATNO UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEHOE

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Generale, sutkinja Gwaunza postavila vam je pitanje u vezi sa spaljivanjem useva po poljima. U određenim prilikama spaljivanje polja je način da se otklone mine, zar ne?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Pa, moglo bi da bude, da, gospodine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li vam je poznato da li su tražili mine kada su spaljivali ta polja?

SVEDOK FORAND – ODGOVOR: Ne, nije mi to poznato.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Hvala vam.

PRETRESNO VEĆE: ISPITIVANJE

SUDIJA ORIE: U tom slučaju, u vezi sa ovim poslednjim pitanjem, dakle, vama nije bilo poznato kakva je bila njihova namera u to vreme. A da li vam je poznato da su mine bile postavljene na njivama i zemljoradničkim poljima?

SVEDOK FORAND: Ne mogu da odgovorim na to. Ne znam.

SUDIJA ORIE: Ne znate?

SVEDOK FORAND: Ne, gospodine.

SUDIJA ORIE: Nikada nije bilo nikakvih izveštaja u vezi sa tim da je eksplodirala neka mina u takvoj situaciji?



SVEDOK FORAND: Jedina mina za koju ja znam da je eksplodirala, bila je u zoni razdvajanja kada smo mi tuda patrolirali, i to se dogodilo u julu (1995. godine), gospodine.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na odgovorima. Generale Forand, mada nešto prekasno, ovim se završava vaše svedočenje i ja ću sada da pređem na francuski koji razumem, pošto je to vama materinji jezik. Zaista bih želeo...

SVEDOK FORAND: Dobijam prevod na engleski.

SUDIJA ORIE: Molim vas da prebacite na peti kanal. Pritisnite 5. I sada govorim francuski. Gospodine Forand, želim da vam se zahvalim što ste došli u Hag i odговорили na sva pitanja strana u postupku i Pretresnog veća. Uprkos zakašnjenju, želim vam srećan povratak kući.

SVEDOK FORAND: Puno vam hvala, gospodine predsedavajući.

(svedok napušta sudnicu)

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Časni Sude.

SUDIJA ORIE: Izvolite, gospodine Mikuličiću?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Možda bismo mogli da razjasnimo ono pitanje koje ste postavili na početku popodnevnog zasedanja, a tiče se broja dokaznog predmeta. Pomenuli ste dokument koji ima sedam stranica.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: A mi govorimo o dokumentu koji ima dve stranice. U stvari, postoji dokument od sedam stranica u elektronskoj verziji, i to je dokazni predmet Tužilaštva broj P343.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P343.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Tako je. A drugi dokument od samo dve stranice je dokazni predmet Tužilaštva broj P104. I ja mislim da mi govorimo o ovom dokumentu sa više stranica, dakle o dokaznom predmetu Tužilaštva broj P343.

SUDIJA ORIE: U redu. Proverićemo. Dakle, to znači da u zapisniku gde se pominje ovaj dokument on u tom trenutku nije bio primljen u spis, zato što se sumnjalo da je već primljen u spis. Dakle, neka sada uđe u zapisnik da se ne nalazi pod brojem P104, već pod brojem P343.



ADVOKAT MIKULIČIĆ: Ne, ne. To je drugo pitanje. Gospodin Kuzmanović je predložio dokument na usvajanje u spis, i dokument je već dobio broj, i to je sada dokazni predmet Odbrane broj D329. Ali, u stvari, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P104, dakle to je druga stvar. A drugo pitanje se postavlja u vezi sa dokumentom od više stranica, i to je dokazni predmet Tužilaštva broj P343. Mislim da je to sve malo zbunjujuće, ali ...

SUDIJA ORIE: Da, jeste. Već je petak popodne, pa lako dolazi do zbunjivanja. Šta bi bio najbolji način: ono što nam je u to vreme bio cilj, jeste da ustanovimo da li je dokument kojim smo se u tom trenutku bavili trebalo da bude primljen u spis, da ili ne. Tada nam je palo napamet da je već u dokaznom spisu, odnosno da je primljen kao dokazni predmet Tužilaštva broj P104. Kako sada stvari stoje, to izgleda nije u potpunosti tačno. Pozivamo strane odnosno, pozivamo vas, gospodine Mikuličiću, da obavite komunikaciju na uobičajeni način, odnosno da komunicirate među sobom, s tim da jednu kopiju uputite pravnom savetniku ovog suda, gospodinu Nilssonu, i da objasnite tačno o kom ste dokumentu vi tada govorili u sudnici, da li je taj dokument primljen u spis, a ako jeste, gde je to u spisu i da li je reč o jednom dokaznom predmetu ili da li je to deo većeg dokaznog predmeta. A onda ćemo u ponedeljak znati da li treba nešto da se uradi. Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Izvinjavam se, nisam želeo... Samo kratko, časni Sude. U svetlu ranijih komentara gospodina Kaya i predloga Pretresnog veća da strane obaveste Pretresno veće što je pre moguće o tome koji će dokumenti da se predlože preko Tužilaštva ili Odbrane ili svedočenja određenog svedoka, razgovarao sam sa mojim prijateljima iz Odbrane u vezi toga. Meni je poznato da ćemo da dobijamo dokumente od gospodina Kaya, a takođe sam nagovestio da ćemo mi predložiti neke dokumente preko samog Tužilaštva. Tako da je taj proces u toku. Dakle, samo sam želeo da stavim do znanja Pretresnom veću, a mi ćemo pokušati da usavršimo ovo što brže možemo.

SUDIJA ORIE: Da. Ukoliko postoji bilo kakva veza između onih dokumenata koji se predlažu kao dokumenti Suda, čak i ako neće biti predočeni svedoku, ali ako su povezani sa sadržajem iskaza tog svedoka, poželjno je da se oni ponude na usvajanje u spis što je pre moguće, tako da barem postoji mogućnost da se proverí da li će zbog ovih dokumenata iskrsnuti potreba za bilo kakvim pitanjima od bilo koje strane u postupku ili Pretresnog veća svedoku. Sada ćemo da prekinemo sa radom do ponedeljka, ako se ne varam, 11. ... 10. juna. Dozvolite mi samo da proverim. Da, pokušavam da što pre završim, da pređemo na pauzu.

(Pretresno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Prekidamo do ponedeljka, 9. juna, u 9.00 časova ujutro i, nažalost, u sudnici broj 2.

Sednica je završena u 16.19 h



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Nastavlja se u ponedjeljak, 9. juna 2008. godine u 9.00 h.

FOND ZA HUMANITARNO PRAVO



Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje